МАСЛУЛЪ ВОДЕРЕХЪ.

КРАТКОЕ РУКОВОДСТВО

къ основательному изученію еврейской этимологіи, приспособленное для учителей и самоизученія.

ПЛОДЪ

двадцатилѣтнихъ опытовъ спеціалиста и учителя еврейскаго языка въ Вильнѣ,

Л. ГОРДОНА

изъ Россіенъ.

ВИЛЬНА

Изд. тип. Вдовы и Братьевъ Роммъ.

1891.

Дозволено цензурою. — 30 Апрѣля 1891 г. Кіевъ.

ВИЛЬНА.
Типографія Вдовы и братьевъ Роммъ.
Жмудскій переулокъ собст. домъ № 328.

ספר

מַסְלוּל וָדֶרֶךְ

לדקדוק שפת עבר.

פרי עֲמַל עשרים שנות אמון פדגוג, אשר הורה דעת שפת עבר לילדי ישראל,

אריה ליב גארדאן מראססיין

מחבר ספר „משפטי לשון עברית".

ווילנא

בדפוס והוצאות האלמנה והאחים ר"אָם

שנת תרנ"א לפ"ק

MASSLUL WODERECH.

KURZER UND LEICHTFASSLICHER

LEITFADEN

zur gründlichen Erlernung der hebräischen Etymologie,
sowohl für Lehrer als zum Selbstunterricht geeignet.

Enthaltend

die zwanzigjährige Erfahrung eines hebräischen Fachmannes und Lehrers in der Stadt Wilna.

L. GORDON

aus Rossieny.

WILNA

Druck u. Verlag von **Wittwe & Gebrüder Romm.**

1891.

מסלול ודרך

רֹאשׁ דֶּרֶךְ:

במה נשתנה ספרי זה מכל ספרֵי הלמוד אשר לפניו ?

א) בספרי זה סַלּוֹתִי מסלה ישרה קצרה וקלה ובטוחה ממכשול, לפני המלמדים ותלמידיהם, וגם לפני הלומדים מפי עצמם. מסלתי זאת לא תכביד על הזכרון, ולא תעמיס על מוחו של הנער הרך שפעת כללים לפרטיהם שאין זכרונו סובלם. מתוך המון הכללים אשר העמיסו עלינו המדקדקים מאז הֵחֵל הדקדוק לְהִכָּתֵב בספר עד היום, בָּרוֹתִי למען ספרי רק אלה היותר כוללים ונחוצים אל המתלמד לידיעת שפת קדש. וביחוד התאמצתי להכנים פרטים רבים תחת כלל כולל. ב) נתתי למשנתי סדר הגיוני, באופן שכל כלל מְבֹאָר אם על פי עצמו או על פי הכללים ההולכים לפניו שכבר נלמדו ונקלטו במוחו של המתלמד; ולעולם אין בספרי כלל הצריך לפרט שאחריו. ובזה נהגתי מנהג רוב ספרֵי הדקדוק אשר לשפות החיות. ג) מְשָׁלֵי הכללים לא הבאתי מתוך ספרי הקֹדש, כי אם מתוך השפה; בעד כל כלל וכלל חברתי מאמר שיש בו דעה או מוסר לנערים, כָּתוּב על טהרת לשון ספרי הקֹדש, וכל מלה מן המאמר משל אל הכלל, ועל התלמיד לְנַתֵּחַ את המאמר לכל משליו. כי בספרי זה לא היתה כונתי לבנות בָּמָה לעצמי ולחדש חדשות בעולם הדקדוק, באופן שאהיה צריך להקים את דברי על פי עדותן של המקראות; ספרי לא בא רק לתת סדר הגיוני אל הכללים המְקֻיָּמִים והְמֻסכמים מאת כל המדקדקים הגדולים, ולהסיר את הערבוביא מעל תלמוד הדקדוק, לכן שמתי פני רק אל התועלת, ולא אל קיום הדברים המְקֻיָּמִים גם בלעדי. והיתרון אשר לְמָשָׁל דגש קל: תֵּן כַּסְפְּךָ לְמִסְכֵּן כַּלְכֵּל דַּרְכְּךָ בְּמִשְׁפָּט, מן המשל וַיַּרְא בָּלָק, פִּלֶגֶשׁ אָבִיו, ירגיש כל מלמד משכיל. ד) בחלק הנקוד נטיתי מעט מִשְׁפַּט המדקדקים האחרונים ונשאתי פנים להקדמונים, לפי שהם היו סופרים כל האותיות והתנועות שבכ״ד ספרי הקֹדש והיו בקיאים במסֹרת יותר מן האחרונים, והדבר ידוע שהמסֹרת היא היסוד הראשי למוסדות הנקוד. כמו השוא שאחרי תנועה קלה (תנועה תמורת שוא), או שוא באות שמוטת הדגש, שהרז״ה והנמשכים אחריו הניעום, מפני שמצאו בג״ד כפ״ת אחריהם רפות, למורת רוח כל גאוני הלשון הקדמונים ובעלי המסֹרת הממעטים מאד בשואים נעים שלא להכביד על המבטא, וכן הסכימו גאוני הלשון האחרונים הגר״א והרוו״ה והרמ״א בהערותיו לתל״ע סי׳ י״א שהשואים האלה נחים המה, וכן הסכים המדקדק רי״ש במערכי לשון עבר § 32 ג, לכן אין לפניהם מתג כמשפט לפני שוא נע. ואם תרצה לעמוד על תולדות הכלל הזה לכל שנוייו ופרטיו ראה ספרי „משפטי לשון עברית״ ד׳ ס״ט ע״א וד׳ ע״ז סע״א. ורפיון אותיות בג״ד כפ״ת לא יוכיח בזה מאומה, כי העברי לא ידגיש רק בהתחלת המבטא, כמו בראש המלה, או אחר תנועה גמורה המוגבלת בשוא נח, ששם מעמידים הדבור מעט, אבל אחר התנועה השואית אינם מעמידים הדבור כלל, כי היא עם שואה

הנח

הנה נשענים יחד אל התנועה שאחריהם. וכן השוא באות שמוטת הדגש לא יוכל להדגיש אחריו, אע״פ ששב להיות נח, כי הדגש נשמט להקל ולא להכביד על המבטא ולהוליד דגש אחריו. ועל אפשרות היות רפה אחר שוא נח עדים השמות יָקְתְאֵל (מ״ב יד, ז), יָקְדְעָם (יהושע טו, נו), חַרְבוֹנָה (אסתר ז, ט), שַׁרְבִיט (שם ה, יא), מַרְכֹּלֶת (יחזקאל כז, כד רפה בס״מ), מַרְבַדִּים (משלי ז, טז). כללו של דבר, רק המתעקש ועוצם עיניו מֵראות נכֹחה, או ההולך בעינים עצומות ובלי בקֹרת אחרי האחרונים, לא יֵאוֹת לקבל עליו את הנטיה הזאת במקום שהאמת מנקרת את העינים. ה) בכל הכללים שכללתי ובכל הדוגמאות שהבאתי ובכל הנקודים שנקדתי לאות ולמופת, לא סמכתי ראשי וְרֻבִּי על המחברים שקדמוני בלי בדיקה הגונה, לאמר: כן כתבו המחברים המפורסמים וכן אמר פלוני האויטאָריטאָט, כי לסמיכה על האויטאָריטאָטים היום יִקָּרא לפנים עצלות. אני לא נעצלתי להתבונן בספרי קדש מוגהים שהגהתם ידועה לכל, ומניתי מספר המלות, והלכתי תמיד אחר הרוב. ונהגתי בזה מנהג רבותינו ז״ל בספרי וזאת הברכה ובמס׳ סופרים פ״ו ג׳ ספרים נמצאו בעזרה ספר מעון ספר זאטוטי וספר היא, באחד מצאו כתוב מעון אלקי קדם ובשנים מעונה וקיימו שנים ובטלו אחד וכו׳, לדוגמא, כל המדקדקים קראו את הבנין הכבד בשם בנין פִּעֵל בצֵרת העין ואני קראתיו בנין פִּעַל בפתח, והדין עמי, כי מניתי מספר כל הצרויים בלי נגינה מפסקת ומצאתים עשרים, בעוד שהפתוחים שלשים ושבעה במספר, לכן קִימתי שלשים ושבעה ובטלתי עשרים*). ו) בחלק השמות עשיתי חדשה נכבדה אשר

---

*) אלו הם הצרויים: אִזֵּן (קהלת יב, ט), אבל תִּקֵּר תִּקֵּן בנגינות מפסיקות, כי גם הטפחא מפסיק פעמים רבות, כמו את ערלים יְשַׁכֵּבוּ (יחזקאל לב, כט), את טובי יְשַׁבֵּעוּ (ירמיה נא, יג), ויעשו בני ישראל את הַפָּסַח (במדבר ט, ג). בֵּאֵר (דברים א, ה), ואי בעינא אמינא שגם התביר מפסיק לפעמים, כמו על שגגתו אשר שָׁגָג (ויקרא ה, יח), כי מרעה אל רעה יָצָאוּ (ירמיה ט, ג). מֵאֵן (במדבר כב, יד). בִּעֵר (ויקרא ו, ה). בִּקֵּשׁ (ש״א יג, ד). בֵּרֵךְ (במדבר כג, כ) בטפחא, וחבירו (תהלים י, ג) ברביע מוגרש המפסיק כעין טפחא, כמו ותיטב לה׳ משור פָּר (שם סט, לב), ביום צרתי אֶקְרָאֶךָּ (שם פו, ז). חִבֵּל (קהלת ה, ה) בטפחא. חִלֵּל (מיכה ב, ג). חִמֵּשׁ (בראשית מא, לד) הפשטא מפסיק פעמים רבות, כמו ה׳ ממרום יִשְׁאָג (ירמיה כה, ל), לא יְרַעֲבוּ ולא יצמאו (ישעיה מט, י), היעזבו להם היזבחו (נחמיה ג, לד). חֵרֵף (שופטים ה, יח). כִּבֵּס (בראשית מט, יא). כִּהֵן (שמות מ, יג). כִּחֵד (ש״א ג, יח) בטפחא. כִּחֵשׁ (ויקרא ה, כא). מִלֵּל (בראשית כא, ז) בפשטא. נִאֵץ (ש״ב יב, יד). נִגֵּן (ש״א טז, כג). נִחֵשׁ (דה״ב לג, ו) בפשטא. נִעֵר (תהלים קלו, טו). נִפֵּץ (שם קלז, ט). קִבֵּל (אסתר ט, כג) בפשטא. קִלֵּל (ישעיה ח, כא). קִצֵּץ (שמות לט, ג). שִׁחֵת (שם לב, ז). שִׁכֵּל (בראשית מח, יד) בפשטא. שִׁכֵּן (תהלים עח, ס). שֵׁרֵת (במדבר ח, כו). תִּכֵּן (ישעיה מ, יג). מכל אלה נוכל להחליץ רק עשרים צרויים אמתיים. —

ואלו הם הפתוחים: אִבַּד (מיכה ב, ט). אִחַר (בראשית לב, יט). אֵרַשׂ (דברים כ, ז). בִּזַּר (תהלים סח, לא). פִּזַּר (שם קיב, ט). בֵּרַךְ (דברים לג, א). בִּשַּׂר (ירמיה כ, טו). גִּדַּל (אסתר ג, א). חִבַּר (שמות לו, י). חִזַּק (תהלים קמז, יג). חִשַּׁב (ויקרא כה, נ). חִשַּׁק (שמות לח, כח). טִהַר (ויקרא יג, יג). יִסַּד (אסתר א, ח). יִסַּר (מ״א יב, יא). כִּתַּת (מ״ב יח, ד). לִהַט (מלאכי ג, יט). לִמַּד (קהלת יב, ט). מִדַּד (איוב ז, ד) לדעת קצת. מִהַר (ש״א ד, יד). מִלַּט (קהלת ט, טו). נִהַג (שמות י, יג). נִחַם (ישעיה מט, יג). נִכַּר (ש״א כג, ז). נִקַּף (ישעיה י, לד). נִקַּר (איוב ל, יז). נִתַּץ (דה״ב לג, ג). סִגַּר (ש״א כו, ח). עִבַּר (איוב כא, י). עִפַּר (ש״ב טז, יג). קִדַּשׁ (במדבר ו, יא). קִצַּץ (מ״ב יח, טז). רִחַם (תהלים קג, יג). רִחַק (ישעיה ו, יב). רִצַּץ (איוב כ, יט). שִׁבַּר (תהלים עו, ד). שִׁלַּם (ויקרא ה, כד). בכללן אתה מוצא שלשים ושבעה ובפרטן הן שמונים ושמונה, כי הרבה מהם באו בכה״ק פעמים רבות.

אשר היא חלקי מכל עמלי בדקדוק לשון הקדש. גלוי וידוע שמשקלי השמות בלשון הקדש רבים מאד, ונטיותיהם שונות זו מזו, וכבר נלאו כל המדקדקים לבקש סבת כל השנויים ההם, על מה אדניהם הטבעו, ואיזהו החוט המקשר אותם, בכדי להביאם בסדר דקדוקי ולשום להם חק ומשפט, וכבר יאשו את לבם מלבקש עוד. ואנא לא מן רוח יתירא וסכלתנו דאית בי רזא דנא גלי קדמי, כי אדם פשוט אני ככל האדם, אך זריז ושוקד, הזריזות היתרה והשקידה הנמרצה הם היו בעוזרי לחשוף מטמון יקר אשר לא חשפוהו גדולים וטובים ממני.

אני מצאתי שכל משקלי השמות הרבים והשונים מתחלקים לשבעה משקלים ראשיים ההולכים על שבע נטיות שונות, ומשבע הנטיות ההן הסתעפו המון הנטיות שבכל השפה. וכל הזוכר שבע הנטיות הראשיות ושומר שלשת דרכי ההסתעפות אשר הקדמתי למו, מאד תקל עליו העבודה לזכור כל נטיות משקלי השמות שבשפת קדש, ואז יראה בעיניו ולבבו יבין שכמעט לא תמצא נטיה זרה היוצאת מן החקים הקבועים בכל השפה. — האמנם לא אעשה שקר בנפשי לאמר כי כליתי את הדבר הנכבד הזה עד תמו; מקצוע השמות בשפת עבר טרקלין גדול הוא, שפתחו היה נעלם עד היום, שקידתי הנמרצה עמדה לי לפתוח בו פתח רחב ידים בפני גדולים וטובים ממני, המה יבואו שעריו ויבקרו חדריו, יגלו מצפוניו ויסירו הלוט מעל פניו. ולהנערים היושבים בבית הספר הועלתי הרבה, כהקלי מעליהם את העמל והטורח לזכור המון נטיות נפרדות, אשר לא קרבו זו אל זו, ובתתי לפניהם סדר טבעי שאפשר לקלטו במוח. ז) נטיות בנויי הפעלים מיתר הנזורות (בלעדי גזרת השלמים) זרו לא לבד לרוב מלמדי ישראל, כי אם גם להרבה סופרים מצינים. באשר עד היום לא סדרו בסדר פרטי בשום ספר מספרי הדקדוק. ואני הנני הראשון אשר סדרתי בנויי כל הגזרות השונות לבניניהם ולחלקיהם בסדר ישר מאד המסגל לזכרון. ח) גם כל מלות הטעם הדורשות אחריהן שם סדרו אצלי בסדר אלף בית בחבור כנוייהן לכל שנוייהם על פי חקי הנטיה במשקלי השמות. ט) בספרי זה הוספתי שני לוחות חדשים אשר לא באו עד היום בשום ספר. 1) לוח נטיות השמות הנכפלים והמרבעים שבכל כתבי הקדש בבאור מקורם. 2) לוח הו"ו המהפכת מעתיד לעבר. נחיצות שני הלוחות האלה ותועלתם הרבה יתבונן כל מורה משכיל גם בלעדי אגיד. י) אם בתוך הגבולים המצמצמים אשר נתתי לספרי עלתה בידי להכניס כל הראוי להכנס לצורך למוד הדקדוק על בוריו, ואם שפתי נקיה וקלה ומבארת די צרכה גם ללומדים מפי עצמם בלי עזרת מורה, זאת אניח לפני המבקרים הנכבדים לשפוט מישרים.

אריה ליב גארדאן

אל הקורא.

למלמדי ישראל בימים האלה לא תחסר ידיעה מספקת בשפת עבר ודקדוקה, רֻבּם יודעים יותר מאשר עליהם לדעת לצרך תלמודם, ובכל זאת תלמודם איננו מתקים ביד תלמידיהם. אלף נערים נכנסים לדקדוק ויוצאים מהם עשרה. סבת הדבר, כי תחסר להם מסלה ישרה לַנְחות את תלמידיהם הדרך למען הביא חכמה בלבם, כפי ידיעתי המקפת אשר קניתי בעשרים שנות עבודתי על שדה ספרות ישרון, לא חֻבּר עוד ספר דקדוק מועיל בעד תלמידי הדור החדש שרגלם האחת בתוך החדר העברי וראשם וְרֻבָּם חוץ לחדר; להם דרושה מסלה קצרה בתבנית גראממאטיק לשפה חַיָּה אשר יוכלו לְשַׁנְּנָהּ ולהשגירה על פיהם, מבלי פלפול והגות יְתֵרָה, ובכל זאת תכלכל בתוכה את כל הנחוץ לדעת לכל מבקש דעת בשפת עבר, מסלה קצרה כזאת אֲדַמֶּה לתת חזוּם לפני אחי ורעי המורים העברים העושים מלאכת ה' באמונה ומתאמצים בכל עז לְחָרֵשׁ בלב תלמידיהם מושג נאמן מדקדוק שפת קדשנו, ותקותי תאמצני כי ימצאו עתה לפניהם את אשר בקשו ימים רבים ולא מצאוהו. ששתי במערכת משקלי השמות מלבד היותה קַלַּת התבנה וְקַלַּת הזכרון לנערים יושבים בבית הספר, סַלּוֹתִי בה מסלת ישרה גם לפני חוקרי הלשון הגדולים, למצוא המבוא היותר בטוח אשר לבירת-מתעת זאת, וה' ינחנו ארח מישור למען נלך לבטח דרכנו ולא נִכָּשֵׁל.

אריה ליב גארדאן.

מַסְלוּל וָדֶרֶךְ:

לדקדוק שפת עבר

חלק ראשון

§ א. אוֹתִיּוֹת. א) אותיות לשון הקדש עשרים ושתים:

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת.

אותיות כ מ נ פ צ שׁוֹנָה תמונתן בסוף המלה: ך ם ן ף ץ כך מם נן פף צץ. ב) כל האותיות מְבֻטָּאוֹת בפה על ידי חמשה כלי הַמִּבְטָא (שפראכארגאנע); אותיות א ה ח ע מְבֻטָּאוֹת בַּגָּרוֹן, ג י כ ק בַּחֵךְ, ד ט ל נ ת בַּלָּשׁוֹן, ז ס ש ר צ בַּשִּׁנַּיִם, ב ו מ פ בַּשְּׂפָתַיִם. כלי הַמִּבְטָא נקראים מוֹצָאִים. ג) אותיות מוצא אחד מתחלפות לפעמים זו בזו, כמו סָכַר-סָגַר, עָלַז-עָלַס-עָלַץ, שָׂרַף-זָרַב-צָרַב, נוּר-נוּט, תָּאַב-תָּעַב. וכן אותיות ל מ נ ר, כמו מְזָרוֹת-מַזָּלוֹת, בַּר-בֵּן, בָּהוּר-בָּהוֹן, פָּלַשׁ-פָּרַשׁ. וכן אותיות א ה ו י, כמו פוֹ-פֹּה, הָוָא-הָיָה. ד) אותיות ה ו י נוספות לפעמים ללא ענין (אָהנע בעדייטונג), כמו שׁוֹכְנִי יַעַר חַיְתוֹ טָרֶף לְקִשְׁי לַיְלָה תחת שׁוֹכֵן חַיַּת לַיִל.

§ ב. תְּנוּעוֹת. האותיות לא תְּבֻטֶּאנָה בלי תנועות (וואקאלע). התנועות חָמֵשׁ: קָמֵץ גדול (אָא), צֵרֵה (אֵי), חִירִיק גדול (אִי), חולם (אוֹ), שׁוּרוּק (אוּ). מן התנועות האלה תִּוָּלַדְנָה עוד חמש תנועות קצרות מהן במבטא; מן הקמץ הגדול יָוָּלֵד פַּתַּח (אַ), מהצֵרֵה יָוָּלֵד סֶגֹּל (אֶ), מהחיריק הגדול יָוָּלֵד חיריק קטן (אִ), מהחולם יָוָּלֵד קמץ קטן (אָ), ומהשורוק יָוָּלֵד קִבּוּץ (אֻ). התנועות הארוכות נקראות תְּנוּעוֹת גְּדוֹלוֹת או אָבוֹת, והתנועות הקצרות נקראות תְּנוּעוֹת קְטַנּוֹת או תּוֹלָדוֹת.

§ ג. שְׁוָא. א) לפעמים תְּבֻטֶּאנָה שתים או שלש אותיות על פי תנועה אחת, כי תעמוד התנועה באות אחת מהן וְיֶתֶר האותיות תִּתְחַבֵּרְנָה אליה, כמו שְׁמֹר קֹשְׁטְ דְּבַר אֱמֶת. האות אשר בה התנועה נִקְרֵאת אוֹת נָעַת (בעוועגליכער, איסשפרעכליכער בוכשטאב), והאות

הריקה הַמְּחֻבֶּרֶת אליה מלפניה או מאחריה נִקְרֵאת אוֹת שְׁוָאִית (אונאויסשפרעכליכער בוכשטאב), כי שְׁוָא מִבְטָא הוּא אם לא תְחֻבַּר אל אות נָעָה. סימן האות השואית שתי נְקֻדּוֹת עומדות (ְ), הסימן הזה נקרא שְׁוָא. השוא לא יִכָּתֵב בסוף המלה, רק בשתי אותיות שְׁוָאִיּוֹת, כמו קֹשְׁטְ, ובאות ךְ כמו מֶלֶךְ. ב) כאשר יְחֻבַּר השוא אל התנועה שאחריו נקרא שְׁוָא נָע, כמו בְּדַר גְּדַ, וכאשר יְחֻבַּר אל התנועה שלפניו נקרא שְׁוָא נָח, כמו כַּד גַּד; ולכן שוא בראש המלה לעולם שוא נע, כמו בְּנֵי בְכוֹרֵי גְּדוֹל תְּבוּנָה, ושוא בסוף המלה לעולם שוא נח, כמו בֵּן סָכָל כַּעַס אָב, אך השוא העומד בין שתי תנועות — כמו בִּרְבוֹת חָכְמָה יִרְבֶּה קִנְיָן, אפשר להיות שוא נע, וצריכים לִקְרֹא: בְּ־רְבוֹת חָ־כְמָה יִ־רְבֶּה קִ־נְיָן, ואפשר להיות שוא נח, וצריכים לִקְרֹא: בִּרְ־בוֹת חָכְ־מָה יִרְ־בֶּה קִנְ־יָן. בחלק השני נלמד להבחין בין שוא נע לשוא נח באמצע המלה.

§ ד. חֲטָפִים. אותיות א ה ח ע אותיות רָפוֹת הן וצריכות חִזּוּק במבטא, ולכן בהיותן מְחֻבָּרוֹת לתנועה שאחריהן יִלָּוֶה אליהן שְׁוָא עם פַּתַּח או סֶגֹל או קָמֶץ קטן, כמו אֱהָבוּ אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, רַחֲקוּ מֵאָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת; שוא כזה נקרא חָטָף, חֲטַף פַּתַּח, חֲטַף סֶגֹל, חֲטַף קָמֶץ. הַחָטָף הוא שוא נע.

§ ה. פַּתַּח מַרְחִיב. א) מלה שתנועתה האחרונה צֵרֶה או חיריק גדול או חולם או שורוק, ואחריהם אחת מאותיות ה ח ע שוא נח, יִכָּתֵב תחתיה פַּתַּח להרחיב מבטאה הָרָפָה, כמו אֱלוֹהַּ יַבִּיעַ רוּחַ פּוֹשֵׁעַ; הפתח הזה נקרא פַּתַּח מַרְחִיב, ואיננו נקרא באות ה ח ע, אך מוסיפים לפניה אלף וקוראים אֱלוֹאַה יַבִּיאַע רוּאַח פּוֹשֵׁאַע. ב) וכן יתחלף סגל או חיריק קטן לפתח להרחיב אותיות א ה ח ע, כמו תֹּאַר לַהַג שַׁחַר לַעַג תחת הֹאֶר לֶהֶג שֶׁחֶר לֶעֶג, וַיַּעַל וַיַּעַשׂ תחת וַיֶּעַל וַיֶּעַשׂ.

§ ו. נָח־נִרְאֶה נָח־נִסְתָּר. א) כל אות בין שיש בה תנועה ובין שאין בה תנועה היא נִרְאָה וּמֻרְגֶּשֶׁת במבטא ונשמעת לאזן, כמו אַל תִּלְעַג לָרָשׁ מִסְכֵּן הַמְּבַקֵּשׁ נִדְבַת יָד. זולתי אותיות א ה ו י בהיותן בלי תנועה הן נסתרות לפעמים במבטא ואינן נשמעות לאזן, כמו לוֹ תַאֲוָה בְּנֵי שְׁמוּעַ אִמְרֵי פִי. ב) כל אות מֻרְגֶּשֶׁת והיא שוא נח נִקְרֵאת נָח נִרְאֶה*), וכל אות א ה ו י הנסתרת במבטא נקראת נָח נִסְתָּר. ג) מקום הנח הנראה אחר תנועה קטנה ומקום הנח הנסתר אחר תנועה גדולה, כמו שִׂמְחַת תּוֹרָה, אך לפעמים יהיה בְּהֵפֶךְ, וְיִבֹּאַר בחלק השני. ד) אָלֶף, יכולה להיות נח נסתר אחר כל התנועות כשהן נמשכות מעט, כי אלף נח נסתר מורה על מֶשֶׁךְ הקול. הֵא, יכולה להיות נח נסתר רק בסוף המלה, אחר קמץ גדול צֵרֶה חולם פתח סגל, כמו מַה יַּעֲשֶׂה עוֹשֶׂה עוֹלָה פֹּה, וכאשר תבא בתוכה נְקֻדָּה הַנִּקְרֵאת מַפִּיק היא נח נראה, כמו כַּמָּה לָּהּ. וָו, נח נסתר אחר חולם ושורוק, כמו הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ. יוּד, נח נסתר אחר צֵרֶה וחיריק גדול, כמו הֵיכְלֵי עִירִי. ה) אותיות א ה ו י סָרוֹת לפעמים מן המלה ותנועתן נעתקת על האות השואית שלפניהן, כמו שֶׁלַּת יוֹנָתָן תחת שְׁאֵלַת יְהוֹנָתָן.

§ ז. דָּגֵשׁ. א) דגש הוא נְקֻדָּה בתוך האות, כמו אַמֵּץ לִבְּךָ בַּתּוּשִׁיָּה; והוא מורה לחזק את האות במבטא. כל אות שיש בה דגש נקראת אוֹת דְּגוּשָׁה, וכל אות שאין בה דגש נקראת אוֹת רָפָה. ב) כל דגש הבא באותיות בגדכפת העומדות בראש המלה, או בתוך המלה אחר שוא נח, מחזק את האות מעט, כמו: תֵּן כַּסְפְּךָ לְמִסְכֵּן כַּלְכֵּל דַּרְכְּךָ בְּמִשְׁפָּט; הדגש הזה נקרא דָּגֵשׁ קַל. ג) וכל דגש הבא אחר תנועה מחזק את האות הרבה עד שֶׁתִּשָּׁמַע במבטא כשתי אותיות דומות והראשונה שוא נח, כמו כַּבֵּד צַדִּיק וְתִכָּבֵד, צריכים לחזק את האות הדגושה ולקרא כַּב־בֵּד צַד־דִּיק וְתִכָּב־בֵד; הדגש הזה נקרא דָּגֵשׁ חָזָק. ד) בַּחֲמֵשׁ האותיות אהחער לא יבא כל דגש, באחת עשרה האותיות טסשקץ נוזלים יבא רק דגש חזק, ובשש האותיות בגדכפת יוכל לבא בין דגש חזק ובין דגש קל.

§ ח. נְגִינָה. בכל מאמר וְסִפּוּר אשר ידבר איש אל רעהו או יִכָּתֵב בספר יִמָּצְאוּ שני מיני מִלּוֹת, מלות מְקֻשָּׁרוֹת למה שאחריהן, מלות נפרדות ממה שאחריהן, כמו: שִׂמְחָה לָאִישׁ בְּבוֹא לִבּוֹ וּבְנִקְיוֹן כַּפָּיו, מלת שִׂמְחָה מְקֻשֶּׁרֶת למלת לָאִישׁ ומלת לָאִישׁ נפרדת ממלת בְּבוֹא.

ודרך

*) כל מקום אשר נזכיר שוא נח בספר הזה דעתנו רק על הנח הנראה.

ודרך הַמְדַבֵּר לְשַׁנּוֹת קולו במלה מְקֻשֶּׁרֶת מבמלה נפרדת. אולם בִּכְתֹב איש דבריו על ספר שאיננו יכול לפחת בקרבו רוח חיים למען ישמיע אל הקורא איזו מלה מְקֻשֶּׁרֶת ואיזו נפרדת, צריך לתת סמנים מְיֻחָדִים אשר יורו על קִשּׁוּר המלות וּפֵרוּדָן, הסמנים האלה נקראים נְגִינוֹת. הנגינות שתי מַחְלְקוֹת: 1) נְגִינוֹת מַפְסִיקוֹת, המורות להפריד המלות ממה שאחריהן, והן: סוף פסוק, אתנחתא, סגול, זקף קטן, זקף גדול, טפחא, רביע, זרקא, פשטא, יתיב, תביר, פזר, אולא גרש, גרשים, תלישא גדולה. 2) נְגִינוֹת מְשָׁרְתוֹת, המורות לְקַשֵּׁר את המלות למה שאחריהן, והן: מרכא, מונח, מהפך, דרגא, קדמא, תלישא קטנה.

§ ט. מִלְעֵיל וּמִלְרַע. במלה בעלת תנועות רבות מושכים את התנועה האחרונה יותר מכל התנועות אשר לפניה, כמו: בָּנִים מַקְשִׁיבִים יְשַׂמְּחוּ נַפְשׁוֹת הוֹרֵיהֶם; אך לפעמים מושכים את התנועה שלפני האחרונה יותר מכל התנועות, כמו: דֶּרֶךְ רָשָׁע כֶּסֶל הוֹלֶכֶת שְׁאֹלָה. התנועה הנמשכת במלה יותר מכל התנועות נקראת תְּנוּעַת מַצַּב הַנְּגִינָה, לפי שֶׁבָּהּ עומדת הנגינה; כאשר תהיה הנגינה בתנועה האחרונה מן המלה נקראת מִלְּרַע, וכאשר תהיה בתנועה שלפני האחרונה נקראת מִלְּעֵיל.

§ י. נָסוֹג אָחוֹר. כאשר תִּתְחַבֵּרְנָה במאמר שתי מלות, אשר הראשונה מְקֻשֶּׁרֶת (בנגינה מְשָׁרֶתֶת) והשניה נפרדת (בנגינה מַפְסֶקֶת), אם הנגינה הראשונה מלרע והנגינה השניה בתנועה הראשונה, תִּסּוֹג הנגינה הראשונה ממלרע למלעיל, למען תֵּת רֶוַח בין שתי הנגינות הקרובות, כמו: עֹשֶׂה חֶסֶד שׂוֹנֵא עָוֶל יִיטַב לוֹ, המלות עֹשֶׂה שׂוֹנֵא יִיטַב היתה נגינתן מלרע לולא התחברו למלות חֶסֶד עָוֶל לוֹ שנגינתן בתנועה הראשונה. נגינה כזאת שאיננה עומדת במקומה נקראת נָסוֹג אָחוֹר.

§ יא. מֶתֶג. הוא קַו נִצָּב משמאל התנועה, ומורה להעמיד את התנועה מעט שלא תרוץ למה שאחריה, כמו אָנֹכִי הָאָדָם הֶעָמֵל לַחַיִּים, צריכים לקרא: אָ־נֹכִי הָ־אָדָם הֶ־עָמֵל לַ־חַיִּים.

§ יב. מַקָּף. הוא קַו שׁוֹכֵב בין שתי מלות, ומורה לחבר מלות קטנות או קטנה וגדולה כאחת. הנגינה תבא לעולם במלה האחרונה מן המלות הַמֻּקָּפוֹת, כמו בְּאֵין־עֵינַיִם יִפָּל־אִישׁ וּבְאֶפֶס מוֹרֶה יִתְעַנֶּעַר.

הערה. בסבת המקף תתחלף התנועה הגדולה אשר בסוף המלה הַמֻּקֶּפֶת לתנועה קטנה, כמו דְּבַר־טוֹב חֲשָׁב־צֶדֶק וּשְׁמָר־תָּם, תחת דָּבָר חָשֹׁב וּשְׁמֹר (§ יח, ג).

חלק שני

§ יג. הֲבָרָה. א) כל תנועה עם האותיות הַמְדֻבָּרוֹת על פיה נקראת הֲבָרָה, כמו כְּתָב הקמץ עם שלש האותיות כ ת ב הַמְדֻבָּרוֹת על פיו נקרא הֲבָרָה. ויש שני מיני הברה, הֲבָרָה פְשׁוּטָה, הֲבָרָה מֻרְכֶּבֶת; כל תנועה שאין אחריה לא שוא נח ולא דגש חזק היא הברה פשוטה, כמו יְרָא בְּנִי מֵאָבִיךָ זֶה יְלָדֶךָ, וכל תנועה שיש אחריה שוא נח או דגש חזק היא הֲבָרָה מֻרְכֶּבֶת, כמו כַּבֵּד כָּל־אִישׁ וְתִכָּבֵד, שְׁמֹר חֹק וְהִתָּמֵם, שְׁחַר טוֹב וְטוֹב לָךְ. ב) תנועה גדולה צריכה להיות הברה פשוטה ותנועה קטנה צריכה להיות הברה מרכבת, במה דברים אמורים כשאין בהן נגינה, אבל אם יש בהן נגינה אפשר להיות בהפך, כמו: אִם־יִהְיֶה גֵּו מִבְּלִי־רֹאשׁ תָּקוּם אֶרֶץ בְּאֵין מֶלֶךְ. מֵפֵר חֹק הוֹרֵס בֵּית שׁוֹמֵר מִשְׁפָּט בּוֹנֵהוּ. דֶּרֶךְ תָּם שַׁלְוָה־בָּהּ אַחֲרִית פֶּשַׁע מִכְשׁוֹל לֵב. תנועה גדולה הברה פשוטה ותנועה קטנה הברה מרכבת הן תנועות יְשָׁרוֹת (רעגעלמעססיג), תנועה גדולה הברה מרכבת ותנועה קטנה הברה פשוטה הן תנועות בלתי יְשָׁרוֹת (אונרעגעלמעססיג).

§ יד. נָח נִסְתָּר. א) אחר כל תנועה גדולה אחת מאותיות אהוי נחה ונסתרת (§ ו, ג): אחר קמץ גדול א ה, אחר צֵרֵה א ה י, אחר חיריק גדול א י, אחר חולם א ה ו, ואחר שורוק א ו. ב) לפעמים יחסר הנח הנסתר אחר התנועה הגדולה, כמו דָּת וְחֹק מָעֹז לָתָם, ובכל זאת יִמָּשֵׁךְ ממנה במבטא כאלו היה כתוב; כאשר יִכָּתֵב הנח הנסתר אחר התנועה נקראת מְלֵאָה (מָלֵא), וכאשר יחסר נקראת חֲסֵרָה (חָסֵר). החיריק הגדול והשורוק מלאים תמיד. ג) כל תנועה גדולה הנכונה להתחלף לתנועה קטנה או להשתנות לשוא היא חסרה, כמו: רַב עֹשֶׁר מֵסֵב לֵב — רַבֵּי עֹשֶׁר מְסַבִּים לִבּוֹ.

§ טו. שְׁוָא. א) שוא אחר תנועה גדולה בלי נגינה העומדת במקומה הוא שוא נע, כמו גֵּרְשׁוֹן וּפִינְחָס יוֹשְׁבִים בְּאָהֳלֵיהֶם. ב) שוא אחר תנועה קטנה בלי מתג ובלי נסוג אחור הוא שוא נח, כמו מַשְׂכִּיל יַרְבֶּה חָכְמָה בַּעַר יִצְבֹּר כֶּסֶף. ג) שוא אחר נגינה העומדת במקומה הוא שוא נח, כמו נָבַהְתְּ שָׁפַלְתְּ קָטֹנְתְּ רוֹמַמְתְּ. ד) שוא אחר נסוג אחור או אחר מתג הוא שוא נע, כמו הוֹלְכֵי תֹם הוֹלְכִים בֶּטַח. ה) שני שואים רצופים בתוך המ"ה הראשון נח והשני נע, כמו תִּגְדְּלוּ תִּלְמְדוּ תִּשְׁמְרוּ תִּצְלְחוּ. ולכן שוא באות דגושה שוא נע, כמו לִמְּדוּ הֵיטֵב דִּבְּרוּ אֱמֶת יִשְּׁרוּ לֶכֶת, כי הדגש החזק מכפיל את האות כאלו היה כתוב לַמְ־מְדוּ דִּבְ־בְרוּ יִשְׁ־שְׁרוּ. ו) שוא באות הראשונה משתי אותיות דומות שוא נע, כמו סוֹרְרִים יְעוֹלְלוּ שֹׁמְמָה. ז) שני שואים נעים רצופים כבד לְבַטֵּא בשפתים לכן ישתנה השוא הראשון לתנועה, כמו: לִבְשׁוּ צֶדֶק זִכְרוּ דָל וַיְזַכְּרֶכֶם אֵל, תחת לְבְשׁוּ זְכְרוּ וַיְזְכְּרֶכֶם, והשוא השני ישוב להיות נח. ח) לפעמים יסור הדגש החזק מאות שואית, וביחוד אם אחריה אות אהח"ע, ואז ישוב השוא הנע להיות נח, כמו מַלְאוּ חֻקְּכֶם תחת מַלְּאוּ חֻקְּכֶם.

§ טז. דָּגֵשׁ. א) אותיות ב ג ד כ פ ת בראש המלה, או אחר שוא נח בתוך המלה, הן דגושות בדגש קל, כמו: כַּסְפְּךָ יַשְׂכִּילְךָ רֵישְׁךָ יַשְׁפִּילְךָ, כְּמַלְבּוּשְׁךָ יִפְגְּשׁוּךָ וּכְדַעְתְּךָ יִלְווּךָ. ב) שתי מלות הַמְקֻשָּׁרוֹת זו לזו בנגינותיהן (על הראשונה נגינה מְשָׁרֶתֶת) והמלה הראשונה תִּכְלֶה בנח נסתר בין שהוא כתוב ובין שאיננו כתוב, אז ב ג ד כ פ ת שבראש המלה השניה רפות, כמו: שְׁמַע בְּנִי בְּקוֹלִי וְלֹא תָסוּר מֵאִמְרֵי פִי קְנֵה חָכְמָה קְנֵה דַעַת וְהָלַכְתָּ בְּחֻקּוֹתֵיהֶן. ג) אך אם המלה השניה תָּחֵל בשתי אותיות בב בפ כב תת והאות הראשונה בשוא היא דגושה, כמו: כִּי־יִהְיֶה בְּבֵיתְךָ עֶבֶד לֹא־תִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ תָּמִיד בְּנִי לָמָּה תְתַעֲבֵהוּ וְהוּא כְּכָל־אָדָם נוֹצָר. ד) לפני דגש חזק לעולם תנועה (§ ז, ג). ולפעמים יבא דגש חזק גם בראש המלה, וזה בשני אופנים: 1) שתי מלות הַמְחֻבָּרוֹת במקף והמלה הראשונה תִּכְלֶה בקמץ מושך הֵא בלתי יסודית (§ כה) או בפתח או בסגל מושכים הֵא, אז יבא דגש חזק בראש המלה השניה, כמו: מַה־בֶּצַע כִּי תִתְעַלֶּכֶת וְהָרֵעוֹתָ־לָּךְ. 2) שתי מלות הַמְקֻשָּׁרוֹת זו לזו בנגינותיהן, והמלה הראשונה תִּכְלֶה בקמץ מושך הֵא ולפניו נגינה עומדת במקומה, או בסגל מושך הֵא ולפניו נגינה בין עומדת במקומה ובין נסוגה אחור, והמלה השניה תָּחֵל בתנועה מְנֻגֶּנֶת או בתנועה עם מתג שאין אחריו שוא, אז יבא דגש חזק בראש המלה השניה, כמו: בַּעֲשׂוֹתְךָ טּוֹב הֵיטַבְתָּ לָּךְ תֵּדַע כֹּל בְּאָמְרְךָ לֹא־אֵדְעָה כֹּל: בִּהְיוֹת־אֵלֶּה לָּךְ אַשְׁרֶיךָ בְּנִי כִּי־תַעֲשֶׂה כֹּל וְתוּכַל וְאָז יְכַבְּדוּךָ מְרֵעֶיךָ וִיקַנְאוּךָ צוֹרְרֶיךָ. ה) גם אחרי שוא נח בתוך המלה תִּרְפֶינָה לפעמים אותיות בגד כפת, וזה אם השוא הנח תמורת שוא נע בשני האופנים אשר למדנו (§ טו, ז, ח), כמו שִׂפְתֵי רָשָׁע חַרְבוֹת צוּרִים, קִרְבַת לֵצִים דַּרְכֵי מָוֶת, היה ראוי להיות שִׂפְתֵי חֲרְבוֹת קִרְבַת דַּרְכֵי. ו) אחר תנועה קטנה שוא נח או דגש חזק (§ יג, ב), ואם אחריה אחת מאותיות א ע ר (ולפעמים גם ה ח) שאינן מקבלות דגש (§ ז, ד), וגם אינן שוא נח, תתחלף לתנועה גדולה, הפתח יתחלף לקמץ גדול, החיריק הקטן לְצֵרֵה והקִבוץ לחולם, כמו: הָרְשָׁעִים מֵאֶרֶץ יִשָּׁרְשׁוּ, תחת הַרְשָׁעִים מִאֶרֶץ יֻשָּׁרְשׁוּ. תנועה גדולה כזאת נקראת נַח תְּמוּרַת דָּגֵשׁ כי התנועה הגדולה מוֹשֶׁכֶת אחריה נח נסתר, וזהוא חָסֵר תמיד. ז) הדגש החזק מכפיל את האות כאמור למעלה, לכן יוכל להשלים אות חסרה, כמו יִפֹּל יִקַּח יַצִּיק תחת יִנְפֹּל יִלְקַח יַיְצִיק, דַּמֶּשֶׂק=דַּרְמֶשֶׂק, שֶׁכָּכָה=אֲשֶׁר כָּכָה.

§ יז. מִלְעֵיל וּמִלְרַע. א) תנועה גדולה הברה מרכבת ותנועה קטנה הברה פשוטה לעולם בהן הנגינה (§ יג, ב), כמו: שׁוֹפֵט צֶדֶק שׁוֹמֵר מִצְוֹת אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ. ב) מלה שסופה הוֹסֶפֶת כֶם כֶן הֶם הֶן תֶם תֶן ךָ לעולם מלרע, כמו לָכֶם לָכֶן לָהֶם לָהֶן קַמְתֶּם קַמְתֶּן שִׁמְךָ חָכְמָתְךָ. ומלה שסופה הוֹסֶפֶת נִי נוּ נָה תִי תוּ תָ הוּ הָ תַם תַן ךְ יוּךָ יךָ תִיךָ תָךְ לעולם מלעיל, כמו שְׁמָנִי שְׁמָנוּ תְּשַׁמְנָה שַׁמְתִּי שַׁמְתּוּ שַׂמְתָּ שָׂמָהוּ יְשִׂימֶהָ שָׂמְתַם שָׂמְתַן יָדֶיךָ יָדַיִךְ יְשִׂימוּךָ פִּיךָ שַׂמְתִּיךָ שָׂמַתֶךָ. ג) מלה שסופה קמץ קטן ולפניו קמץ גדול, או סופה סגל הברה

מרכבת ולפניו קמץ גדול או צֵרֵה או חולם, מלעיל, כמו וַיָּקָם וַיְגָרֶשׁ אָוֶן וַיֵּשֶׁב בְּסֵתֶר וַיּוֹסֶף אֹמֶץ. ד) מלה שסופה תִּי תָּ (ואין לפניהם קמץ מושך אלף כתובה או חוריק גדול) ותְחִלָּתָהּ וָו המהפכת הוראתה מזמן עָבָר לזמן עתיד, ואיננה מְקֻשֶּׁרֶת למלה שנגינתה בתנועה הראשונה, היא מלרע, כמו וְשַׂמְתִּי וְשַׂמְתָּ, אבל וּמָצָאתָ וְגָלִיתָ וְכִסִּיתָ, וכן וְשַׂמְתִּי לְךָ וְשַׂמְתָּ שָׁמָּה, מלעיל. ה) מלה שסופה תנועה נוספת שלא לְצֹרֶךְ נחוץ ואין לפניה שוא נע או שוא נח תמורת שוא נע, היא מלעיל, כמו רַבָּתִי (רַבָּה) עֲוֺנֵכִי (עֲוֺנֵךְ) תְּבִיאֵמוֹ (תְּבִיאֵם) אַרְצָה (לְאֶרֶץ—); אבל אָשְׁמְרָה אַגִּישָׁה אֵלְכָה אֶקְחָה מלרע. ו) בְּהֶפְסֵק מַאֲמָר ישתנה שוא לתנועה ועליה תבא הנגינה, כמו אִמְרָה חָפֵצָה יָכְלָה יֵלְכוּ יִירְשׁוּ כְּלִי עֳנִי תחת אִמְרָה חָפְצָה יָכְלָה יֵלְכוּ יִירְשׁוּ כְּלִי עֳנִי.

§ יח. נָסוֹג אָחוֹר. א) אם לפני הנגינה הברה מרכבת לא תִסּוֹג אחור, ולכן אַשְׁרֵי אִישׁ יִרְדֹּף צֶדֶק מלרע. ב) אם גם אחר הַהֲסָגָה לאחור לא נִמְלַט מִקְּרֵבַת הנגינות תִּשָּׁאֵר הנגינה מלרע, כמו לַאֲשֶׁר אוֹמַר לְךָ הַט אָזְנְךָ בְּנִי. ג) בסור הנגינה מתנועה גדולה הברה מרכבת על ידי ההסגה לאחור תתחלף לתנועה קטנה, הַצֵּרֵה והחיריק גדול יתחלפו לסגל, כמו תֵּשֶׁב פֹּה תֵּשֵׁשׁ בָּנוּ, תחת תֵּשֵׁב תָּשִׁישׁ, החולם והשורוק יתחלפו לקמץ קטן, כמו תָּעָז בִּי וַתָּקָם בָּפַח, תחת תָּעֹז וְתָקוּם. ואם התנועה הגדולה צריכה להתקים תִּשָּׁאֵר הנגינה במקומה, כמו שׁוֹחֵר טוֹב מֵפִיק חָסֶד.

§ יט. מֶתֶג. א) מתג לא יבא כי אם בהברה פשוטה, ומקומו: 1) לפני הנגינה, אם יש לכל הפחות תנועה אחת או שוא נע בינו לבין הנגינה, כמו אָנֹכִי שֹׁפְטָה. 2) לפני מתג, גם כן באופן זה, אם יש בין שני המתגים לכל הפחות תנועה אחת או שוא נע, כמו מֵאוֹתֹתֵיהֶם מִשְּׁבֹתֵיכֶם. ב) מלה מֻקֶּפֶת שסופה תנועה גדולה הברה מרכבת הצריכה להתקים (§ יב. השרה) יבא מתג בתנועה הגדולה ההיא במקום נגינה, כמו אִישׁ־חֶסֶד טוֹב־לַכֹּל.

חלק שלישי

מִלּוֹת הַלָּשׁוֹן

§ כ. כל מלות הלשון נחלקות לשלשה מינים: א) שֵׁמוֹת (געגענשטאנדסוואָרטער, הויפטוואָרטער), והן המלות הקוראות שֵׁם לכל הדברים הנמצאים בעולם, כמו אָדָם בְּהֵמָה עֵשֶׂב שָׂדֶה. ב) פְּעָלִים (האנדלונגס-וואָרטער, צייטוואָרטער), והן המלות המורות על כל הפעלות הנעשות בעולם, כמו עָבַד יָשַׁב אָכַל בָּרֵךְ. ג) מִלּוֹת הַטַּעַם (ערקלערונגס-וואָרטער), והן המלות הַמְקַשְּׁרוֹת את השמות והפעלים ביחד ונותנות טעם ובינה בדבור האדם, כמו כִּי כֵּן לֹא אֵת אֲשֶׁר אַךְ רַק, דרך משל: רְאוּבֵן לֹא אָכַל אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר לָקַח, המלות רְאוּבֵן הַלֶּחֶם הן שֵׁמוֹת, המלות אָכַל לָקַח הן פְּעָלִים, והמלות לֹא אֶת־ אֲשֶׁר הן מלות הטעם.

§ כא. השמות נחלקים לשלשה מינים: א) שֵׁם עֶצֶם (געגענשטאנדסנאמע), והוא שֵׁם כל דבר הנמצא בעולם ועומד בפני עצמו, שאנחנו יכולים לראותו ולהרגישו בחושינו (דורך אונזערע זינגען), כמו שׁוֹר חֲמוֹר עֵץ אֶבֶן. ב) שֵׁם מִקְרֶה (בעגריפפסנאמע), והוא שֵׁם כל דבר שאיננו נמצא בעולם בפני עצמו כי אם בְּדָבָר אַחֵר (באיזה עֶצֶם אין אירגענד איינעם געגענשטאנדע), כמו חָכְמָה זִקְנָה, החכמה והזקנה אינן נמצאות בעולם בפני עצמן, כי אם באיש חָכָם ובאיש זָקֵן. ג) שֵׁם תֹּאַר (אייגענשאפטסנאמע), והוא הַשֵּׁם הַמְתָאֵר תְּכוּנוֹת העצם, כמו אִישׁ חָכָם וְיָשָׁר, מלת אִישׁ היא שֵׁם הָעֶצֶם, ומלות חָכָם וְיָשָׁר הן שמות תארים לו הַמְתָאֲרִים תְּכוּנוֹתָיו. ונכלל בו שֵׁם הַיַּחַס (שטאממנאמע), והוא השם המורה יַחַס איש אחר עיר ומדינה משפחה או שבט, כמו חֶבְרוֹנִי מִצְרִי אָבִי עִבְרִי לֵוִי.

§ כב. שֵׁם הָעֶצֶם גם הוא שני מינים: א) שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי (אללגעמיינער נאמע), והוא הַשֵּׁם אשר יִקָּרֵא בו מין שָׁלֵם, כמו שׁוֹר־חֲמוֹר, או קבוץ פרטים רבים כאחד, כמו עַם קָהָל מַחֲנֶה. ב) שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי (אייגעננאמע), והוא השם אשר יִקָּרֵא בו רק פרטי אחד, כמו רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן חֶבְרוֹן יַרְדֵּן.

§ כג. בכל שֵׁם צריכים להתבונן שלשה דברים: א) הַמִּין (דאס געשלעכט), צריכים להתבונן אם הַשֵּׁם הוא מין זָכָר או מין נקבה; שמות הזכר אין בהם סמן כלל, כמו אָדָם שׁוֹר בַּיִת מָקוֹם. ושמות הנקבה יש בהם סמן: הָא או תָו או ־ית או ־ית בסוף השם, כמו אִשָּׁה חָכְמָה עֲטֶרֶת

מלכות

מלכות שחרית וערבית. ויש גם שמות נקבה בלי סמן, כמו אבן אש עיר ארץ, ושמות האברים הכפולים יד רגל אזן עין. ב) המספר (דיא צאהל), צריכים להתבונן אם השם כולל גוף אחד או גופים רבים. סמן זכרים רבים ־ים בסוף השם כמו חכמים, וסמן נקבות רבות ־ות בסוף השם כמו חכמות. סמן הנקבה היחידה יסור מן השם בלשון רבות, מן חכמה עשרת נאמר חכמות עשרות ולא חכמהות עשרתות. ויש שם נקבה הבא בסמן רבוי זכר או שם זכר בסמן רבוי נקבה, כמו אבות נשים. ויש עוד לשון רבים תקרא רבוי זוגי, והוא נאמר על שני דברים דומים זה לזה, וסמנו ־ים, ושוה לזכרים ולנקבות, כמו ידים מלקחים שנים. י) היחס (דיא בעציהונג), צריכים להתבונן אם השם עומד בפני עצמו ואיננו מתדבק לשם אחר, כמו בית שדה, וזה נקרא שם נפרד; או שהוא מתדבק לשם אחר בתאר קנין (אלס אייגענטהום) אליו, כמו בית ראובן שדה שמעון, וזה נקרא שם נסמך, והשם אשר אליו יתדבק השם הנסמך נקרא סומך או קונה (אייגענטהימער).

§ כד. כאשר נזכר שם הסומך מקרוב במאמר לא יזכירנו המדבר פעם שנית בשמו, רק יכנה אותו (ער פערשטעקט איהן) באחת מאותיות הכנוים ויחבר את האותיות האלה לשם הנסמך, דרך משל, תחת אמרו: לא תחמד בית רעך והון רעך, יאמר בקצרה לא תחמד בית רעך והונו, ותחת אמרו: ראובן, אכל לחם ראובן! יאמר בקצרה ראובן, אכל לחמך! הכנוים האלה נקראים כנויי הקונה.

הערה. שם עצם פרטי לא יתרבה, לאמר אברהמים רבקות על אנשים רבים ששמם אברהם ועל נשים רבות ששמן רבקה. ולא יסמך, לאמר אברהם ירושלם על איש ירושלם ששמו אברהם. ולא יחבר בכנוים, לאמר אברהמך תחת אברהם בנך.

§ כה. אותיות השם שני מינים: א) אותיות מורות על עקר הוראת השם (דיא גרונדבעדייטונג דעס נאמענס). ב) אותיות נוספות, כמו בשם משכן (וואהנונג), אותיות ש כ ן שיש בהן הוראת (וואהנען) הן אותיות העקר, ואות מ״ם נוספת. ובשם תפארת (פראכט), אותיות פ א ר שיש בהן הוראת (פראכט) הן אותיות העקר, ואותיות ת־ת נוספות. האותיות העקריות נקראות שרש השם (וואורצעל דעס נאמענס). לכל השמות והפעלים בלשון עבר שרש בעל שלש אותיות.

§ כו. השמות הולכים על תמונות שונות (אין פערשיעדענען פארמען), יש שמות שתמונתם שני קמצים, כמו חכם סכל, ויש שתמונתם שני סגלים, כמו מלך עבד, ויש שמות שנוספו בהם אותיות על אותיות השרש, כמו מקדש משגב, נוספה בהם מ״ם, זכרון כשלון נוספו בהם ־ון, כל תמונה נקראת משקל. ולמען קרא שם לכל משקל בפני עצמו לקחו המדקדקים את השרש פעל וישנוהו בתנועותיו לפי השנות תמונת המשקל, ויאמרו כי השמות בעלי שני קמצים משקלם פעל, והשמות בעלי שני סגלים משקלם פעל, והשמות משכן מקדש משגב משקלם מפעל, והשמות כשלון שברון משקלם פעלון.

§ כז. השתנות תנועות השמות. א) התנועה השלישית ממקום מצב הנגינה צריכה להשתנות לשוא, כמו מן דבר נאמר ברבוי דברים ובכנוי דבריהם. ואם התנועה השלישית מלאה (§ יד, ב) או שיש אחריה דגש או שהיא מושכת נח תמורת דגש (§ א, ו) לא תשתנה לעולם, כמו אפרים חרשים איתנים. ב) תנועת האות הנוספת בתחלת השם שאחריה שוא נח לא תשתנה לעולם, כמו תגמול מצוה אשכר. ג) גם בסמיכות (אין בעציהונגספאל) תשתנינה תנועות הנסמך ברוב פעמים, כמו מן דבר שנוא נאמר דבר שקר שנוא צדיק. סמיכות השם וחבורו עם הכנוים נקרא נטית השם (דעקלינאציאן דעס הויפטווארטעס).

§ כח. משקלי השמות. לשמות שבעה משקלים ראשיים, ארבעה מלרעיים, שנגינתם מלרע, והם פעל פעל פעול פועל, ושלשה מלעליים, שנגינתם מלעיל, והם פעל פעל פעל, ומהם הסתעפו יתר המשקלים השונים: א) בחסר או בנוח אחת מאותיות השרש. ב) בהשתנות אחת מתנועות המשקל הראשי לשוא, או בהתחלפה לתנועה אחרת; ג) בהוספת אחת מאותיות האמנתיו על המשקל הראשי, כאשר יבאר לפנינו בלוח הגזרות.

לוּחַ נְטִיּוֹת הַשֵּׁמוֹת

המשקל הראשון פָּעָל

משקל נפרד נסמך בחבור הכנויים

פָּעָל א יחיד דָּבָר דְּבַר, דְּבָרִי דְּבָרְךָ דְּבָרֵךְ דְּבָרוֹ דְּבָרָהּ דְּבָרֵנוּ דְּבַרְכֶם דְּבַרְכֶן דְּבָרָם דְּבָרָן

רבים דְּבָרִים דִּבְרֵי, דְּבָרַי דְּבָרֶיךָ דְּבָרַיִךְ דְּבָרָיו דְּבָרֶיהָ דְּבָרֵינוּ דִּבְרֵיכֶם דִּבְרֵיכֶן דִּבְרֵיהֶם ־הֶן

פָּעָל ב יחיד גָּמָל גְּמַל, גְּמַלִּי גְּמַלְּךָ גְּמַלֵּךְ גְּמַלּוֹ גְּמַלָּהּ גְּמַלֵּנוּ גְּמַלְּכֶם גְּמַלְּכֶן גְּמַלָּם גְּמַלָּן

רבים גְּמַלִּים גְּמַלֵּי, גְּמַלַּי גְּמַלֶּיךָ גְּמַלַּיִךְ גְּמַלָּיו גְּמַלֶּיהָ גְּמַלֵּינוּ גְּמַלֵּיכֶם גְּמַלֵּיכֶן גְּמַלֵּיהֶם גְּמַלֵּיהֶן

פָּעֵל א כָּתֵב יָקָר שְׁאָר עָבֵד מְצַד לדעת חשובי המדקדקים לא ישתנה בנטיתו לעולם, כמו כְּתָב הדת (אסתר ד, ח)

פָּעֵל ב זְמָן נטיתו כמו פָּעָל ב. — ובְהִוָּלֵד דגש חזק במשקל פָּעָל נחלף הקמץ הראשון לפתח ונעשה משקל פַּעָל

פַּעָל א יחיד גַּנָּב גַּנַּב, גַּנָּבִי גַּנָּבְךָ גַּנָּבֵךְ גַּנָּבוֹ גַּנָּבָהּ גַּנָּבֵנוּ גַּנַּבְכֶם ־כֶן גַּנָּבָם גַּנָּבָן. וכמוהו חָרָשׁ (§ כו, א)

רבים גַּנָּבִים גַּנָּבֵי, גַּנָּבַי גַּנָּבֶיךָ גַּנָּבַיִךְ גַּנָּבָיו גַּנָּבֶיהָ גַּנָּבֵינוּ גַּנָּבֵיכֶם גַּנָּבֵיכֶן גַּנָּבֵיהֶם ־הֶן

הערה. פתח לפני אות א ה ח ע הקמוצה בקמץ גדול יתחלף לסגל, כמו הֶחָכָם אֶחָד מֵאַחַי. ועל דרך זה נחלף הפתח שבמשקל פַּעָל לסגל ונעשה פֶּעָל.

פֶּעָל פֶּחָם פֶּחָם, פֶּחָמִי פֶּחָמְךָ פֶּחָמֵךְ ... פֶּחָמְכֶם ... פֶּחָמָם... פֶּחָמִים פֶּחָמֵי, פֶּחָמַי פֶּחָמֶיךָ... פֶּחָמֵיכֶם...

פַּעָל ב יחיד שַׁבָּת שַׁבַּת, שַׁבַּתִּי שַׁבַּתְּךָ שַׁבַּתֵּךְ שַׁבַּתּוֹ ־תָּהּ שַׁבַּתֵּנוּ שַׁבַּתְּכֶם ־כֶן שַׁבַּתָּם ־תָּן. וכן מַלָּח

רבים שַׁבָּתוֹת שַׁבְּתוֹת, שַׁבְּתוֹתַי... הרבוי נוטה על דרך פַּעָל א. מַלָּחִים מַלָּחֵי, מַלָּחַי... מַפָּעָל ב

פַּעָלָה בַּקָּשָׁה בַּקָּשַׁת, בַּקָּשָׁתִי בַּקָּשָׁתְךָ ־תֵךְ בַּקָּשָׁתוֹ ־תָהּ בַּקָּשָׁתֵנוּ בַּקָּשַׁתְכֶם ־כֶן...בַּלָּהוֹת בַּלְהוֹת(?)

הערה. המדקדקים הקדמונים הרגישו אַחֲוָה וְרֵעוּת בין הקמץ הגדול ובין הַצֵּרֵה, לפי שמצאום מתחלפים במקומות רבים בכתבי הקדש, כמו יְשׁוֹמָם (דניאל ז, טו), יִלְבָּשָׁם (שמות כט, ל), יִתְפָּאָר (ישעיה מד, כג) תחת יְשׁוֹמֵם יִלְבָּשֵׁם יִתְפָּאֵר, ומן סֵתֶר (שופטים ג, יט), שֵׂכֶל (משלי יט, יא), נאמר בהפסק סָתֶר (דניאל כז, טו), שָׂכֶל (איוב יז, ד), וכן אֶבוֹשׁ תֵּבוֹשׁ תחת אָבוֹשׁ תָּבוֹשׁ; ולכן קראו לְהַצֵּרֵה קמץ קטן. ועל דרך זה נולד ממשקל פָּעָל המשקל פֵּעָל.

פֵּעָל לֵבָב שֵׂעָר עֵנָב נטיתו כמו פָּעָל א. — ובְהִוָּלֵד בו דגש חזק נחלף הַצֵּרֵה לחיריק קטן ונעשה פִּעָל

פִּעָל א כִּכָּר כִּכַּר, כִּכָּרִי כִּכָּרְךָ כִּכָּרֵךְ כִּכָּרוֹ כִּכָּרָהּ כִּכָּרֵנוּ כִּכַּרְכֶם כִּכַּרְכֶן כִּכָּרָם כִּכָּרָן

כִּכָּרִים כִּכְּרֵי, כִּכָּרַי כִּכָּרֶיךָ כִּכָּרַיִךְ כִּכָּרָיו כִּכָּרֶיהָ כִּכָּרֵינוּ כִּכְּרֵיכֶם ־כֶן כִּכְּרֵיהֶם ־הֶן

פִּעָל ב אִכָּר אִכַּר, אִכָּרִי אִכָּרְךָ אִכָּרֵךְ אִכָּרוֹ אִכָּרָהּ אִכָּרֵנוּ אִכַּרְכֶם אִכַּרְכֶן אִכָּרָם ־רָן

אִכָּרִים אִכָּרֵי, אִכָּרַי אִכָּרֶיךָ אִכָּרַיִךְ אִכָּרָיו אִכָּרֶיהָ אִכָּרֵינוּ אִכָּרֵיכֶם ־כֶן אִכָּרֵיהֶם ־הֶן

מִפְעָל א מִשְׁכָּן מִשְׁכַּן, מִשְׁכָּנִי מִשְׁכָּנְךָ מִשְׁכָּנֵךְ מִשְׁכָּנוֹ מִשְׁכָּנָהּ מִשְׁכָּנֵנוּ מִשְׁכַּנְכֶם ־כֶן מִשְׁכָּנָם ־נָן

מִשְׁכָּנִים מִשְׁכְּנֵי, מִשְׁכָּנַי מִשְׁכָּנֶיךָ מִשְׁכָּנַיִךְ מִשְׁכָּנָיו ־נֶיהָ מִשְׁכָּנֵינוּ מִשְׁכְּנֵיכֶם ־כֶן מִשְׁכְּנֵיהֶם ־הֶן

מִפְעָל ב מִשְׂגָּב מִשְׂגַּב, מִשְׂגַּבִּי מִשְׂגַּבְּךָ מִשְׂגַּבֵּךְ מִשְׂגַּבּוֹ מִשְׂגַּבָּהּ מִשְׂגַּבֵּנוּ מִשְׂגַּבְּכֶם ־כֶן מִשְׂגַּבָּם ־בָּן

מִשְׂגַּבִּים מִשְׂגַּבֵּי, מִשְׂגַּבַּי מִשְׂגַּבֶּיךָ מִשְׂגַּבַּיִךְ מִשְׂגַּבָּיו מִשְׂגַּבֶּיהָ מִשְׂגַּבֵּינוּ מִשְׂגַּבֵּיכֶם...

מִפְעָלָה מִלְחָמָה מִלְחֶמֶת, מִלְחַמְתִּי מִלְחַמְתְּךָ מִלְחַמְתֵּךְ ... מַמְלָכָה מַמְלֶכֶת, מַמְלַכְתִּי...

פְּעָלָה א צְדָקָה צִדְקַת, צִדְקָתִי צִדְקָתְךָ צִדְקָתֵךְ צִדְקָתוֹ צִדְקָתָהּ צִדְקָתֵנוּ צִדְקַתְכֶם ... אֲדָמָה אַדְמַת

צְדָקוֹת צִדְקוֹת, צִדְקוֹתַי צִדְקוֹתֶיךָ צִדְקוֹתַיִךְ...אֲדָמוֹת אַדְמוֹת נולד ממשקל פָּעָל א לכן ישתנה

פְּעָלָה ב מְעָרָה מְעָרַת, מְעָרָתִי מְעָרָתְךָ מְעָרָתֵךְ מְעָרָתוֹ מְעָרָתָהּ מְעָרָתֵנוּ מְעָרַתְכֶם ־כֶן מְעָרָתָם ־תָן

מְעָרוֹת מְעָרוֹת, מְעָרוֹתַי מְעָרוֹתֶיךָ מְעָרוֹתַיִךְ ... נולד ממשקל פָּעָל לכן לא ישתנה

פְּעָלוֹת אֱיָלוּת אֱיָלוּת, אֱיָלוּתִי אֱיָלוּתְךָ...נולד ממשקל פָּעָל לכן לא ישתנה בנטיתו לעולם

פָּעוּת גָּלוּת גָּלוּת (גָּלְהוּת), גָּלוּתִי גָּלוּתְךָ גָּלוּתֵךְ ... גָּלֻיּוֹת גָּלֻיּוֹת, גָּלֻיּוֹתַי גָּלֻיּוֹתֶיךָ גָּלֻיּוֹתַיִךְ...

פָּעִית זָוִית זָוִית (זָוְהִית), זָוִיתִי זָוִיתְךָ זָוִיתֵךְ... זָוִיּוֹת זָוִיּוֹת, זָוִיּוֹתַי זָוִיּוֹתֶיךָ זָוִיּוֹתַיִךְ ... וכן דָּלִית

מַעָל א מַסָּע מַסַּע, מַסָּעִי מַסָּעֲךָ מַסָּעֵךְ מַסָּעוֹ מַסָּעָהּ מַסָּעֵנוּ מַסַּעֲכֶם ־כֶן . . . ראוי בתשלומו מַנְסָע

מַסָּעִים מַסְּעֵי, מַסָּעַי מַסָּעֶיךָ מַסָּעַיִךְ מַסָּעָיו מַסָּעֶיהָ מַסָּעֵינוּ מַסְּעֵיכֶם מַסְּעֵיכֶן מַסְּעֵיהֶם ־הֶן

מִיּל

משקל נפרד נסמך בחבור הכנוים

מִפְעָל ב מַטָּע מַטַּע, מַטָּעִי מַטָּעֲךָ מַטָּעֵךְ מַטָּעוֹ מַטָּעָהּ מַטָּעֵנוּ מַטַּעֲכֶם מַטַּעֲכֶן מַטָּעָם מַטָּעָן
מַטָּעִים מַטָּעֵי, מַטָּעַי מַטָּעֶיךָ מַטָּעַיִךְ מַטָּעָיו מַטָּעֶיהָ מַטָּעֵינוּ מַטָּעֵיכֶם־כֶן מַטָּעֵיהֶם־הֶן

מִפְעָלָה מַתָּנָה מַתְּנַת, מַתְּנָתִי מַתְּנָתְךָ מַתְּנָתֵךְ מַתְּנָתוֹ מַתְּנָתָהּ מַתְּנָתֵנוּ מַתְּנַתְכֶם־כֶן מַתְּנָתָם־תָן
מַתָּנוֹת מַתְּנוֹת, מַתְּנוֹתַי... ראוי בתשלומו מַנְתָּנָה ונוטה כִּפְעָלָה א. מַפָּלָה מַפֶּלֶת... נוטה כְּמִפְעָלָה

מוֹעָל מוֹשָׁב מוֹשַׁב, מוֹשָׁבִי מוֹשָׁבְךָ... מוֹשַׁבְכֶם... ראוי בתשלומו מְוֹשָׁב (מִפְעָל א) כי הברת ־ְוֹ
מתקצרת בשפת עבר להברת ־וֹ [כמו הוֹלִיד תחת הָוְלִיד]
מוֹשָׁבִים מוֹשְׁבֵי, מוֹשָׁבַי... מוֹשָׁבוֹת מוֹשְׁבוֹת, מוֹשְׁבוֹתַי... תּוֹשָׁב (תְּוֹשָׁב) תּוֹשַׁב, תּוֹשָׁבִי
תּוֹשָׁבִים תּוֹשְׁבֵי, תּוֹשָׁבַי... תּוֹלָדָה תּוֹלֶדֶת, תּוֹלַדְתִּי... תּוֹלָדוֹת תּוֹלְדוֹת, תּוֹלְדוֹתַי...

פָּעֶה קָנֶה קְנֵה, קָנִי קָנְךָ קָנֵךְ... קַנְכֶם קַנְכֶן... ראוי בתשלומו קְנֵהִי קְנֵהֲךָ קְנֵהֵךְ... קְנֵהֲכֶם...
קָנִים קְנֵי, קָנַי קָנֶיךָ קָנַיִךְ... קְנֵיכֶם... ראוי בתשלומו קְנָהִים קְנֵהֵי, קְנֵהַי... כנטית פָּעָל א

מִפְעֶה מִקְנֶה מִקְנֵה, מִקְנִי מִקְנְךָ מִקְנֵךְ... מִקְנִים מִקְנֵי, מִקְנַי מִקְנֶיךָ מִקְנַיִךְ... (§ כו, י)

מִעָה מַטֶּה מַטֵּה, מַטִּי מַטְּךָ מַטֵּךְ מַטֵּהוּ מַטֶּהָ מַטֵּנוּ... מַטּוֹת מַטּוֹת, מַטּוֹתַי מַטּוֹתֶיךָ מַטּוֹתַיִךְ...

מוֹעֶה מוֹרֶה מוֹרֵה, מוֹרִי מוֹרְךָ מוֹרֵךְ... ראוי בתשלומו מְוֹרֶה=מִקְנֶה

פַּע דָּם דַּם, דָּמִי דָּמְךָ דָּמֵךְ דָּמוֹ דָּמָהּ דָּמֵנוּ דִּמְכֶם (יְדֵכֶם) ־כֶן דָּמָם דָּמָן. דָּמִים דְּמֵי, כמו פָּעֶה

פָּעָה שָׂפָה שָׁנָה תשתנה הא הנקבה לתיו ונוטה כמו פָּעָל א. שְׂפַת שְׂפָתִי... ורבוי שָׂפָה שְׂפָתַיִם שִׂפְתֵי...
או שְׂפָתוֹת שִׂפְתוֹת... ורבוי שָׁנָה שָׁנִים שְׁנֵי, שָׁנַי... ונוטה כמו פָּעֶה, או שָׁנוֹת שְׁנוֹת, שְׁנוֹתַי...

מִפְעָה מִצְוָה מִצְוַת, מִצְוָתִי מִצְוָתְךָ מִצְוָתֵךְ... מִצְוַתְכֶם... מִצְוֹת מִצְוֹת, מִצְוֹתַי מִצְוֹתֶיךָ מִצְוֹתַיִךְ...

פַּל שָׁב עָב ראוים בתשלומם שְׁוָב עֲוָב=פְּעָל לכן לא ישתנו בנטיתם, וממנו פָּלָה קָמָה קָמַת, קָמָתִי...

המשקל השני פֶּעֶל

פֶּעֶל א יחיד זָקָן זְקַן, זְקֵנִי זְקֵנְךָ זְקֵנֵךְ זְקֵנוֹ זְקֵנָהּ זְקֵנֵנוּ זְקַנְכֶם זְקַנְכֶן זְקֵנָם זְקֵנָן
רבים זְקֵנִים זִקְנֵי, זְקֵנַי זְקֵנֶיךָ זְקֵנַיִךְ זְקֵנָיו זְקֵנֶיהָ זְקֵנֵינוּ זִקְנֵיכֶם זִקְנֵיכֶן זִקְנֵיהֶם זִקְנֵיהֶן

פֶּעֶל ב יחיד אָבֵל אֲבֵל, אֲבֵלִי אֲבֵלְךָ אֲבֵלֵךְ אֲבֵלוֹ אֲבֵלָהּ אֲבֵלֵנוּ אֲבֶלְכֶם אֲבֶלְכֶן אֲבֵלָם אֲבֵלָן
רבים אֲבֵלִים אֶבְלֵי, אֲבֵלַי אֲבֵלֶיךָ אֲבֵלַיִךְ אֲבֵלָיו אֲבֵלֶיהָ אֲבֵלֵינוּ אֶבְלֵיכֶם־כֶן אֶבְלֵיהֶם־הֶן

פְּעֵל פְּאֵר זְאֵב בְּאֵר שְׁאֵר נוטה כמו פֶּעֶל ב. — אֲפֵעֶל אֲבֵנֶט נוטה כמו פֶּעֶל. וּבְהִוָּלֵד דגש
חזק במשקל פֶּעֶל נעשה פֵּעֶל

פֵּעֶל מַקֵּל מַקַּל, מַקְּלִי מַקֶּלְךָ מַקְּלֵךְ מַקְּלוֹ מַקְּלָהּ מַקְּלֵנוּ מַקֶּלְכֶם... מַקְּלוֹת מַקְּלוֹת, מַקְּלוֹתַי...

הערה. בחבור הכנוים, שאז נוספו תנועות על השם, תשתנה אחת מתנועותיו העקריות לשוא להקל על המבטא;
ואם התנועה השלישית ממקום מצב הנגינה איננה מוכשרת להשתנות (§ כז, ח) תשתנה התנועה השניה אם היא צֵרֵה,
וכשהיא קמץ תתקים ברוב פעמים. — ובהתחלף הקמץ הגדול במשקל פָּעָל לצֵרֵה קמץ קטן נולד המשקל פֶּעֶל.

פֵּעֶל תֵּבֵל נטית המשקל הזה לא נמצאה, — וּבְהִוָּלֵד בו דגש חזק נעשה פֵּעֶל

פֵּעֶל עִקֵּשׁ עִקֵּשׁ, עִקְּשִׁי עִקֶּשְׁךָ עִקְּשֵׁךְ עִקְּשׁוֹ עִקְּשָׁהּ עִקְּשֵׁנוּ עִקֶּשְׁכֶם עִקֶּשְׁכֶן עִקְּשָׁם עִקְּשָׁן
עִקְּשִׁים עִקְּשֵׁי, עִקְּשַׁי עִקְּשֶׁיךָ עִקְּשַׁיִךְ עִקְּשָׁיו עִקְּשֶׁיהָ עִקְּשֵׁינוּ עִקְּשֵׁיכֶם־כֶן עִקְּשֵׁיהֶם־הֶן

פְּעֵלָה א זְקֵנָה זִקְנַת... זְקֵנוֹת זִקְנוֹת... שוה לנטית פְּעָלָה א. בְּהֵמָה בֶּהֱמַת, בֶּהֶמְתִּי... כנטית פְּעֶלֶת שחלת
בְּהֵמוֹת בַּהֲמוֹת, בַּהֲמוֹתַי בַּהֲמוֹתֶיךָ בַּהֲמוֹתַיִךְ בַּהֲמוֹתָיו ־תֶיהָ בַּהֲמוֹתֵינוּ בַּהֲמוֹתֵיכֶם־כֶן...(§ה,ג)

פְּעֵלָה ב גְּזֵלָה גְּזֵלַת, גְּזֵלָתִי גְּזֵלָתְךָ גְּזֵלָתֵךְ... גְּזֵלַתְכֶם... לא ישתנה הַצֵּרֵה כמו במשקל פְּעֵל, וכן ברבוי
גְּזֵלוֹת גְּזֵלוֹת, גְּזֵלוֹתַי גְּזֵלוֹתֶיךָ גְּזֵלוֹתַיִךְ גְּזֵלוֹתָיו גְּזֵלוֹתֶיהָ גְּזֵלוֹתֵינוּ גְּזֵלוֹתֵיכֶם־כֶן גְּזֵלוֹתֵיהֶם־הֶן

פְּעֶלֶת תְּבֶלֶת תְּבֶלֶת, תְּבַלְתִּי תְּבַלְתְּךָ תְּבַלְתֵּךְ... בזולת הַפַּא נוטה כמשקל פֶּעֶל. שְׁחֵלֶת שְׁחֵלֶת, שְׁחֶלְתִּי...

מִפְעָל מִסְמָר מִסְמַר, מַסְמְרִי מַסְמֶרְךָ מַסְמְרֵךְ מַסְמְרוֹ מַסְמְרָהּ מַסְמְרֵנוּ מַסְמֶרְכֶם־כֶן מַסְמְרָם־רָן

מִפְעָלָה מַקְהֵלָה מַהְפֵּכָה מַרְגֵּמָה. תַּפְעֵלָה תַּרְעֵלָה תַּרְדֵּמָה תַּבְעֵרָה נוטים כמשקל פְּעֵלָה ב

מְעֵלָה מַגֵּפָה מַגֵּפַת... ראוי בתשלומו מַנְגֵּפָה ונוטה כְּמִפְעֵלָה. מַצֵּבָה מַצֶּבֶת... נוטה כמשקל פֶּעֶל א

מוֹעֵלָה מוֹעֵצָה (מְוֹעֵצָה) מוֹעֲצַת, מוֹעֲצָתִי... תּוֹעֵבָה תּוֹעֲבַת (פְּעֵלָה א). תּוֹכֵחָה תּוֹכַחַת... (כִּפְעֵל)

משקל נפרד נסמך בחבור הכנויים

עֲלָה א שָׁנָה שְׁנַת, שְׁנָתִי שְׁנָתְךָ שְׁנָתֵךְ... נוטה כמשקל פָּעָה; וראוי בתשלומו יְשֵׁנָה יְשֵׁנַת (זְקֵנָה זְקֵנַת)

עֲלָה ב זֵעָה זֵעַת, זֵעָתִי זֵעָתְךָ... זֵעוֹת זֵעוֹת, זֵעוֹתַי זֵעוֹתֶיךָ... ראוי בתשלומו יְזֵעָה=גְּזֵלָה

פַּל גֵּר גֵּר, גֵּרִי גֵּרְךָ גֵּרֵךְ... גֵּרִים גֵּרֵי, גֵּרַי גֵּרֶיךָ גֵּרַיִךְ... ראוי בתשלומו גְּוֵר ונוטה כמו פֶּעֶל

פֵּע עֵץ עֵץ, עֵצִי עֵצְךָ... עֵצְכֶם... ראוי בתשלומו עֵצֶה עֵצֵהִי עֵצֵהְךָ... עֵצֵהְכֶם... נוטה כמו פֵּעֶל

עֵצִים עֲצֵי, עֵצַי עֵצֶיךָ... עֵצֵיכֶם... =עֵצָהִים עֲצָהֵי, עֲצָהַי... עֲצָהֵיכֶם... נוטה כמו פֶּעֶל א

המשקל השלישי מתחלק לשלשה חלקים

חלק ראשון פָּעוּל

פָּעוּל שָׁכוּל שְׁכוּל, שְׁכוּלִי שְׁכוּלְךָ... שְׁכוּלִים שְׁכוּלֵי, שְׁכוּלַי שְׁכוּלֶיךָ... השורוק לא ישתנה

פְּעוּל גְּבוּל זְבוּל נוטה כמו פָּעוּל. ובהולד דגש חזק במשקל פָּעוּל נעשה פַּעּוּל

פַּעּוּל עַמּוּד חַנּוּן רַחוּם אַלּוּף מַלּוּחַ לא ישתנה. וכמוהו חָרוּץ חֲרוּצִים (§ כז, א). ובהתחלף הקמץ לצֵרֵה —

פֵּעוּל אֵבוּס אֵבוּס, אֲבוּסִי אֲבוּסְךָ... אֵמוּן אֵמוּן, אֱמוּנִי אֱמוּנְךָ... ובהולד בו דגש נעשה פִּעּוּל בִּכּוּר

מַפְעוּל מַנְעוּל מַנְעוּל. מַעוּל מַפּוּחַ מַפּוּחַ = מַנְפּוּחַ לא ישתנו בנטיתם

פְּעוּלָה מְלוּכָה מְלוּכַת, מְלוּכָתִי... מְלוּכוֹת מְלוּכוֹת, מְלוּכוֹתַי... אַפְעוּלָה אַשְׁמוּרָה לא ישתנו

פּוּל לוּחַ ראוי בתשלומו לְוּחַ = פְּעוּל ולא ישתנה. תְּפוּלָה תְּבוּנָה תְּקוּמָה ראוי בתשלומו תְּקוּמָה

חלק שני פְּעוֹל

פְּעוֹל שָׁלוֹם שְׁלוֹם, שְׁלוֹמִי שְׁלוֹמְךָ... שְׁלוֹמִים שְׁלוֹמֵי, שְׁלוֹמַי שְׁלוֹמֶיךָ... פִּעוֹל בְּכוֹר בְּכוֹרִי...

פָּעֹל (חסר וָו) עָרֹם עָרֹם, עֲרֻמִּי עֲרֻמְּךָ עֲרֻמֵּךְ עֲרֻמּוֹ עֲרֻמָּהּ... עֲרֻמִּים עֲרֻמֵּי, עֲרֻמַּי עֲרֻמֶּיךָ...

פַּעּוֹל רַתּוֹק, בְּהִוָּלֵד דגש במשקל פָּעוֹל נעשה פַּעּוֹל ולא ישתנה בנטיתו. ובהתחלף הקמץ לצֵרֵה נולד משקל פֵּעוֹל

פֵּעוֹל אֵזוֹר אֵזוֹר, אֱזוֹרִי אֱזוֹרְךָ... אֱזוֹרִים אֱזוֹרֵי, אֱזוֹרַי אֱזוֹרֶיךָ... וכהולד בו דגש נעשה פִּעּוֹל גִּבּוֹר

פֹּעֶלֶת קְטֹרֶת קְטֹרֶת, קְטָרְתִּי קְטָרְתְּךָ... בזולת הֵא נוטה כמשקל פֹּעֶל. כֻּתֹּנֶת כְּתֹנֶת, כָּתְנוֹתַי...

תַּפְעֹלֶת תַּלְבֹּשֶׁת תַּלְבֹּשֶׁת, תַּלְבָּשְׁתִּי תַּלְבָּשְׁתְּךָ תַּלְבָּשְׁתֵּךְ...*תִּסְפֹּרֶת *תִּכְבֹּסֶת *תִּשְׁפֹּכֶת *תִּגְבֹּרֶת

מִפְעוֹל מִזְמוֹר מִשְׁלוֹחַ מִשְׁעוֹל. מַפְעוֹל מַשְׁקוֹף מַטְמוֹן מַכְאוֹב. אֶפְעוֹל אֶגְרוֹף אֶזְרוֹעַ לא ישתנו בנטיתם

מִיעוֹל מִישׁוֹר (מִיְשׁוֹר). מַעוֹל מַשּׁוֹר (מַנְשׁוֹר) לא ישתנו בנטיתם

פְּעוֹלָה בְּכוֹרָה בְּכוֹרַת, בְּכוֹרָתִי... בְּכוֹרַתְכֶם... בְּכוֹרוֹת בְּכוֹרוֹת, בְּכוֹרוֹתַי...

פּוֹל אוֹר (אֱוֹר). פּוֹלָה קוֹמָה (קְוֹמָה) קוֹמַת, קוֹמָתִי קוֹמָתְךָ קוֹמָתֵךְ...

מָפוֹל מָקוֹם (מַקְוֹם) נוטה כמשקל פָּעוֹל. מְפוֹלָה מְכוֹנָה נוטה כמשקל פְּעוֹלָה

חלק שלישי פָּעִיל

פָּעִיל פָּקִיד פְּקִיד, פְּקִידִי פְּקִידְךָ... פְּקִידִים פְּקִידֵי, פְּקִידַי פְּקִידֶיךָ... וכמוהו פְּעִיל גְּבִיר יְדִיד

פַּעִּיל צַדִּיק, בְּהִוָּלֵד דגש במשקל פָּעִיל נעשה פַּעִּיל ולא ישתנה בנטיתו; וממנו פָּרִיץ הקמץ תחת הדגש

מַפְעִיל מַשְׂכִּיל לא ישתנה. פְּעִילָה הֲלִיכָה הֲלִיכַת, הֲלִיכָתִי... מַפְעִילָה מַנְגִּינָה מַנְגִּינַת, מַנְגִּינָתִי...

פִּיל שִׁיר לא ישתנה, וראוי בתשלומו שְׁיִיר = גְּבִיר. פִּילָה שִׁירָה שִׁירַת, שִׁירָתִי שִׁירָתְךָ שִׁירָתֵךְ...

פְּעִי עָנִי (עֲנִיה) עֲנִי, עֲנִיִּי עֲנִיְּךָ עֲנִיֵּךְ עֲנִיּוֹ עֲנִיָּהּ עֲנִיֵּנוּ עֲנִיְּכֶם עֲנִיְּכֶן עֲנִיָּם עֲנִיָּן

עֲנִיִּים עֲנִיֵּי, עֲנִיַּי עֲנִיֶּיךָ עֲנִיַּיִךְ עֲנִיָּיו עֲנִיֶּיהָ עֲנִיֵּינוּ עֲנִיֵּיכֶם עֲנִיֵּיכֶן עֲנִיֵּיהֶם עֲנִיֵּיהֶן

פֶּע אָב אָח חָם אֲבִי, אָבִי (אֲבִיִי) אָבִיךָ אָבִיךְ אָבִיו אָבִיהָ אָבִינוּ אֲבִיכֶם אֲבִיכֶן אֲבִיהֶם אֲבִיהֶן

אָבוֹת אֲבוֹת, אֲבוֹתַי...אַחִים (אַחִיִים) אֲחֵי, אַחַי אַחֶיךָ אַחַיִךְ אֶחָיו אַחֶיהָ אַחֵינוּ אֲחֵיכֶם...

המשקל הרביעי פּוֹעָל

פּוֹעָל כּוֹכָב כּוֹכַב, כּוֹכָבִי כּוֹכָבְךָ כּוֹכָבֵךְ כּוֹכָבוֹ כּוֹכָבָהּ כּוֹכָבֵנוּ כּוֹכַבְכֶם כּוֹכַבְכֶן כּוֹכָבָם כּוֹכָבָן

כּוֹכָבִים כּוֹכְבֵי, כּוֹכָבַי כּוֹכָבֶיךָ כּוֹכָבַיִךְ כּוֹכָבָיו כּוֹכָבֶיהָ כּוֹכָבֵינוּ כּוֹכְבֵיכֶם ־כֶן כּוֹכְבֵיהֶם ־הֶן

פּוֹעָל עוּגָב עוּגַב, עוּגָבִי עוּגָבְךָ עוּגָבֵךְ עוּגָבוֹ...עוּגַבְכֶם...סֻלָּם סֻלַּם, סֻלָּמִי סֻלָּמְךָ סֻלָּמֵךְ...

המשקל החמישי פֶּעֶל

משקל | נפרד | נסמך | בחבור הכנוים

פעל א מלך מלך, מלכי מלכך מלכך מלכו מלכה מלכנו מלככם מלככן מלכם מלכן. בצל (?)
מלכים מלכי, מלכי מלכי מלכיך מלכיך מלכיו מלכיה מלכינו מלכיכם ־כן מלכיהם ־הן

פעל ב קרב קרב, קרבי קרבך.. : קרבים קרבי, קרבי ... קרביכם ... ברכים ברכי, ברכי ...

פעל (אם האות האחרונה ח ח ע) צמח לקח שפע מח (§ ה, ב) נוטה כמו פעל ב מלבד זרע זרעי

פעל (אם האות התיכונה ה ח ע) נער נער, נערי נערך נערך ... נערכם ... נערים נערי ...

פיל בית בית, ביתי ביתך ביתך ... בתים (ביתים=חילים) בתי, בתי בתיך ... זיתים זיתי, זיתי זיתיך ...

פעלה מלכה מלכת, מלכתי ... מלכתכם ... (מן פעל א). שפעה שפעת, שפעתי ... (מן פעל)

פעלות מלכות מלכות, מלכותי ... מלכיות מלכיות, מלכיותי ... פעלית אחרית ... *אחריות ...

פעות שבות חגות רעות פדות, ראוי בתשלומו שבהות. שביות חניות. פעית בכית (בכהית). בכיות

תפעות תרבות תרבות. תפעית תכלית תכליות. מרבית מרביות, כלם לא ישתנו בנטיתם

פעה בכה. פעי בכי (בכי) כלי פרי שבי, בכיי בכיך בכיך ... בכיכם ־כן בכים ־הן
כלים (כלהים=זקנים ?) כלי, כלי כליך כליך ... כליכם (שביכם) ... כליהם (פריהם)

פל גן שר (גנן שרר) גני גנך ... שרי שרך ... פעל א. פת (פתת) פתי פתך ... פעל ב
די חי די חי (=הבל הבל), דיי דיך דיך דיו דיה דינו דיכם ־כן דים ־הן

פלה גנה גנת, גנתי ... גנתכם ... פלה גנה גנת, גנתי ... גנתכם ...

המשקל הששי פֵּעֶל

פעל ספר ספר, ספרי ספרך ספרך ... ספרים ספרי, ספרי ספריך ספריך ... ספריכם ...

פעל (האות הראשונה א ה ח ע) חלק חלק, חלקי חלקך ... חלקים חלקי, חלקי ... חלקיכם ...

פעל (האות האחרונה ה ח ע) מצח נצח שמע כנטית פעל

פעלה ספרה ספרת, ספרתי ספרתך ספרתך ספרתו ספרתה ספרתנו ספרתכם ־כן ספרתם ־תן

פעלה (האות הראשונה א ה ח ע) חלקה חלקת, חלקתי חלקתך ... חלקות חלקות, חלקותי

פעלות סבלות סבלות, סבלותי ... פעלן פשתן נוטה כמשקל מפעל. פעלון זכרון נוטה כמשקל מפעול

פל חץ חץ, חצי חצך חצך חצו חצה חצנו חצכם חצכן ... חצים חצי, חצי חציך חציך חציו ...

מפל מגן מגן, מגני מגנך מגנך מגנו מגנה מגננו ... מגנים מגני, מגני מגניך מגניך מגניו ...

פלה מדה מדת, מדתי מדתך מדתך ... מדתכם ... מדות מדות, מדותי מדותיך מדותיך ... מדותיכם ...

מפלה מסלה מסלת, מסלתי ... תפלה תהלה תהלת, תהלתי תהלתך ... תהלתכם ...

פע בן בן (שם), בני בנך בנך בנו בנה בננו בנכם ... = בנה בנהי בנהך. בנים בני, בני =
בנהים בנהי בנהי

המשקל השביעי פֹּעֶל

פעל א חדש חדש, חדשי חדשך חדשך חדשו חדשה חדשנו חדשכם חדשכן חדשם חדשן
חדשים חדשי, חדשי ... חדשיכם ... גרנות גרנות, גרנותי ... שרשים קדשים שרשי קדשי ...

פעל ב קמץ קמץ, קמצי קמצך קמצך ... קמצכם ... קמצים קמצי, קמצי קמציך קמציך ... קמציכם ...

פעל (אם האות התיכונה א ה ח ע או האחרונה ה ח ע) תאר בהק שחד געל נגה ארח שבע כמו פעל

פעלה חכמה חכמת, חכמתי ... חכמתכם ... חכמות חכמות, חכמותי ... פעלה חמצה חמצת, חמצתי ...

פעלן קרבן קרבן ... פעלן שלחן שלחן ... בזולת הפ״א נטיתם כמו פעל א לחני ־לחנכם ...

פעלית תכנית תבנית, תכניתי תכניתך תכניתך ... וממנו פלית גזית=גזזית; ברית=בררית

פעי חלי (חלי) עני, חליי חליך חליך ... חלינו ... חליים חליי, חליי חלייך ... חליינו ... חלייכם

פל חק חק, חקי חקך חקך חקו חקה חקנו חקכם ... חקם ... חקים חקי, חקי חקיך ...

מפל מעז מעז, מעזי מעזך מעזך מעזו מעזה מעזנו ... מעזים מעזי, מעזי מעזיך מעזיך ...

פלה חקה חקת, חקתי חקתך חקתך ... חקות חקות, חקותי חקותיך חקותיך ...

משקל — נפרד — נסמך — בחבור הכנוים

פֹּול — יוֹם יוֹם, יוֹמִי יוֹמְךָ יוֹמֵךְ ... ראוי להיות יָוְם יָוְמִי ונתקצרה חברת וָ לחברת יוֹ (§ ט, ו)

יָמִים יְמֵי, יָמַי...יְמֵיכֶם...ראוי להיות יָוְמִים יְוָמֵי יְוָמַי וכשנשמטה הוָ נעתקה נקודתה לטעלה (§ ו, ח)

פֻּול — אֻוֹן (=אֹוֶן) אוֹן, אוֹנִי אוֹנְךָ אוֹנֵךְ ... אוֹנִים (=אֳוָנִים בְּהֹנוֹת נְגֹהוֹת) אוֹנֵי, אוֹנַי אוֹנֶיךָ...

מִפּוֹל — מָקוֹם מָלוֹן מָנוֹם נטיתו שוה לנטית משקל פָּעוֹל

הערה. בשלשת המשקלים המלעליים תתחלף התנועה הראשונה לתנועה אחרת ברדת מטנה והנגינה למטה, אך בְּהִשָּׁאֵר בה הנגינה תִּשָּׁאֵר גם התנועה מבלי חלוף, כמו קָדְשָׁה גָּבְהָה שָׁכְמָה הַפְּתְחָה, לַיְלָה הַבַּיְתָה הָעַיְנָה, נִשְׁנָה גֹּרְנָה צַעֲרָה הָאֹהֱלָה (אֹהֶל בֹּהֶן לֶחֶם רֶחֶם סגלים שלא כדת), הַמָּוְתָה. ולהי אַרְצָה.

שֵׁם הַמִּסְפָּר (צאהלווארט)

§ כט. שֵׁם הַמִּסְפָּר. מונה מספר הדברים השוים או הדומים, כמו שְׁנֵי שְׁקָלִים שְׁלֹשָׁה יָמִים אַרְבָּעָה עֵצִים חֲמִשָּׁה דְבָרִים. והוא בשלשה דרכים: א) מִסְפָּר יְסוֹדִי (גרונדצאהל) המורה כַּמּוּת (דיא מענגע) הדברים הנספרים, כמו אֶחָד שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה. ב) מִסְפָּר סִדְרִי (ארדנונגסצאהל) המורה סדר הנספר בקדימה ואחור, כמו רִאשׁוֹן שֵׁנִי שְׁלִישִׁי. ג) מִסְפָּר חֶלְקִי. המורה על חלק אחוז מן האחד הַשָּׁלֵם, כמו חֲצִי רֶבַע חֹמֶשׁ.

הַמִּסְפָּרִים הַיְסוֹדִיִּים

ז׳ נפרד אֶחָד שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה שִׁשָּׁה שִׁבְעָה שְׁמֹנָה תִּשְׁעָה עֲשָׂרָה

נסמך אַחַד שְׁנֵי שְׁלֹשֶׁת אַרְבַּעַת חֲמֵשֶׁת שֵׁשֶׁת שִׁבְעַת שְׁמֹנַת תִּשְׁעַת עֲשֶׂרֶת

נ׳ נפרד אַחַת שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ אַרְבַּע חָמֵשׁ שֵׁשׁ שֶׁבַע שְׁמֹנֶה תֵּשַׁע עֶשֶׂר

נסמך אַחַת שְׁתֵּי שְׁלֹשׁ אַרְבַּע חֲמֵשׁ שֵׁשׁ שְׁבַע שְׁמֹנֶה תְּשַׁע עֶשֶׂר

ז׳ אַחַד (עַשְׁתֵּי) עָשָׂר, שְׁנֵים (שְׁנֵי) עָשָׂר, שְׁלֹשָׁה- אַרְבָּעָה- חֲמִשָּׁה-... תִּשְׁעָה עָשָׂר

נ׳ אַחַת (עַשְׁתֵּי) עֶשְׂרֵה, שְׁתֵּים (שְׁתֵּי) עֶשְׂרֵה, שְׁלֹשׁ- אַרְבַּע- חֲמֵשׁ-... תְּשַׁע עֶשְׂרֵה

ז׳ עֶשְׂרִים שְׁלֹשִׁים אַרְבָּעִים חֲמִשִּׁים שִׁשִּׁים שִׁבְעִים שְׁמוֹנִים תִּשְׁעִים. עֶשְׂרִים וְאֶחָד או אֶחָד וְעֶשְׂרִים

נ׳ מֵאָה מָאתַיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ... אֶלֶף אַלְפַּיִם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים ... רִבּוֹא רִבּוֹתַיִם מְאַת אֶלֶף

הַמִּסְפָּרִים הַסִּדְרִים

ז׳ יחיד רִאשׁוֹן שֵׁנִי שְׁלִישִׁי רְבִיעִי חֲמִישִׁי שִׁשִּׁי שְׁבִיעִי שְׁמִינִי תְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי

רבים רִאשׁוֹנִים שֵׁנִים שְׁלִשִׁים רְבִיעִים חֲמִישִׁים שִׁשִּׁים שְׁבִיעִים ... עֲשִׂירִים

נ׳ יחידה רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה שֵׁנִית שְׁלִישִׁית רְבִיעִית חֲמִישִׁית שִׁשִּׁית שְׁבִיעִית ... עֲשִׂירִית

רבות רִאשׁוֹנוֹת שְׁנִיּוֹת שְׁלִישִׁיּוֹת רְבִיעִיּוֹת חֲמִישִׁיּוֹת שִׁשִּׁיּוֹת שְׁבִיעִיּוֹת ... עֲשִׂירִיּוֹת

במספרים מעשרה ומעלה בא המספר היסודי במקום הסדרי רק שביסודי יְקַדֵּם המספר אל הנספר ובסדרי יקדם הנספר אל המספר, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ (צוואָלף מאָנאטע), חֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר (דער צוואָלפטע מאָנאט), שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם (דרייצעהען טאגע), יוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר (דער דרייצעהנטע טאג), אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה (עלף יאהרע), שְׁנַת אַחַת עֶשְׂרֵה (דאס עלפטע יאהר).

מִסְפָּר חֶלְקִי

חֲצִי (חֶצְיִ) מֶחֱצָה מַחֲצִית (דיא האָלפטע איינעס גאנצען) $1/2$, שְׁלִישִׁית *שָׁלִישׁ (איין דריטטעל) $1/3$, רְבִיעִית רֶבַע רֹבַע *רֶבַע (איין פיערטעל) $1/4$, חֲמִישִׁית חֹמֶשׁ (איין פינפטעל) $1/5$, שִׁשִּׁית (איין זעכסטעל) $1/6$, שְׁבִיעִית (איין זיעבענטעל) $1/7$, שְׁמִינִית (איין אכטעל) $1/8$, תְּשִׁיעִית (איין נייִנטעל) $1/9$, עֲשִׂירִית (איין צעהנטעל) $1/10$; המספר החלקי בא תמיד לפני הדבר הנחלק, חֲצִי הַהִין, שְׁלִישִׁית הָאֵיפָה, רְבִיעִית הַשָּׁנָה. ויותר מזה לא מצאנו מספרים חלקים בכתבי הקדש, אך נוכל לאמר מדרך סברה: אֶחָד משלש עשרה, אחד מחמשים, ככתוב (במדבר לא, מ"ז), אחד ממאה (בבא קמא ע"ח ב'), אחד משבע ומחצה (בבא מציעא נ"ג א'), אחד משמונה (קדושין כ' א').

נטית השמות הַנִּכְפָּלִים וְהַמְרֻבָּעִים

א

ישנם שמות רבים בלשון עבר שנכפלה בהם אחת או שתים מאותיות השרש ויהי לשרש מְרֻבָּע, בעל ארבע אותיות. השמות האלה שומרים גם המה חֻקֵּי הנטיה המבוארים בלוחות הקודמים, ועל נקלה יוכל התלמיד להרגיל את נפשו גם בנטית אלה המעטים אשר לא נזכרו פה,

פַּעְלָל שַׁאֲנָן רַעֲנָן שַׁאֲנָן, שַׁאֲנַנִּי שַׁאֲנַנְּךָ... שַׁאֲנַנִּים שַׁאֲנַנֵּי... בזולת הַשִּׁין נוטה כמשקל פָּעָל ב

פַּעֲלוּל נַאֲצוּץ (פַּארוּר) נַאֲצוּצִי נַאֲצוּצְךָ... נַאֲצוּצִים נַאֲצוּצֵי... בזולת הַנּוּן נוטה כמשקל פְּעוּל

פַּעֲלוּל נַהֲלוּל נַהֲלוּלִי נַהֲלוּלְךָ... נַהֲלוּלִים נַהֲלוּלֵי... בזולת הַנּוּן נוטה כמשקל פְּעוּל

פַּעְלָל (חסר וָו) גַּבְנֻן גַּבְנֻנִּי גַּבְנֻנְּךָ... גַּבְנֻנִּים גַּבְנֻנֵּי... בזולת הַנֶּפֶל נוטה כמשקל פָּעֹל חסר וָו

פַּעֲלִיל שַׁפְרִיר סַגְרִיר חַכְלִיל שַׁפְרִירִי... שַׁפְרִירִים שַׁפְרִירֵי... בזולת השין נוטה כמשקל פְּעִיל

פַּעְלָל פְּרַחַת פִּרְחַח, פִּרְחָחִי פִּרְחָחֲךָ...פִּרְחֲחֵכֶם... פְּעַלָל אֻמְלָל אֻמְלַל...אֻמְלָלִים אֻמְלְלֵי... פָּעָל א

הערה. כל המשקלים האלה משקלים דגושים המה, וְכֵפֶל האות תחת הדגש: פַּעֲלָל=פַּעָל שַׁבָּת. פַּעֲלוּל= פַּעוּל עַמּוּד. פַּעֲלוּל=פַּעוּל רַתּוּק. פַּעֲלִיל=פַּעִיל צַדִּיק. פְּעַלָל=פְּעָל כִּכָּר. פְּעַלָל = פְּעָל סֻלָּם.

פַּעְפַּל א תַּחְתַּח זַלְזַל קַרְקַע תַּלְתַּל, תַּחְתַּחִי תַּחְתַּחְךָ... תַּחְתַּחִים תַּחְתַּחֵי... נוטה כמו פַּל א גַּן גַּנִּי

פַּעְפַּל ב גַּלְגַּל סַנְסַן גַּלְגַּלִּי גַּלְגַּלְּךָ... גַּלְגַּלִּים גַּלְגַּלֵּי, גַּלְגַּלֵּי גַּלְגַּלֶּיךָ... נוטה כמו פַּל ב פַּת פִּתִּי

פַּעְפּוּל בַּקְבּוּק חַרְחֻר בַּקְבּוּקִי בַּקְבּוּקְךָ... בַּקְבּוּקִים בַּקְבּוּקֵי, בַּקְבּוּקַי... (פַּעוּל) נוטה כמשקל פּוּל

פַּעְפֹּל כַּרְכֹּב כַּרְכֹּם כַּרְכֻּבִּי כַּרְכֻּבְּךָ... כַּרְכֻּבִּים כַּרְכֻּבֵּי, כַּרְכֻּבַּי כַּרְכֻּבֶּיךָ... כמשקל פָּעֹל חסר וָו

פַּעְפֵּל גַּרְגֵּר גַּרְגַּר, גַּרְגְּרִי גַּרְגֶּרְךָ... גַּרְגֶּרְכֶם... גַּרְגְּרִים גַּרְגְּרֵי, גַּרְגְּרַי... (פַּעֵל) נוטה כמשקל מַפְעֵל

פַּעְפֶּלֶת גַּרְגֶּרֶת גַּרְגַּרְתִּי גַּרְגַּרְתְּךָ...גַּרְגְּרוֹת גַּרְגְּרוֹת, גַּרְגְּרוֹתַי...כנטית פֶּעֶל. הַפֹּעַל ממנו *גַּרְגֵּר (גורגעלן)

פַּעְפֶּלֶת צִנְצֶנֶת צִנְצַנְתִּי צִנְצַנְתְּךָ... צִנְצְנוֹת צִנְצְנוֹת, צִנְצְנוֹתַי... נוטה כמשקל פֶּעֶל

פָּעְפֹּל קָדְקֹד קָדְקֳדִי קָדְקָדְךָ קָדְקֳדָהּ קָדְקֳדוֹ קָדְקֳדָהּ קָדְקֳדֵנוּ קָדְקָדְכֶם...(=פֹּעֶל סֹבֶל סֻבֳּלִי סֻבֳּלוֹ)

פְּעַפֶּלֶת גֻּלְגֹּלֶת גֻּלְגָּלְתִּי גֻּלְגָּלְתְּךָ...גֻּלְגְּלוֹת גֻּלְגְּלוֹת,גֻּלְגְּלוֹתַי...(פֻּעֹלֶת כֻּתֹּנֶת כֻּתָּנְתִּי) נוטה כמשקל פֹּעֶל א.

פַּעְפּוּעַ שַׁעֲשׁוּעַ צַעֲצוּעַ בַּרְבּוּר לא ישתנו בנטיתם. פַּעְפֶּעֶת קַשְׂקֶשֶׂת קַשְׂקַשְׂתִּי. כמשקל פַּעְפֶּלֶת

פִּלְפָּלָה חַלְחָלָה צַפְצָפָה חַלְחָלַת, חַלְחָלָתִי חַלְחָלָתְךָ... חַלְחָלַתְכֶם... נוטה כמשקל פְּלָה

ה

וישנם שמות רבים בעלי ארבע אותיות שרשיות ש ו נ ו ת, ויש אומרים שגם המה עִקָּרָם שלש אותיות רק שנוספה בהם אחת מאותיות הַנְּזִילָה (ליקווידען) ל מ נ ר; וגם הם שומרים חֻקֵּי הנטיה:

חַשְׁמַל חַשְׁמַן חַרְצַן שַׂרְעַף כַּרְפַּס עַקְרָב, נוטים כמשקל פַּעְפַּל א

פַּרְבָּר פַּרְוָר עַכְבָּר עַכְבַּר, עַכְבָּרִי עַכְבָּרְךָ...עַכְבָּרִים עַכְבְּרֵי, עַכְבָּרַי...כמשקל מִפְעָל א. וכן גִּזְבָּר

קַרְסֹל חַרְמֹם פַּרְעֹשׁ חַרְצֹב חַרְגֹּל קַרְדֹּם קַרְדֻּמִּי קַרְדֻּמְּךָ...(קַרְסֻלַּיִם פַּרְעֻשִּׁים) קַרְדֻּמּוֹת. כמו פַּעְפֹּל

פַּרְדֵּס פַּרְדֵּס, פַּרְדֵּסִי פַּרְדֵּסְךָ...פַּרְדֵּסְכֶם...פַּרְדֵּסִים פַּרְדֵּסֵי,פַּרְדֵּסַי...כנטית משקל פֶּעֶל. ואולי כן חַרְמֵשׁ

כַּרְמֶל גַּרְזֶן בַּרְזֶל בַּרְזִלִּי בַּרְזִלְּךָ בַּרְזִלֵּךְ... עִקַּר כַּרְמֶל גַּרְזֶן בַּרְזֶל ונוטים כמשקל פֵּל חֵץ חִצִּי

חַלָּמִישׁ חַלְמִישׁ,חַלְמִישִׁי חַלְמִישְׁךָ... חַלְמִישִׁים... כנטית פָּעִיל. וכמוהו עַכָּבִישׁ עַכְבִּישׁ או עַכְבִּישׁ?

שַׁרְבִיט שַׁרְבִיטִי שַׁרְבִיטְךָ שַׁרְבִיטֵךְ... שַׁרְבִיטִים שַׁרְבִיטֵי, שַׁרְבִיטַי שַׁרְבִיטֶיךָ...כנטית פָּעִיל

סַנְפִּיר (סַפִּיר) נוטה כמשקל פָּעִיל. עֲטַלֵּף נוטה כמשקל פָּעָל מַקֵּל עֲטַלֵּפִי עֲטַלֶּפְךָ עֲטַלֵּפֵךְ...

פִּלֶּגֶשׁ פִּלַּגְשִׁי פִּלַּגְשְׁךָ... (כנטית משקל פֶּעֶל). פִּלַּגְשִׁים (היה ראוי פִּלַּגְשִׁים) פִּלַּגְשֵׁי...

עֲרָפֶל (לדעת ר' וואלף היידענהיים יהיה עִקָּרוֹ עֲרָפֶל ונוטה על משקל פָּעָל ב גָּמָל) עַרְפֶל, עַרְפִלִּי...עֲרָפִלִּים

חֲבַצֶּלֶת חֲבַצַּלְתִּי חֲבַצַּלְתְּךָ חֲבַצַּלְתֵּךְ... חֲבַצָּלוֹת חֲבַצְּלוֹת, חֲבַצְּלוֹתַי... נוטה כמשקל פֶּעֶל

אֶלְגָּבִישׁ עִקָּרוֹ גָּבִישׁ (איוב כח, יח) ואותיות „אל" התחלה ערבית, ונטיתו כמו פָּעִיל פָּקִיד

צְפַרְדֵּעַ (מֻרְכָּב משתי מלות צְפַר דֵּעַ) נוטה כמשקל מִפְעַל מַרְצֵעַ: צְפַרְדֵּעַ,צְפַרְדְּעִי צְפַרְדֵּעֲךָ...צְפַרְדְּעִים

מסלול ודרך

חלק רביעי

ל. הַמַּאֲמָר, הוא מַחְבֶּרֶת מלות הַמְסַפְּרוֹת עִנְיָן מָה. בכל מאמר צריכות לְהִמָּצֵא שלש מלות. א) מלה מוֹרָה על עֶצֶם מָה, וזה נקרא נוֹשֵׂא הַמַּאֲמָר (דאס סוביעקט). ב) מלה מוֹרָה על הענין אשר יְסֻפַּר מן העצם ההוא, ונקרא נָשׂוּא הַמַּאֲמָר (דאס פרעדיקאט). ג) מלה מוֹרָה על אֹפֶן הַסִּפּוּר, ונקרא קֶשֶׁר הַמַּאֲמָר (דיא פערבינדונג), דרך משל: הָאִישׁ הוא מַשְׂכִּיל, הָאִשָּׁה הִיא מַשְׂכֶּלֶת, הָעֲנִיִּים לֹא יְכֻבָּדוּ, הַחֲכָמִים לֹא יְרוֹשָׁשׁוּ. מאמרים קצרים כאלה יִתְחַבְּרוּ יחדו לְסִפּוּר ארוך (ערצעהלונג).

§ לא. בכל מאמר צריך המדבר להודיע על ידי מלות מְיֻחָדוֹת מי הוא גוף הנושא (דיא פערזאן דעס סוביעקטעס), אם המדבר בעצמו—לֵאמֹר: אֲנִי חָכָם, וזה נקרא גוף מְדַבֵּר בַּעֲדוֹ, או גוף רִאשׁוֹן (ערסטע פערזאן). ואם האיש העומד נִכְחוֹ—לֵאמֹר: אַתָּה חָכָם, ונקרא גוף נֹכַח, או גוף שֵׁנִי (צווייטע פערזאן). או איש נסתר מן המדבר—לֵאמֹר: הוּא חָכָם, ונקרא גוף נִסְתָּר, או גוף שְׁלִישִׁי (דריטטע פערזאן). גם צריך להודיע אם הנושא זכר או נקבה, יחיד או רבים; ולפי זה צריכים שלשה דברים לְהִתְבָּאֵר בכל מאמר: 1) גוף הנושא. 2) מינו. 3) מספרו. ואם הַנָּשׂוּא פְּעֻלָּה (אייגע האנדלונג) צריך המדבר להודיע גם זְמַן עֲשׂוֹת הנושא את הפְּעֻלָּה ההיא, אם בזמן עָבָר (פערגאנגענע צייט), או הֹוֶה (געגענווארטיגע צייט), או עָתִיד (קינפטיגע צייט); הזמן הַהֹוֶה נקרא זמן בֵּינוֹנִי.

לב. כאשר יהיה הנשוא פעלה יכלול המדבר את כל הדברים הנזכרים בְּמִלַּת הַפְּעֻלָּה לבדה, ויאמר כְּתַבְתֶּם תחת אַתֶּם זְכָרִים רַבִּים הֱיִיתֶם כּוֹתְבִים, תִּכְתֹּבְנָה תחת אַתֶּן נְקֵבוֹת רַבּוֹת תִּהְיֶינָה כּוֹתְבוֹת. מלה כלולה כזאת (אַיין צוזאממענגעפאססטעס ווארט) נקראת פֹּעַל (צייטווארט).

§ לג. הַפֹּעַל שני מינים: 1) פֹּעַל עוֹמֵד (אונאיבערגעהענדעס צייטווארט), מלה מוֹרָה על פעלה אשר יַעֲשֶׂנָּה העושה ב ע צ מ ו, כמו הָלַךְ עָמַד יָשַׁב שָׁכַב יָשַׁן חָלַם הֵקִיץ. 2) פֹּעַל יוֹצֵא (איבערגעהענדעס צייטווארט), מלה מוֹרָה על פעלה אשר יעשנה העושה בְּ אַ חֵ ר, כמו רָדַף תָּפַשׂ שָׁמַר. — ויש עוד פְּעָלִים רבים שאינם מורים על עֲשׂוֹת פעלה (טהון) כי אם על גְּרֹם פְּעֻלָּה (לאססען טהון), שהאחד גורם לשני לעשות איזו פעלה בעצמו או בְּאַחֵר, כמו ראובן הֵקִים את שמעון מן הארץ וַיּוֹשִׁיבֵהוּ אל שלחנו וַיַּאֲכִילֵהוּ לחם, ראובן לא עשה פעלות הַקִּימָה הַיְשִׁיבָה וְהָאֲכִילָה, כי הוא לא קָם לא יָשַׁב ולא אָכַל, רק גָּרַם לשמעון לעשותן.

§ לד. כל פעלה יוֹצֵאת תֵּעָשֶׂה על ידי שנים, על ידי הפועל העושה את הפעלה ועל ידי המקבל אותה; עושה הפעלה נקרא פּ וֹ עֵ ל וּמְקַבְּלָהּ נקרא פָּ ע וּ ל. הַפֹּעַל היוצא יבא בִּלְשׁוֹן עָבָר בשתי תמונות (אין צווייא פארמען), בַּתְּמוּנָה האחת מורה על עֲשׂוֹת הפעלה (טהעטיגע פארם), כמו אָכַל רָדַף שָׁמַר, ובתמונה השנית מורה על קַבֵּל הפעולה (ליידענדע פארם), כמו נֶאֱכַל נִרְדַּף נִשְׁמַר. תמונת עֲשׂוֹת הפעלה תבוא גם היא בשתי תמונות שונות, בתמונה קַלָּה ובתמונה כְּבֵדָה, התמונה הקלה מוֹרָה על עשות הפעלה בכח קל, כמו שָׁבַר כָּתַב אָסַף, והתמונה הַכְּבֵדָה מורה על עֲשׂוֹתָהּ בכח כָּבֵד, כמו שִׁבֵּר כִּתֵּב אִסֵּף. וכן תבוא גם תמונת קַבֵּל הפעלה בתמונה קלה נִשְׁבַּר נִכְתַּב נֶאֱסַף, ובתמונה כבדה שֻׁבַּר כֻּתַּב אֻסַּף.—גם הַפְּעָלִים הַגּוֹרְמִים יבואו בשתי תמונות, בתמונת גֹּרֵם (פעראנלאססען) הֵקִים הוֹשִׁיב הֶאֱכִיל, ובתמונת הַגֹּרָם (פעראנלאססט ווערדען) הוּקַם הוּשַׁב הָאֳכַל.

§ לה. הפעלה היוֹצֵאת תצא מן הַפּוֹעֵל אל הַפָּעוּל המקבל אותה. ולפעמים תשוב אל הפועל בעצמו כְּצֵאתָהּ ממנו, הפעלה הזאת נקראת פְּעֻלָּה חוֹזֶרֶת, וְהַפֹּעַל המורה עליה בא בתמונה מְיֻחֶדֶת הִתְ פַּ עֵ ל (צוריקפיהרענדע פארם), כמו הִתְפַּקֵּד הִתְגַּלַּח הִתְמַכֵּר, עניָנם פָּקַד את עצמו גִּלַּח את עצמו מָכַר את עצמו. — ולפי הדברים האמורים בא הַפֹּעַל בלשון עָבָר בשבע תמונות שונות: 1) בתמונת פָּעַל, להורות על עֲשׂוֹת הפעלה בכח קַל. 2) בתמונת נִפְעַל, להורות על קַבֵּל אותה בכח קַל. 3) בתמונת פִּעֵל, להורות על עֲשׂוֹתָהּ בכח כָּבֵד. 4) בתמונת פֻּעַל, להורות על קַבְּלָהּ בכח כָּבֵד. 5) בתמונת הִפְעִיל, להורות על גְּרֹם פעלה. 6) בתמונת הָפְעַל, להורות על הַגָּרֵם. 7) בתמונת הִתְפַּעֵל, להורות על פְּעֻלָּה חוֹזֶרֶת. כל תמונה נקראת בִּנְיָן. ונמצאו לפי זה

שבעה בנינים בלשון עֵבֶר. בנין פָּעַל נקרא גם בִּנְיַן קַל, בנין פֻּעַל נקרא גם בִּנְיַן כָּבֵד, ובנין הִפְעִיל נקרא גם בִּנְיַן גּוֹרֵם.

§ לו. דַּרְכֵי הַפֹּעַל. כל פֹּעַל יְסֻפַּר באחד משלשה דרכים (ארטען): 1) בְּדֶרֶךְ הַתְּחִלָּה (אין בעשטיממטער ארט), והוא בְּסַפְּרֵנוּ מעשה הפעלה בְּתְחִלָּה (אין בעשטיממטהייט), שנעשתה בזמן עָבָר, שֶׁנַּעֲשָׂה בזמן הַזֶּה או שֶׁתֵּעָשֶׂה בזמן עָתִיד, כמו הָלַכְתִּי הָלַכְתָּ כָּתַבְנוּ כּוֹתְבִים יִכְתֹּב. 2) בְּדֶרֶךְ הַמָּקוֹר (אין אונבעשטיממטער ארט), והוא שֵׁם הפעלה כמו שהיא נמצאת בכח הַנּוֹשֵׂא מבלי הורות על הָעֲשׂוֹתָהּ, כמו הָלוֹךְ יָשׁוֹב נָסוֹעַ. 3) בְּדֶרֶךְ הַצִּוּוּי (אין בעפעהלענדער ארט), והוא כאשר יְצַוֶּה המדבר לַשּׁוֹמֵעַ לעשות איזו פעלה תיכף מבלי הִתְמַהְמֵהַּ, כמו שְׁכַב! שְׁמֹר! עֲמֹד!

§ לז. לַפֹּעַל תִּתְחַבֵּרְנָה אותיות אשר תּוֹרֶינָה על גוף הַנּוֹשֵׂא, מינו וּמִסְפָּרוֹ, האותיות ההן נקראות אוֹתִיּוֹת הַגּוּף, והן אותיות תהימון בסוף העבר: כָּתַבְתִּי כָּתַבְתָּ כָּתַבְתְּ כָּתְבָה כָּתַבְנוּ כְּתַבְתֶּם כְּתַבְתֶּן כָּתְבוּ. אותיות איתן בראש העתיד ואותיות יונה בסופו: אֶכְתֹּב תִּכְתֹּב תִּכְתְּבִי יִכְתֹּב תִּכְתֹּב נִכְתֹּב תִּכְתְּבוּ תִּכְתֹּבְנָה יִכְתְּבוּ תִּכְתֹּבְנָה. ובהסיר אותיות איתן מן העתיד יִשָּׁאֵר הצווי: כְּתֹב כִּתְבִי כִּתְבוּ כְּתֹבְנָה. אך אין בלשון עֵבֶר אותיות מְיֻחָדוֹת להורות על זְמַן הַפֹּעַל, וְיוּבַן מִמַּצַּב אותיות הַגּוּף.

הערה. הַבֵּינוֹנִי משפט שֵׁם לו, לכן לא תִּתְחַבֵּרְנָה אליו אותיות הגוף, כי אם מלות נבדלות הנקראות מִלּוֹת הַגּוּף (פּירוואָרטער); ונאמר ליחיד: אֲנִי־אַתָּה־הוּא כּוֹתֵב. ליחידה: אֲנִי־אַתְּ־הִיא כּוֹתֶבֶת. לרבים: אֲנַחְנוּ־אַתֶּם־הֵם כּוֹתְבִים. לרבות: אֲנַחְנוּ־אַתֶּן־הֵן כּוֹתְבוֹת.

§ לח. האותיות המורות על הפעלה לבדה נקראות אוֹתִיּוֹת הַשֹּׁרֶשׁ (§ כח), והאותיות אשר תִּתְחַבֵּרְנָה אליהן להורות על הדברים הנזכרים נקראות אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ (בעדיענונגס־בוכשטאבען). שרש הַפֹּעַל שלש אותיות, האות הראשונה בכל שרש נקראת פֵּא הַפֹּעַל, כי הַפֵּא היא האות הראשונה בשרש פָּעַל, והאות השניה נקראת עַיִן הַפֹּעַל, והאות השלישית נקראת לָמֶד הַפֹּעַל.

§ לט. כל שָׁרְשֵׁי לשון עֵבֶר מתחלקים לשלשה מינים: 1) שָׁרָשִׁים שְׁלֵמִים, והם השרשים אשר שְׁלֹשׁ אותיותיהם נִרְאוֹת וּמֻרְגָּשׁוֹת לעולם בכל בִּנְיְנֵי הַפֹּעַל לכל נְטִיּוֹתֵיהֶם (אין אללען קאָנדשוגאציאָנסארטען), כמו עָקַד שָׁמַר חָבַר. 2) שָׁרָשִׁים חֲסֵרִים, והם השרשים אשר תֶּחְסַר בִּנְטִיָּה אחת או שתים מאותיותיהם, כמו שָׁבַת נָתַן סָבַב נָפַל נאמר בנטיתם שָׁבַתִּי (ת׳ שָׁבַתְתִּי) אֶתֵּן (ת׳ אֶנְתֵּן) סַבּוֹתִי אָסֹב (ת׳ סָבַבְתִּי אֶסְבֹּב) תִּפֹּלוּ (תחת תִּנְפְּלוּ). 3) שָׁרָשִׁים נָחִים, והם השרשים אשר תהיה אחת או שתים מאותיותיהם נַח נִסְתָּר, כמו קָרָא עָשָׂה קוּם שִׁית יָלַד יָנַק יָצָא יָרָה — אֵלֵד אִינַק תֵּצֵא תִּירָה. שלשת המינים האלה מתחלקים עוד למינים שונים אשר יתבארו לפנינו. כל מין יִקָּרֵא גִּזְרָה.

גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר א כָּתַבְתִּי כָּתַבְתָּ כָּתַבְתְּ כָּתַב כָּתְבָה כָּתַבְנוּ כְּתַבְתֶּם ־תֶּן כָּתְבוּ. כָּתְבָה כָּתְבוּ

עבר ב חָפַצְתִּי חָפַצְתָּ חָפַצְתְּ חָפֵץ חָפְצָה חָפַצְנוּ חֲפַצְתֶּם ־תֶּן חָפְצוּ. חָפֵצָה חָפֵצוּ

עבר ג שָׁכֹלְתִּי שָׁכֹלְתָּ שָׁכֹלְתְּ שָׁכֹל שָׁכְלָה שָׁכֹלְנוּ שְׁכָלְתֶּם ־תֶּן שָׁכְלוּ. שָׁכֹלָה שָׁכֹלוּ

הערה. אם לָמֶד הַפֹּעַל הח ע ישתנה חשוא הראשון משני שואי גוף הַנְּגֻנָּבֶת לפתח, ונאמר גָּבַהְתָּ לָקַחַתְּ שָׁמַעַתְּ תחת גָּבַהְתְּ לָקַחְתְּ שָׁמַעְתְּ (§ ח). ואם לָמֶד הַפֹּעַל תָּו יֶחְסַר תָּו חשרש בְּהִדָּגְשׁוֹ עם תָּו הַשִּׁמּוּשׁ, כמו מן כָּרַת נאמר כָּרַתִּי כָּרַתָּ כָּרַתְּ ... כְּרַתֶּם ־תֶּן ... תחת כָּרַתְתִּי ... המשפטים האלה נוהגים בכל הבנינים.

בינוני פועל כּוֹתֵב כּוֹתֶבֶת כּוֹתְבִים כּוֹתְבוֹת. בינוני פעול כָּתוּב כְּתוּבָה כְּתוּבִים כְּתוּבוֹת

הערה. בהרבה פעלים שאינם מורים על פְּעֻלָּה (האנדלונג) כי אם תְּכוּנָה (איינגענשאפט) יֶחְסַר הבינוני וְיִקַּח שֵׁם תֹּאַר אשר יִמָּצֵא בשרש ההוא תחתיו, כמו בפעלים חָפֵץ שָׁכֹל יָכֹל חָכַם גָּדַל קָטֹן נאמר: חָפֵץ חֲפֵצָה חֲפֵצִים חֲפֵצוֹת, שָׁכוּל שְׁכוּלָה שְׁכוּלִים שְׁכוּלוֹת, יָכוֹל יְכוֹלָה יְכוֹלִים יְכוֹלוֹת, חָכָם חֲכָמָה חֲכָמִים חֲכָמוֹת, גָּדוֹל גְּדוֹלָה גְּדוֹלִים גְּדוֹלוֹת, קָטֹן קְטַנָּה קְטַנִּים קְטַנּוֹת.

עתיד

עתיד א אֶכְתֹּב תִּכְתֹּב תִּכְתְּבִי יִכְתֹּב תִּכְתֹּב נִכְתֹּב תִּכְתְּבוּ תִּכְתֹּבְנָה יִכְתְּבוּ תִּכְתֹּבְנָה. תִּכְתֹּבִי
עתיד ב אֶלְבַּשׁ תִּלְבַּשׁ תִּלְבְּשִׁי יִלְבַּשׁ תִּלְבַּשׁ נִלְבַּשׁ תִּלְבְּשׁוּ תִּלְבַּשְׁנָה יִלְבְּשׁוּ תִּלְבַּשְׁנָה. תִּלְבָּשִׁי
עתיד א פא הפעל ה ח ע אֶהֱרֹג תַּהֲרֹג תַּהַרְגִי יַהֲרֹג תַּהֲרֹג נַהֲרֹג תַּהַרְגוּ תַּהֲרֹגְנָה יַהַרְגוּ תַּהֲרֹגְנָה
עתיד א פא הפעל א אֶאֱסֹף תֶּאֱסֹף תַּאַסְפִי יֶאֱסֹף תֶּאֱסֹף נֶאֱסֹף תַּאַסְפוּ תֶּאֱסֹפְנָה יַאַסְפוּ תֶּאֱסֹפְנָה
עתיד ב פא הפעל א ה ח ע אֶחֱזַק תֶּחֱזַק תֶּחֶזְקִי יֶחֱזַק תֶּחֱזַק נֶחֱזַק תֶּחֶזְקוּ תֶּחֱזַקְנָה יֶחֶזְקוּ תֶּחֱזַקְנָה
צווי א כְּתֹב כִּתְבִי כִּתְבוּ כְּתֹבְנָה; כְּתֹבִי כְּתֹבוּ. צווי ב לְבַשׁ לִבְשִׁי לִבְשׁוּ לְבַשְׁנָה; לְבָשִׁי לְבָשׁוּ
ע״ן הפעל א ה ח ע שְׁאַל שַׁאֲלִי שַׁאֲלוּ שְׁאַלְנָה. עם הא נוספת לבקשה כָּתְבָה לִבְשָׁה שַׁאֲלָה.
מקור כָּתוֹב. שם הפעל כְּתֹב. עם ב כ ל ם בִּכְתֹב כִּכְתֹב לִכְתֹּב מִכְּתֹב
פא הפעל א בֶּאֱמֹר כֶּאֱמֹר לֵאמֹר (לֶאֱכֹל) מֵאֱמֹר. פא הפעל ה ח ע בַּהֲרֹג כַּהֲרֹג לַהֲרֹג מֵהֲרֹג.

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נִכְתַּבְתִּי נִכְתַּבְתְּ נִכְתַּבְתְּ נִכְתַּב נִכְתְּבָה נִכְתַּבְנוּ נִכְתַּבְתֶּם ־תֶּן נִכְתְּבוּ. נִכְתָּבָה נִכְתָּבוּ
בינוני נִכְתָּב נִכְתָּבָה או נִכְתֶּבֶת (למד הפעל ה ח ע נִשְׁלַחַת) נִכְתָּבִים נִכְתָּבוֹת
עתיד אֶכָּתֵב (אִכָּ־) תִּכָּתֵב תִּכָּתְבִי יִכָּתֵב תִּכָּתֵב נִכָּתֵב תִּכָּתְבוּ תִּכָּתַבְנָה יִכָּתְבוּ תִּכָּתַבְנָה. תִּכָּתֵבִי
צווי הִכָּתֵב הִכָּתְבִי הִכָּתְבוּ הִכָּתַבְנָה. למד הפעל ה ח ע עתיד אִשָּׁלַח... צווי הִשָּׁלַח...
מקור נִכְתֹּב (עם עבר); הִכָּתֵב, הִכָּתֹב (עם עתיד). שם הפעל הִכָּתֵב. עם ב כ ל ם בְּהִכָּתֵב כְּהִכָּתֵב ...

פא הפעל א
עבר נֶאֱכַלְתִּי נֶאֱכַלְתְּ נֶאֱכַלְתְּ נֶאֱכַל נֶאֶכְלָה נֶאֱכַלְנוּ נֶאֱכַלְתֶּם ־תֶּן נֶאֶכְלוּ. נֶאֱכָלָה נֶאֱכָלוּ
בינוני נֶאֱכָל נֶאֱכָלָה או נֶאֱכֶלֶת נֶאֱכָלִים נֶאֱכָלוֹת
עתיד אֵאָכֵל תֵּאָכֵל תֵּאָכְלִי יֵאָכֵל תֵּאָכֵל נֵאָכֵל תֵּאָכְלוּ תֵּאָכַלְנָה יֵאָכְלוּ תֵּאָכַלְנָה. תֵּאָכֵלִי
צווי הֵאָכֵל הֵאָכְלִי הֵאָכְלוּ הֵאָכַלְנָה
מקור נֶאֱכֹל; הֵאָכֵל, הֵאָכֹל. שם הפעל הֵאָכֵל. עם ב כ ל ם בְּהֵאָכֵל כְּהֵאָכֵל לְהֵאָכֵל מֵהֵאָכֵל

בִּנְיַן פִּעֵל

עבר שִׁבַּרְתִּי שִׁבַּרְתְּ שִׁבַּרְתְּ שִׁבֵּר (דִּבֶּר. שִׁבֶּר) שִׁבְּרָה שִׁבַּרְנוּ שִׁבַּרְתֶּם ־תֶּן שִׁבְּרוּ. שִׁבֵּרָה שִׁבֵּרוּ
בינוני מְשַׁבֵּר מְשַׁבֶּרֶת מְשַׁבְּרִים מְשַׁבְּרוֹת
עתיד אֲשַׁבֵּר (אֲשַׁלַּח ־לֵחַ) תְּשַׁבֵּר תְּשַׁבְּרִי יְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר נְשַׁבֵּר תְּשַׁבְּרוּ תְּשַׁבֵּרְנָה יְשַׁבְּרוּ תְּשַׁבֵּרְנָה
צווי שַׁבֵּר שַׁבְּרִי שַׁבְּרוּ שַׁבֵּרְנָה. שַׁבֵּרִי שַׁבֵּרוּ
מקור ושם הפעל שַׁבֵּר. עם ב כ ל ם בְּשַׁבֵּר כְּשַׁבֵּר לְשַׁבֵּר מִשַּׁבֵּר

ע״ן הפעל ר
עבר בֵּרַכְתִּי בֵּרַכְתְּ בֵּרַכְתְּ בֵּרַךְ בֵּרְכָה בֵּרַכְנוּ בֵּרַכְתֶּם ־תֶּן בֵּרְכוּ. בֵּרֵכָה בֵּרֵכוּ
בינוני מְבָרֵךְ מְבָרֶכֶת מְבָרְכִים מְבָרְכוֹת
עתיד אֲבָרֵךְ תְּבָרֵךְ תְּבָרְכִי יְבָרֵךְ תְּבָרֵךְ נְבָרֵךְ תְּבָרְכוּ תְּבָרֵכְנָה יְבָרְכוּ תְּבָרֵכְנָה
צווי בָּרֵךְ בָּרְכִי בָּרְכוּ בָּרֵכְנָה. בָּרֵכִי בָּרֵכוּ
מקור ושם הפעל בָּרֵךְ. עם ב כ ל ם בְּבָרֵךְ כְּבָרֵךְ לְבָרֵךְ מִבָּרֵךְ

בִּנְיַן פֻּעַל

עבר שֻׁבַּרְתִּי שֻׁבַּרְתְּ שֻׁבַּרְתְּ שֻׁבַּר שֻׁבְּרָה שֻׁבַּרְנוּ שֻׁבַּרְתֶּם ־תֶּן שֻׁבְּרוּ. שֻׁבָּרָה שֻׁבָּרוּ
בינוני מְשֻׁבָּר מְשֻׁבָּרָה או מְשֻׁבֶּרֶת מְשֻׁבָּרִים מְשֻׁבָּרוֹת
עתיד אֲשֻׁבַּר תְּשֻׁבַּר תְּשֻׁבְּרִי יְשֻׁבַּר תְּשֻׁבַּר נְשֻׁבַּר תְּשֻׁבְּרוּ תְּשֻׁבַּרְנָה יְשֻׁבְּרוּ תְּשֻׁבַּרְנָה. מקור שֻׁבֹּר

ע״ן הפעל ר
עבר בֹּרַכְתִּי בֹּרַכְתְּ בֹּרַכְתְּ בֹּרַךְ בֹּרְכָה בֹּרַכְנוּ בֹּרַכְתֶּם ־תֶּן בֹּרְכוּ. בֹּרָכָה בֹּרָכוּ
בינוני מְבֹרָךְ מְבֹרָכָה או מְבֹרֶכֶת מְבֹרָכִים מְבֹרָכוֹת
עתיד אֲבֹרַךְ תְּבֹרַךְ תְּבֹרְכִי יְבֹרַךְ תְּבֹרַךְ נְבֹרַךְ תְּבֹרְכוּ תְּבֹרַכְנָה יְבֹרְכוּ תְּבֹרַכְנָה. מקור בֹּרַךְ

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הִלְבַּשְׁתִּי הִלְבַּשְׁתְּ הִלְבַּשְׁתְּ הִלְבִּישׁ הִלְבִּישָׁה הִלְבַּשְׁנוּ הִלְבַּשְׁתֶּם ־תֶּן הִלְבִּישׁוּ
בינוני מַלְבִּישׁ מַלְבִּישָׁה או מַלְבֶּשֶׁת מַלְבִּישִׁים מַלְבִּישׁוֹת

עתיד

עתיד א אלביש תלביש תלבישי ילביש תלביש נלביש תלבישו תלבשנה ילבישו תלבשנה
עתיד ב ארבק תרבק תרבקי ירבק תרבק נרבק תרבקו תרבקנה ירבקו תרבקנה
צווי הלבש הלבישי הלבישו הלבשנה
מקור הלבש. שם הפעל הלביש. עם בכלם בהלביש כהלביש להלביש מהלביש

עבר האכלתי האכלת האכלת האכיל האכילה האכלנו האכלתם ־תן האכילו *)
בינוני מאכיל מאכילה או מאכלת מאכילים מאכילות
עתיד אאכיל תאכיל תאכילי יאכיל תאכיל נאכיל תאכילו תאכלנה יאכילו תאכלנה
צווי האכל האכילי האכילו האכלנה
מקור האכל. שם הפעל האכיל. עם בכלם בהאכיל כהאכיל להאכיל מהאכיל

בנין הפעל

עבר הלבשתי הלבשת הלבשת הלבש הלבשה הלבשנו הלבשתם ־תן הלבשו. הלבשה הלבשו
בינוני מלבש מלבשה או מלבשת מלבשים מלבשות
עתיד אלבש תלבש תלבשי ילבש תלבש נלבש תלבשו תלבשנה ילבשו תלבשנה. מקור הלבש
אפן ב עבר השלכתי השלכת . . . בינוני משלך משלכה או משלכת . . . עתיד אשלך תשלך . . .
עבר האכלתי האכלת האכלת האכל האכלה האכלנו האכלתם ־תן האכלו האכלה האכלו
בינוני מאכל מאכלה או מאכלת מאכלים מאכלות
עתיד אאכל תאכל תאכלי יאכל תאכל נאכל תאכלו תאכלנה יאכלו תאכלנה. מקור האכל

§ מ. א) הפעל והתפעל יורו על קבלת הפעלה מבלי רצון הפעול ודעתו, לכן יחסר בהם הצווי, כי אין מצוים לאדם על מה שאין בידו. אך הנפעל יורה לפעמים על קבלת הפעלה ברצון הפעול, ואז יבוא בו צווי. ב) התמונה הראשית (דיא אייגענטליכע פארם) להוראת קבלת הפעלת היא תמונת הנפעל, ותמונות הפעל והתפעל הן רק להרחבת השפה; ולכן מצאנו נפעלים רבים מקבלים גם פעלת הפעל והתפעל, כמו רפא נרפא (ירמיה נא, ט), פתיתני ואפת (שם כ, ז), מלט נמלט; מבדיל נבדל, מגיש נגש, מותיר נותר, מזהיר נזהר (יחזקאל ג, כא), אל תחת מפניהם פן אחתך לפניהם (ירמיה א, יז), מזעיק נזעק, מציל נצל, מקהיל נקהל, מקריב נקרב, משעין נשען, משאיר נשאר, ובלשון התלמוד מזיק נזק, מקיף נקף, מכניס נכנס, מפקיד נפקד.

בנין התפעל

עבר התמכרתי התמכרת ־כרת התמכר (־כר) התמכרה התמכרנו התמכרתם ־תן התמכרו. התמכרת
בינוני מתמכר מתמכרת מתמכרים מתמכרות
עתיד אתמכר (־כר) תתמכר ־מכרי יתמכר תתמכר נתמכר... צווי התמכר התמכרי התמכרו התמכרנה
מקור ושם הפעל התמכר. עם בכלם בהתמכר כהתמכר להתמכר מהתמכר

עבר השתברתי השתברת השתברת השתבר השתברה השתברנו השתברתם ־תן השתברו
בינוני משתבר משתברת משתברים משתברות
עתיד אשתבר תשתבר תשתברי ישתבר תשתבר נשתבר תשתברו ־ברנה ישתברו תשתברנה
צווי השתבר השתברי השתברו השתברנה
מקור ושם הפעל השתבר. עם בכלם בהשתבר כהשתבר להשתבר מהשתבר

עבר הצטרפתי הצטרפת הצטרפת הצטרף הצטרפה הצטרפנו הצטרפתם ־תן הצטרפו
בינוני מצטרף מצטרפת מצטרפים מצטרפות
עתיד אצטרף תצטרף תצטרפי יצטרף תצטרף נצט־ תצטרפו תצטרפנה... צווי הצטרף הצטרפי...
מקור ושם הפעל הצטרף, עם בכלם בהצטרף כהצטרף להצטרף מהצטרף

עבר הדברתי ־ברת ־ברת הדבר ־ברה הדברנו הדברתם ־תן הדברו. בינוני מדבר מדברת...
עתיד אדבר תדבר תדברי ידבר תדבר נד־ תדברו תדברנה... צווי הדבר הדברי הדברו הדברנה
מקור ושם הפעל הדבר. עם בכלם בהדבר כהדבר להדבר מהדבר

*) עם וו המהפכת לעתיד — והאכלתי והאכלת

גִּזְרַת חַסְרֵי פֵּא נוּן

בשרשים אשר פֵּא פָּעְלָם נון תֶּחְסַר הנון ביחוד כשהיא שוא נח ונשלמת בדגש חזק

הַבִּנְיָן הַקַּל

עתיד א אֶגַּשׁ תִּגַּשׁ תִּגְּשִׁי יִגַּשׁ תִּגַּשׁ נִגַּשׁ תִּגְּשׁוּ תִּגַּשְׁנָה יִגְּשׁוּ תִּגַּשְׁנָה. צווי גַּשׁ גְּשִׁי גְּשׁוּ גַּשְׁנָה

עתיד ב אֶגֹּף תִּגֹּף תִּגְּפִי יִגֹּף תִּגֹּף נִגֹּף תִּגְּפוּ תִּגֹּפְנָה יִגְּפוּ תִּגֹּפְנָה. צווי גֹּף גְּפִי גְּפוּ גֹּפְנָה

מקור נָגוֹשׁ. שם הפעל נְגֹשׁ, גֶּשֶׁת. עם בכלם בִּנְגֹשׁ כִּנְגֹשׁ לִנְגֹשׁ מִנְּגֹשׁ. בְּגֶשֶׁת כְּגֶשֶׁת לָגֶשֶׁת מִגֶּשֶׁת

מקור למד הפעל החע נָטוֹעַ. שם הפעל נְטֹעַ, טַעַת. עם בכלם בִּנְטֹעַ ... בְּטַעַת ...

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נִגַּפְתִּי נִגַּפְתָּ נִגַּפְתְּ נִגַּף נִגְּפָה נִגַּפְנוּ נִגַּפְתֶּם נִגַּפְתֶּן נִגְּפוּ. נִגָּפָה נִגָּפוּ

בינוני נִגָּף נִגָּפָה או נִגֶּפֶת נִגָּפִים נִגָּפוֹת. מקור נִגּוֹף, הִנָּגֵף

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הִגַּשְׁתִּי הִגַּשְׁתָּ הִגַּשְׁתְּ הִגִּישׁ הִגִּישָׁה הִגַּשְׁנוּ הִגַּשְׁתֶּם הִגַּשְׁתֶּן הִגִּישׁוּ

בינוני מַגִּישׁ מַגִּישָׁה או מַגֶּשֶׁת מַגִּישִׁים מַגִּישׁוֹת

עתיד אַגִּישׁ תַּגִּישׁ תַּגִּישִׁי יַגִּישׁ תַּגִּישׁ נַגִּישׁ תַּגִּישׁוּ תַּגֵּשְׁנָה יַגִּישׁוּ תַּגֵּשְׁנָה. צווי הַגֵּשׁ הַגִּישִׁי ...

מקור הַגֵּשׁ. שם הפעל הַגִּישׁ. עם בכלם בְּהַגִּישׁ כְּהַגִּישׁ לְהַגִּישׁ מֵהַגִּישׁ

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הֻגַּשְׁתִּי הֻגַּשְׁתָּ הֻגַּשְׁתְּ הֻגַּשׁ הֻגְּשָׁה הֻגַּשְׁנוּ הֻגַּשְׁתֶּם הֻגַּשְׁתֶּן הֻגְּשׁוּ. הֻגָּשָׁה הֻגָּשׁוּ

בינוני מֻגָּשׁ מֻגָּשָׁה או מֻגֶּשֶׁת מֻגָּשִׁים מֻגָּשׁוֹת

עתיד אֻגַּשׁ תֻּגַּשׁ תֻּגְּשִׁי יֻגַּשׁ תֻּגַּשׁ נֻגַּשׁ תֻּגְּשׁוּ תֻּגַּשְׁנָה יֻגְּשׁוּ תֻּגַּשְׁנָה. מקור הֻגֵּשׁ

§ מא. א) הֶעָבָר וְהַבֵּינוֹנִי בְּבִנְיַן הַקַּל, העתיד והצווי ושם הפעל בבנין נפעל הולכים על דרך השלמים, נָגַפְתִּי נָגַפְתָּ ... נוֹגֵף ... נָגוּף ... (קל). אֶנָּגֵף תִּנָּגֵף ... הִנָּגֵף ... (נִפְעַל). ב) שלשת הבנינים פִּעֵל פֻּעַל הִתְפַּעֵל הלוך ילכו בגזרה הזאת על דרך השלמים, כי סמן הבנינים האלה דגש חזק בְּעֵין הפֹּעַל, ולא יוכל עוד לבוא שם דגש חזק שני להורות על חֶסְרוֹן נון פֵּא הפֹּעַל, נִפַּצְתִּי נִפַּצְתָּ ... אֲנַפֵּץ תְּנַפֵּץ ... (פִּעֵל). נֻפַּצְתִּי נֻפַּצְתָּ ... אֲנֻפַּץ תְּנֻפַּץ ... (פֻּעַל). הִתְנַדַּבְתִּי הִתְנַדַּבְתָּ ... אֶתְנַדֵּב תִּתְנַדֵּב ... (הִתְפַּעֵל). ג) השרשים אשר עֵין פָּעְלָם אחהע הולכים בכל בִּנְיָנֵי הגזרה הזאת על דרך השלמים, אֶנְחַל תִּנְחַל ... (קל). נִנְעַרְתִּי נִנְעַרְתָּ ... (נִפְעַל). אַנְחִיל תַּנְחִיל ... (הִפְעִיל). אָנְחַל תָּנְחַל ... (הָפְעַל). ד) השרשים אשר פֵּא פָּעְלָם יוד וְעֵין פָּעְלָם צדי הולכים ברוב פעמים על דרך הגזרה הזאת. אֶצֹּק תִּצֹּק ... (קל). נִצַּבְתִּי נִצַּבְתָּ ... (נִפְעַל). הִצַּגְתִּי הִצַּגְתָּ ... (הִפְעִיל). הֻצַּגְתִּי הֻצַּגְתָּ ... (הָפְעַל). — גם השרש לָקַח ילך על דרך הגזרה הזאת.

שרש נָתַן חָסֵר הַקְּצָוֹת

(הקל) עבר נָתַתִּי נָתַתָּ נָתַתְּ נָתַן נָתְנָה נָתַנּוּ נְתַתֶּם נְתַתֶּן נָתְנוּ. תחסר נון לה"פ כשהיא שוא נח ונשלמת בדגש חזק

עתיד אֶתֵּן תִּתֵּן תִּתְּנִי יִתֵּן תִּתֵּן נִתֵּן תִּתְּנוּ תִּתֵּנָּה יִתְּנוּ תִּתֵּנָּה. צווי תֵּן תְּנִי תְּנוּ תֵּנָּה

מקור נָתוֹן. שם הפעל נְתֹן, תֵּת. עם בכלם בְּתֵת כְּתֵת לָתֵת מִתֵּת

(נפעל) עבר נִתַּתִּי נִתַּתָּ נִתַּתְּ נִתַּן נִתְּנָה נִתַּנּוּ נִתַּתֶּם נִתַּתֶּן נִתְּנוּ

בינוני נִתָּן נִתָּנָה או נִתֶּנֶת נִתָּנִים נִתָּנוֹת

(הפעל) עתיד אֻתַּן תֻּתַּן תֻּתְּנִי יֻתַּן תֻּתַּן נֻתַּן תֻּתְּנוּ תֻּתַּנָּה יֻתְּנוּ תֻּתַּנָּה

גִּזְרַת נָחֵי פֵּא יוּד

בשרשים אשר פֵּא פָּעְלָם יוד תִּסָּתֵר היוד ברוב פעמים, או תתחלף בְּוָו נסתרת, ולפניהן תנועה גדולה

הַבִּנְיָן הַקַּל

עתיד א אֵלֵד (אֵדַע) תֵּלֵד תֵּלְדִי יֵלֵד תֵּלֵד נֵלֵד תֵּלְדוּ תֵּלַדְנָה יֵלְדוּ תֵּלַדְנָה. צווי לֵד (דַּע) לְדִי לְדוּ לֵדְנָה

עתיד

עתיד ב אִינַק (אוּכַל) תִּינַק תִּינְקִי יִינַק תִּינַק נִינַק תִּינְקוּ...יִינְקוּ תִּינַקְנָה. צווי יְנַק יִנְקִי יִנְקוּ יְנַקְנָה

מקור יָלוֹד יָנוֹק. שם הפֹּעַל לֶדֶת, יְנֹק. עם בכלם בְּלֶדֶת כְּלֶדֶת לָלֶדֶת מִלֶּדֶת, בִּינֹק כִּינֹק לִינֹק מִינֹק

מקור לִמּוּד הפֹּעַל עַיִן יָדוֹעַ. שם הפֹּעַל דַּעַת. עם בכלם בְּדַעַת כְּדַעַת לָדַעַת מִדַּעַת

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נוֹלַדְתִּי נוֹלַדְתָּ נוֹלַדְתְּ נוֹלַד נוֹלְדָה נוֹלַדְנוּ נוֹלַדְתֶּם נוֹלַדְתֶּן נוֹלְדוּ. נוֹלָדָה נוֹלָדוּ

בינוני נוֹלָד נוֹלָדָה או נוֹלֶדֶת נוֹלָדִים נוֹלָדוֹת

עתיד אִוָּלֵד (אִוָּדַע) תִּוָּלֵד... צווי הִוָּלֵד... מקור הִוָּלֵד... נחלפת יוד פא הפֹּעַל בוו וְיֵלְכוּ על דרך הַשְּׁלֵמִים

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר א הוֹלַדְתִּי הוֹלַדְתָּ הוֹלַדְתְּ הוֹלִיד הוֹלִידָה הוֹלַדְנוּ הוֹלַדְתֶּם הוֹלַדְתֶּן הוֹלִידוּ

עבר ב הֵינַקְתִּי הֵינַקְתָּ הֵינַקְתְּ הֵינִיק הֵינִיקָה הֵינַקְנוּ הֵינַקְתֶּם ־תֶּן הֵינִיקוּ

בינוני א מוֹלִיד מוֹלִידָה או מוֹלֶדֶת (מוֹדַעַת) מוֹלִידִים ־דוֹת. ב מֵינִיק מֵינִיקָה או מֵינֶקֶת מֵינִיקִים ־קוֹת

עתיד א אוֹלִיד תּוֹלִיד תּוֹלִידִי יוֹלִיד תּוֹלִיד נוֹלִיד תּוֹלִידוּ תּוֹלֵדְנָה יוֹלִידוּ תּוֹלֵדְנָה

צווי הוֹלֵד הוֹלִידִי הוֹלִידוּ הוֹלֵדְנָה

עתיד ב אֵינִיק תֵּינִיק תֵּינִיקִי יֵינִיק תֵּינִיק נֵינִיק תֵּינִיקוּ תֵּינֵקְנָה יֵינִיקוּ תֵּינֵקְנָה. צווי הֵינֵק הֵינִיקִי...

מקור הוֹלֵד, הֵינֵק. שם הפֹּעַל הוֹלִיד, הֵינִיק. עם בכלם בְּהוֹלִיד כְּהוֹלִיד... בְּהֵינִיק כְּהֵינִיק...

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הוּלַדְתִּי הוּלַדְתָּ הוּלַדְתְּ הוּלַד הוּלְדָה הוּלַדְנוּ הוּלַדְתֶּם הוּלַדְתֶּן הוּלְדוּ. הוּלָדָה הוּלָדוּ

בינוני מוּלָד מוּלָדָה או מוּלֶדֶת מוּלָדִים מוּלָדוֹת

עתיד אוּלַד תּוּלַד תּוּלְדִי יוּלַד תּוּלַד נוּלַד תּוּלְדוּ תּוּלַדְנָה יוּלְדוּ תּוּלַדְנָה. מקור הוּלֵד

הערה. הֶעָבָר והבינוני בבנין הקל וכל שלשת הבנינים הדגושים פִּעֵל פֻּעַל הִתְפַּעֵל ילכו גם בגזרה הזאת על דרך הַשְּׁלֵמִים כמו בגזרה הקודמת, לפי שלא יבא דגש חזק אחר נח נסתר; יִלַּדְתִּי יִלַּדְתָּ... אֲיַלֵּד תְּיַלֵּד... (פִּעֵל). יֻלַּדְתִּי יֻלַּדְתָּ... אֲיֻלַּד תְּיֻלַּד (פֻּעַל). הִתְיַלַּדְתִּי הִתְיַלַּדְתָּ... אֶתְיַלֵּד תִּתְיַלֵּד... (הִתְפַּעֵל). ובְהִתְפַּעֵל תתחלף לפעמים היוד בוו: הִתְוַכַּחְתִּי הִתְוַכַּחְתָּ... אֶתְוַכַּח תִּתְוַכַּח...

גִּזְרַת נָחֵי פֵּא אָלֶף

קל עתיד אֹכַל תֹּאכַל תֹּאכְלִי יֹאכַל תֹּאכַל נֹאכַל תֹּאכְלוּ תֹּאכַלְנָה יֹאכְלוּ תֹּאכַלְנָה. אֱכֹל...תֹּאכָלִי

הערה. ועל דרך זה ילכו השרשים אבד אבה אחב אחז אחר אמר אפה אצר. אך רוב השרשים אשר פֵּא פָּעֳלָם אלף, ולפעמים גם השרשים הנזכרים, הולכים על דרך הַשְּׁלֵמִים, ראה גזרת השלמים.

גִּזְרַת הַכְּפוּלִים (עַיִן הַפֹּעַל וְלָמֶד הַפֹּעַל אותיות דומות)

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר סַבּוֹתִי סַבּוֹתָ סַבּוֹת סַב סַבָּה סַבּוֹנוּ סַבּוֹתֶם סַבּוֹתֶן סַבּוּ

בינוני סַב סַבָּה סַבִּים סַבּוֹת. בינוני פעול סָבוּב סְבוּבָה סְבוּבִים סְבוּבוֹת

עתיד אָסֹב תָּסֹב תָּסֹבִּי יָסֹב תָּסֹב נָסֹב תָּסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה יָסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה. צווי סֹב סֹבִּי סֹבּוּ סֻבֶּינָה

הערה. בסור הנגינה מתנועה גדולה הכרה מרכבת (§ יג, ב) צריכה להתחלף לת״ק; לפני שוא נח יתחלפו הַצֵּרֵה והחיריק גדול לסגל, החולם והשורוק לקמץ קטן (יח, ג; יב, הערה). ולפני דגש יתחלף הַצֵּרֵה לחיריק קטן והחולם לְקִבּוּץ (§ יד, ג). ולכן מן תָּסֹבּוּ נאמר תְּסֻבֶּינָה; ובהפעיל מן תָּסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה.

מקור סָבוֹב. שם הפֹּעַל סֹב. עם בכלם בְּסֹב כְּסֹב לָסֹב מִסֹּב

השלמים

עבר בָּרוֹתִי בָּרוֹתָ בָּרוֹת בַּר בָּרָה בָּרוֹנוּ בָּרוֹתֶם בָּרוֹתֶן בָּרוּ

בינוני בַּר בָּרָה בָּרִים בָּרוֹת. בינוני פעול בָּרוּר בְּרוּרָה בְּרוּרִים בְּרוּרוֹת

עתיד אָבֹר תָּבֹר תָּבֹרִי יָבֹר תָּבֹר נָבֹר תָּבֹרוּ תְּבֹרֶינָה יָבֹרוּ תְּבֹרֶינָה. צווי בֹּר בֹּרִי בֹּרוּ בֹּרֶינָה

מקור בָּרוֹר. שם הפֹּעַל בֹּר. עם בכלם בְּבֹר כְּבֹר לָבֹר מִבֹּר

מסלול ודרך

בִּנְיַן נִפְעַל

א עבר נְסַבּוֹתִי נְסַבּוֹתָ נְסַבּוֹת נָסַב נָסַבָּה נְסַבּוֹנוּ נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹתֶן נָסַבּוּ
בינוני נָסַב נְסַבָּה נְסַבִּים נְסַבּוֹת
עתיד אֶסַּב תִּסַּב תִּסַּבִּי יִסַּב תִּסַּב נִסַּב תִּסַּבּוּ תִּסַּבֶּינָה יִסַּבּוּ תִּסַּבֶּינָה. צווי הִסַּב הִסַּבִּי הִסַּבּוּ הִסַּבֶּינָה
מקור ושם הפעל הִסַּב. עם בכלם בְּהִסַּב כְּהִסַּב לְהִסַּב מֵהִסַּב; הֵחַל (חלל)
ב עבר נְסַבּוֹתִי נְסַבּוֹתָ נְסַבּוֹת נָסֵב נָסֵבָּה נְסַבּוֹנוּ נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹתֶן נָסֵבּוּ
בינוני נָסֵב נְסַבָּה נְסַבִּים נְסַבּוֹת. מקור ושם הפעל הִסֵּב. הֵחֵל
ג עבר נְסַבּוֹתִי נְסַבּוֹתָ נְסַבּוֹת נָסֹב נָסֹבָּה נְסַבּוֹנוּ נְסַבּוֹתֶם ־תֶן נָסֹבּוּ.
בינוני נָסֹב נְסֹבָּה נְסַבִּים נְסַבּוֹת
עתיד אֶסֹּב תִּסֹּב תִּסֹּבִּי יִסֹּב תִּסֹּב נִסֹּב תִּסֹּבּוּ תִּסַּבֶּינָה יִסֹּבּוּ תִּסַּבֶּינָה. צווי הִסֹּב הִסֹּבִּי הִסֹּבּוּ הִסַּבֶּינָה
מקור ושם הפעל הִסֹּב. עם בכלם בְּהִסֹּב כְּהִסֹּב לְהִסֹּב מֵהִסֹּב
עבר נְבָרוֹתִי נְבָרוֹתָ נְבָרוֹת נָבַר נָבְרָה נְבָרוֹנוּ נְבָרוֹתֶם נְבָרוֹתֶן נָבָרוּ
בינוני נָבַר נְבָרָה נְבָרִים נְבָרוֹת
עתיד אֶבַּר תִּבַּר תִּבָּרִי יִבַּר תִּבַּר נִבַּר תִּבָּרוּ תִּבָּרֶינָה יִבָּרוּ תִּבָּרֶינָה, צווי הִבַּר הִבָּרִי הִבָּרוּ ־רֶינָה
מקור ושם הפעל הִבַּר, עם בכלם בְּהִבַּר כְּהִבַּר לְהִבַּר מֵהִבַּר

בִּנְיַן פֻּעַל

א עבר סוֹבַבְתִּי סוֹבַבְתָּ סוֹבַבְתְּ סוֹבֵב סוֹבְבָה סוֹבַבְנוּ סוֹבַבְתֶּם ־תֶן סוֹבְבוּ. סוֹבֲבָה סוֹבֲבוּ
בינוני מְסוֹבֵב מְסוֹבֶבֶת מְסוֹבְבִים מְסוֹבְבוֹת
עתיד אֲסוֹבֵב תְּסוֹבֵב ־בְבִי יְסוֹבֵב תְּסוֹבֵב נְסוֹבֵב תְּסוֹבְבוּ ־בֵבְנָה... צווי סוֹבֵב סוֹבְבִי סוֹבְבוּ ־בֵבְנָה
מקור ושם הפעל סוֹבֵב, עם בכלם בְּסוֹבֵב כְּסוֹבֵב לְסוֹבֵב כְּסוֹבֵב
ב עבר גִּלְגַּלְתִּי גִּלְגַּלְתָּ גִּלְגַּלְתְּ גִּלְגֵּל גִּלְגְּלָה גִּלְגַּלְנוּ גִּלְגַּלְתֶּם ־תֶן גִּלְגְּלוּ
בינוני מְגַלְגֵּל מְגַלְגֶּלֶת מְגַלְגְּלִים מְגַלְגְּלוֹת
עתיד אֲגַלְגֵּל תְּגַלְגֵּל תְּגַלְגְּלִי יְגַלְגֵּל תְּגַלְגֵּל נְגַלְגֵּל תְּגַלְגְּלוּ ־גֵּלְנָה... צווי גַּלְגֵּל גַּלְגְּלִי גַּלְגְּלוּ ־גֵּלְנָה
מקור ושם הפעל גַּלְגֵּל. עם בכלם בְּגַלְגֵּל כְּגַלְגֵּל לְגַלְגֵּל מִגַּלְגֵּל

בִּנְיַן פֻּעַל

א עבר סוֹבַבְתִּי סוֹבַבְתָּ סוֹבַבְתְּ סוֹבַב סוֹבְבָה סוֹבַבְנוּ סוֹבַבְתֶּם ־תֶן סוֹבְבוּ. סוֹבֲבָה סוֹבֲבוּ
בינוני מְסוֹבָב מְסוֹבָבָה או מְסוֹבֶבֶת מְסוֹבָבִים מְסוֹבָבוֹת
עתיד אֲסוֹבַב תְּסוֹבַב תְּסוֹבְבִי יְסוֹבַב תְּסוֹבַב נְסוֹבַב תְּסוֹבְבוּ ־בַבְנָה יְסוֹבְבוּ תְּסוֹבַבְנָה. מקור סוֹבַב
ב עבר גֻּלְגַּלְתִּי גֻּלְגַּלְתָּ גֻּלְגַּלְתְּ גֻּלְגַּל גֻּלְגְּלָה גֻּלְגַּלְנוּ גֻּלְגַּלְתֶּם ־תֶן גֻּלְגְּלוּ
בינוני מְגֻלְגָּל מְגֻלְגָּלָה או מְגֻלְגֶּלֶת מְגֻלְגָּלִים מְגֻלְגָּלוֹת
עתיד אֲגֻלְגַּל תְּגֻלְגַּל תְּגֻלְגְּלִי יְגֻלְגַּל תְּגֻלְגַּל נְגֻלְגַּל תְּגֻלְגְּלוּ תְּגֻלְגַּלְנָה יְגֻלְגְּלוּ תְּגֻלְגַּלְנָה. מקור גֻּלְגַּל

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הֲסִבּוֹתִי הֲסִבּוֹתָ הֲסִבּוֹת הֵסֵב הֵסֵבָּה הֲסִבּוֹנוּ הֲסִבּוֹתֶם ־תֶן הֵסֵבּוּ (הֵסַבּוּ)
בינוני מֵסֵב מְסִבָּה מְסִבִּים מְסִבּוֹת
עתיד אָסֵב תָּסֵב תָּסֵבִּי יָסֵב תָּסֵב נָסֵב תָּסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה יָסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה. צווי הָסֵב הָסֵבִּי הָסֵבּוּ הֲסִבֶּינָה
מקור ושם הפעל הָסֵב. עם בכלם בְּהָסֵב כְּהָסֵב לְהָסֵב מֵהָסֵב

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הוּסַבּוֹתִי הוּסַבּוֹתָ הוּסַבּוֹת הוּסַב הוּסַבָּה הוּסַבּוֹנוּ הוּסַבּוֹתֶם הוּסַבּוֹתֶן הוּסַבּוּ
בינוני מוּסָב מוּסַבָּה מוּסַבִּים מוּסַבּוֹת
עתיד אוּסַב תּוּסַב תּוּסַבִּי יוּסַב תּוּסַב נוּסַב תּוּסַבּוּ תּוּסַבֶּינָה יוּסַבּוּ תּוּסַבֶּינָה. מקור הוּסַב

בנין

בִּנְיַן הִתְפַּעֵל

א עבר הִסְתּוֹבַבְתִּי הִסְתּוֹבַבְתָּ ־בַבְתְּ הִסְתּוֹבֵב הִסְתּוֹבְבָה הִסְתּוֹבַבְנוּ הִסְתּוֹבַבְתֶּם ־תֶּן הִסְתּוֹבְבוּ

בינוני מִסְתּוֹבֵב מִסְתּוֹבֶבֶת מִסְתּוֹבְבִים מִסְתּוֹבְבוֹת

עתיד אֶסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבְבִי יִסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבֵב נִסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבְבוּ תִּסְתּוֹבֵבְנָה . . .

צווי הִסְתּוֹבֵב הִסְתּוֹבְבִי הִסְתּוֹבְבוּ הִסְתּוֹבֵבְנָה

מקור ושם הפֹּעל הִסְתּוֹבֵב. עם ב כ ל ם בְּהִסְתּוֹבֵב כְּהִסְתּוֹבֵב לְהִסְתּוֹבֵב מֵהִסְתּוֹבֵב

ב עבר הִתְגַּלְגַּלְתִּי הִתְגַּלְגַּלְתָּ הִתְגַּלְגַּלְתְּ הִתְגַּלְגֵּל הִתְגַּלְגְּלָה הִתְגַּלְגַּלְנוּ הִתְגַּלְגַּלְתֶּם ־תֶּן הִתְגַּלְגְּלוּ

בינוני מִתְגַּלְגֵּל מִתְגַּלְגֶּלֶת מִתְגַּלְגְּלִים מִתְגַּלְגְּלוֹת

עתיד אֶתְגַּלְגֵּל תִּתְגַּלְגֵּל תִּתְגַּלְגְּלִי יִתְגַּלְגֵּל תִּתְגַּלְגֵּל נִתְגַּלְגֵּל תִּתְגַּלְגְּלוּ תִּתְגַּלְגֵּלְנָה יִתְגַּלְגְּלוּ . . .

צווי הִתְגַּלְגֵּל הִתְגַּלְגְּלִי הִתְגַּלְגְּלוּ הִתְגַּלְגֵּלְנָה

מקור ושם הפֹּעל הִתְגַּלְגֵּל. עם ב כ ל ם בְּהִתְגַּלְגֵּל כְּהִתְגַּלְגֵּל לְהִתְגַּלְגֵּל מֵהִתְגַּלְגֵּל

הערה. בשלשת הבנינים הדגושים פֻּעַל פֻּעַל הִתְפַּעֵל בא נח נסתר אחר פא הפעל תחת הדגש (§ טז ו) באופן הראשון, או נכפלה פא הפעל תחתיו באופן השני, ולפי שבתמונה הזאת הָרָאִינָה ארבע אותיות שרשיות לכן קְרָאוּהָ המדקדקים בשם בִּנְיָן מְרֻבָּע.

גִּזְרַת נָחֵי עַיִן וָו

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר א קַמְתִּי קַמְתָּ קַמְתְּ קָם קָמָה קַמְנוּ קַמְתֶּם קַמְתֶּן קָמוּ (נגד עבר א בגזרת השלֵמים)

עבר ב מַתִּי מַתָּ מַתְּ מֵת מֵתָה מַתְנוּ מַתֶּם מַתֶּן מֵתוּ (נגד עבר ב בשלֵמים. וראה שם בהערה)

עבר ג בֹּשְׁתִּי בֹּשְׁתָּ בֹּשְׁתְּ בּוֹשׁ בּוֹשָׁה בֹּשְׁנוּ בָּשְׁתֶּם בָּשְׁתֶּן בּוֹשׁוּ (נגד עבר ג בשלֵמים)

בינוני א קָם קָמָה קָמִים קָמוֹת. ב מֵת מֵתָה מֵתִים מֵתוֹת. ג בּוֹשׁ בּוֹשָׁה בּוֹשִׁים בּוֹשׁוֹת

בינוני פעול שׂוּם שׂוּמָה שׂוּמִים שׂוּמוֹת

עתיד אָקוּם תָּקוּם תָּקוּמִי יָקוּם תָּקוּם נָקוּם תָּקוּמוּ תָּקֹמְנָה (תְּקוּמֶינָה) יָקוּמוּ... צווי קוּם קוּמִי קוּמוּ קֹמְנָה

הערה. אחר תנועה גדולה מלאה באמצע המלה לא יבוא לעולם שוא נח או דגש חזק גם בבוא עליה הנגינה; ולפי שהחיריק הגדול והשורוק מלאים תמיד (§ יד ב) לכן יתחלף פה השורוק בחולם חסר תָּקֹמוּ תָּקֹמְנָה, ובהפעיל יתחלף החיריק הגדול בצֵרֶה חסר תָּקֵמוּ תָּקֵמְנָה (וכן בהפעיל שלמים תַּפְקֵדוּ תַּפְקֵדְנָה), או שישתנה השוא הנח לסגל תְּקוּמֶינָה תְּקִימֶינָה.

מקור קוּם. שם הפֹּעל קוּם. עם ב כ ל ם בְּקוּם כְּקוּם לָקוּם מִקּוּם

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נְסוּגוֹתִי נְסוּגוֹתָ נְסוּגוֹת נָסוֹג נָסוֹגָה נְסוּגוֹנוּ נְסוּגוֹתֶם ־תֶן נָסוֹגוּ.

בינוני נָסוֹג נְסוֹגָה נְסוֹגִים נְסוֹגוֹת

עתיד אֶסּוֹג תִּסּוֹג תִּסּוֹגִי יִסּוֹג תִּסּוֹג נִסּוֹג תִּסּוֹגוּ תִּסֹּגְנָה יִסּוֹגוּ תִּסֹּגְנָה. צווי הִסּוֹג הִסּוֹגִי הִסּוֹגוּ הִסֹּגְנָה

מקור ושם הפֹּעל הִסּוֹג. עם ב כ ל ם בְּהִסּוֹג כְּהִסּוֹג לְהִסּוֹג מֵהִסּוֹג

הערה. שלשת הבנינים פִּעֵל פֻּעַל הִתְפַּעֵל שוים בגזרה הזאת לַגִּזְרָה הקודמת, אך פה נכפלה למד הפֹּעל באופן הראשון, או הפא והלמד באופן השני, תחת הדגש הראוי לבוא בעין הפֹּעל: קוֹמַמְתִּי קוֹמַמְתָּ . . . אֲקוֹמֵם תְּקוֹמֵם . . . טִלְטַלְתִּי טִלְטַלְתָּ . . . אֲטַלְטֵל תְּטַלְטֵל . . . (פִּעֵל). קוֹמַמְתִּי קוֹמַמְתָּ . . . אֲקוֹמַם תְּקוֹמַם . . . טֻלְטַלְתִּי טֻלְטַלְתָּ . . . אֲטֻלְטַל תְּטֻלְטַל . . . (פֻּעַל). הִתְקוֹמַמְתִּי הִתְקוֹמַמְתָּ . . . אֶתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמֵם . . . הִטַּלְטַלְתִּי הִטַּלְטַלְתָּ . . . אֶטַּלְטֵל תִּטַּלְטֵל . . . (הִתְפַּעֵל).

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר א הֲקִימוֹתִי (הֲבִישׁוֹתִי) הֲקִימוֹתָ הֲקִימוֹת הֵקִים הֵקִימָה הֲקִימוֹנוּ הֲקִימוֹתֶם הֲקִימוֹתֶן הֵקִימוּ

עבר ב הֲקַמְתִּי הֲקַמְתָּ הֲקַמְתְּ הֵקִים הֵקִימָה הֲקַמְנוּ הֲקַמְתֶּם הֲקַמְתֶּן הֵקִימוּ

בינוני מֵקִים מְקִימָה מְקִימִים מְקִימוֹת

עתיד אָקִים תָּקִים תָּקִימִי יָקִים תָּקִים נָקִים תָּקִימוּ תְּקִמֶנָה (תְּקִימֶינָה) יָקִימוּ תָּקֵמְנָה (תְּקִימֶינָה)

צווי הָקֵם הָקִימִי הָקִימוּ הָקֵמְנָה

מקור הָקֵם. שם הפעל הָקִים. עם בכלם בְּהָקִים כְּהָקִים לְהָקִים מֵהָקִים

הערה א. החטף פתח של הֵא הַהִפְעִיל בגזרה הזאת ובגזרה הקודמת ישתנה לפתח אם פֵּא הַפֹּעַל אות הגרון,
כמו הַחִלֹּותִי הַחִלֹּותָ הַחִלֹּות ... הַחִלֹּותֶם ... הַעִידֹותִי הַעִידֹותָ הַעִידֹות ... הַעִידֹותֶם ...

הערה ב. בנין הָפְעַל בגזרה הזאת שוה לבנין הָפְעַל בגזרת נָחֵי פֵּא יוד: הוּקַמְתִּי הוּקַמְתָּ...אוּקַם תּוּקַם...

הערה ג. יש שרשים בגזרה הזאת שֶׁעֵין פָּעְלָם יוד, כמו שִׂים בִּין שִׁית רִיב שִׁיר; העתיד מבנינם הקל שוה לבנין הִפְעִיל: אָשִׂים תָּשִׂים תָּשִׂימִי ... תָּשֵׂמְנָה. הצווי: שִׂים שִׂימִי שִׂימוּ שֵׂמְנָה.

גִּזְרַת נָחֵי לַמֶּד אָלֶף

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר א מָצָאתִי מָצָאתָ מָצָאת מָצָא מָצְאָה מָצָאנוּ מְצָאתֶם מְצָאתֶן מָצְאוּ. מָצָאָה מָצָאוּ

עבר ב מָלֵאתִי מָלֵאתָ מָלֵאת מָלֵא מָלְאָה מָלֵאנוּ מְלֵאתֶם מְלֵאתֶן מָלְאוּ. מָלֵאָה מָלֵאוּ

בינוני מוֹצֵא מוֹצֵאת מוֹצְאִים מוֹצְאוֹת. בינוני פעול מָצוּא מְצוּאָה מְצוּאִים מְצוּאוֹת

עתיד אֶמְצָא תִּמְצָא תִּמְצְאִי יִמְצָא תִּמְצָא נִמְצָא תִּמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה...צווי מְצָא מִצְאִי מִצְאוּ מְצֶאנָה

מקור מָצוֹא. שם הפעל מְצֹא. עם בכלם בִּמְצֹא כִּמְצֹא לִמְצֹא מִמְּצֹא, או מְלֹאת, בִּמְלֹאת...

בִּנְיָן נִפְעַל

עבר נִמְצֵאתִי נִמְצֵאתָ נִמְצֵאת נִמְצָא נִמְצְאָה נִמְצֵאנוּ נִמְצֵאתֶם נִמְצֵאתֶן נִמְצְאוּ. נִמְצָאָה נִמְצָאוּ

בינוני נִמְצָא נִמְצָאָה או נִמְצֵאת נִמְצָאִים נִמְצָאוֹת

עתיד אִמָּצֵא תִּמָּצֵא תִּמָּצְאִי יִמָּצֵא תִּמָּצֵא נִמָּצֵא תִּמָּצְאוּ תִּמָּצֶאנָה יִמָּצְאוּ תִּמָּצֶאנָה

צווי הִמָּצֵא הִמָּצְאִי הִמָּצְאוּ הִמָּצֶאנָה

מקור נִמְצֹא, הִמָּצֵא. שם הפעל הִמָּצֵא. עם בכלם בְּהִמָּצֵא כְּהִמָּצֵא לְהִמָּצֵא מֵהִמָּצֵא

בִּנְיָן פִּעֵל

עבר מִלֵּאתִי מִלֵּאתָ מִלֵּאת מִלֵּא (מִלָּא) מִלְּאָה מִלֵּאנוּ מִלֵּאתֶם מִלֵּאתֶן מִלְּאוּ. מִלֵּאָה מִלֵּאוּ

בינוני מְמַלֵּא מְמַלֵּאת מְמַלְּאִים מְמַלְּאוֹת

עתיד אֲמַלֵּא תְּמַלֵּא תְּמַלְּאִי יְמַלֵּא תְּמַלֵּא נְמַלֵּא תְּמַלְּאוּ תְּמַלֶּאנָה יְמַלְּאוּ תְּמַלֶּאנָה. צווי מַלֵּא מַלְּאִי מַלְּאוּ מַלֶּאנָה

מקור ושם הפעל מַלֵּא (מַלֹּאת). עם בכלם בְּמַלֵּא כְּמַלֵּא לְמַלֵּא מִמַּלֵּא (בְּמַלֹּאת...)

בִּנְיָן פֻּעַל

עבר מֻלֵּאתִי מֻלֵּאתָ מֻלֵּאת מֻלָּא מֻלְּאָה מֻלֵּאנוּ מֻלֵּאתֶם מֻלֵּאתֶן מֻלְּאוּ. מֻלָּאָה מֻלָּאוּ

בינוני מְמֻלָּא מְמֻלָּאָה או מְמֻלֵּאת מְמֻלָּאִים מְמֻלָּאוֹת

עתיד אֲמֻלָּא תְּמֻלָּא תְּמֻלְּאִי יְמֻלָּא תְּמֻלָּא נְמֻלָּא תְּמֻלְּאוּ תְּמֻלֶּאנָה יְמֻלְּאוּ תְּמֻלֶּאנָה. מקור מֻלָּא

בִּנְיָן הִפְעִיל

עבר הִמְצֵאתִי הִמְצֵאתָ הִמְצֵאת הִמְצִיא הִמְצִיאָה הִמְצֵאנוּ הִמְצֵאתֶם הִמְצֵאתֶן הִמְצִיאוּ

בינוני מַמְצִיא מַמְצִיאָה או מַמְצֵאת מַמְצִיאִים מַמְצִיאוֹת

עתיד אַמְצִיא תַּמְצִיא תַּמְצִיאִי יַמְצִיא תַּמְצִיא נַמְצִיא תַּמְצִיאוּ תַּמְצֶאנָה יַמְצִיאוּ תַּמְצֶאנָה

צווי הַמְצֵא הַמְצִיאִי הַמְצִיאוּ הַמְצֶאנָה

מקור הַמְצֵא. שם הפעל הַמְצִיא. עם בכלם בְּהַמְצִיא כְּהַמְצִיא לְהַמְצִיא מֵהַמְצִיא

בִּנְיָן הָפְעַל

עבר הָמְצֵאתִי הָמְצֵאתָ הָמְצֵאת הָמְצָא הָמְצְאָה הָמְצֵאנוּ הָמְצֵאתֶם ־תֶן הָמְצְאוּ. הָמְצָאָה הָמְצָאוּ

בינוני מָמְצָא מָמְצָאָה או מָמְצֵאת מָמְצָאִים מָמְצָאוֹת

עתיד אָמְצָא תָּמְצָא תָּמְצְאִי יָמְצָא תָּמְצָא נָמְצָא תָּמְצְאוּ תָּמְצֶאנָה יָמְצְאוּ תָּמְצֶאנָה. מקור הָמְצֵא

בִּנְיַן הִתְפַּעֵל

עבר הִתְמַלֵּאתִי הִתְמַלֵּאתָ הִתְמַלֵּאת הִתְמַלֵּא הִתְמַלְּאָה הִתְמַלֵּאנוּ... הִתְמַלְּאוּ. הִתְמַלְּאָה הִתְמַלֵּאוּ

בינוני מִתְמַלֵּא מִתְמַלֵּאת מִתְמַלְּאִים מִתְמַלְּאוֹת

עתיד אֶתְמַלֵּא תִּתְמַלֵּא תִּתְמַלְּאִי יִתְמַלֵּא תִּתְמַלֵּא נִתְמַלֵּא תִּתְמַלְּאוּ ־לֶּאנָה ... צווי הִתְמַלֵּא הִתְמַלְּאִי ...

מקור ושם הפעל הִתְמַלֵּא. עם בכלם בְּהִתְמַלֵּא כְּהִתְמַלֵּא לְהִתְמַלֵּא מֵהִתְמַלֵּא

גִּזְרַת נָחֵי לַמֶּד הֵא

בשרשים אשר לָמֶד פָּעְלָם הֵא תנוח ההא בסוף המלה, ובאמצע המלה תתחלף ביוד, או תסור לגמרי

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר גָּלִיתִי גָּלִיתָ גָּלִית גָּלָה גָּלְתָה (תחת גָּלְהָתָה, כמו נִפְלָאֲתָה ש״ב א, כו) גָּלִינוּ גְּלִיתֶם גְּלִיתֶן גָּלוּ

בינוני גּוֹלֶה גּוֹלָה גּוֹלִים גּוֹלוֹת. בינוני פעול גָּלוּי גְּלוּיָה גְּלוּיִם גְּלוּיוֹת

עתיד אֶגְלֶה תִּגְלֶה תִּגְלִי יִגְלֶה תִּגְלֶה נִגְלֶה תִּגְלוּ תִּגְלֶינָה יִגְלוּ תִּגְלֶינָה. צווי גְּלֵה גְּלִי גְּלוּ גְּלֶינָה

עתיד פא עין אֶעֱלֶה תַּעֲלֶה תַּעֲלִי יַעֲלֶה תַּעֲלֶה נַעֲלֶה תַּעֲלוּ תַּעֲלֶינָה יַעֲלוּ תַּעֲלֶינָה

עתיד פא א ה ח (לבד הרה חנה חתה כמו עלה) אֶחֱסֶה תֶּחֱסֶה תֶּחֱסִי יֶחֱסֶה תֶּחֱסֶה נֶחֱסֶה תֶּחֱסוּ תֶּחֱסֶינָה...

עתיד היה חיה אֶהְיֶה תִּהְיֶה תִּהְיִי יִהְיֶה תִּהְיֶה נִהְיֶה תִּהְיוּ תִּהְיֶינָה יִהְיוּ תִּהְיֶינָה

מקור גָּלֹה. שם הפעל גְּלוֹת. עם בכלם בִּגְלוֹת כִּגְלוֹת לִגְלוֹת מִגְּלוֹת

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נִגְלֵיתִי נִגְלֵיתָ נִגְלֵית נִגְלָה נִגְלְתָה נִגְלֵינוּ נִגְלֵיתֶם נִגְלֵיתֶן נִגְלוּ

עבר פא עין נַעֲלֵיתִי נַעֲלֵיתָ נַעֲלֵית נַעֲלָה נַעַלְתָה נַעֲלֵינוּ נַעֲלֵיתֶם נַעֲלֵיתֶן נַעֲלוּ

עבר פא א ה ח נֶחֱלֵיתִי נֶחֱלֵיתָ נֶחֱלֵית נֶחֱלָה נֶחֶלְתָה נֶחֱלֵינוּ נֶחֱלֵיתֶם נֶחֱלֵיתֶן נֶחֱלוּ

עבר היה נִהְיֵיתִי נִהְיֵיתָ נִהְיֵית נִהְיָה נִהְיְתָה נִהְיֵינוּ נִהְיֵיתֶם נִהְיֵיתֶן נִהְיוּ

בינוני נִגְלֶה נִגְלָה נִגְלִים נִגְלוֹת. נַעֲלֶה נַעֲלָה... נֶחֱלֶה נֶחֱלָה... נִהְיֶה נִהְיָה...

עתיד אֶגָּלֶה תִּגָּלֶה תִּגָּלִי יִגָּלֶה תִּגָּלֶה נִגָּלֶה תִּגָּלוּ תִּגָּלֶינָה יִגָּלוּ תִּגָּלֶינָה. צווי הִגָּלֵה הִגָּלִי הִגָּלוּ הִגָּלֶינָה

מקור נִגְלֹה, הִגָּלֵה. שם הפעל הִגָּלוֹת. עם בכלם בְּהִגָּלוֹת כְּהִגָּלוֹת לְהִגָּלוֹת מֵהִגָּלוֹת

בִּנְיַן פִּעֵל

עבר גִּלֵּיתִי (גִּלִּיתִי) גִּלִּיתָ גִּלִּית גִּלָּה גִּלְּתָה גִּלִּינוּ גִּלִּיתֶם גִּלִּיתֶן גִּלּוּ

בינוני מְגַלֶּה מְגַלָּה מְגַלִּים מְגַלּוֹת

עתיד אֲגַלֶּה תְּגַלֶּה תְּגַלִּי יְגַלֶּה תְּגַלֶּה נְגַלֶּה תְּגַלּוּ תְּגַלֶּינָה יְגַלּוּ תְּגַלֶּינָה. צווי גַּלֵּה גַּלִּי גַּלּוּ גַּלֶּינָה

מקור גַּלֵּה. שם הפעל גַּלּוֹת. עם בכלם בְּגַלּוֹת כְּגַלּוֹת לְגַלּוֹת מְגַּלּוֹת

בִּנְיַן פֻּעַל

עבר גֻּלֵּיתִי גֻּלֵּיתָ גֻּלֵּית גֻּלָּה גֻּלְּתָה גֻּלֵּינוּ גֻּלֵּיתֶם גֻּלֵּיתֶן גֻּלּוּ

בינוני מְגֻלֶּה מְגֻלָּה מְגֻלִּים מְגֻלּוֹת

עתיד אֲגֻלֶּה תְּגֻלֶּה תְּגֻלִּי יְגֻלֶּה תְּגֻלֶּה נְגֻלֶּה תְּגֻלּוּ תְּגֻלֶּינָה יְגֻלּוּ תְּגֻלֶּינָה. מקור גֻּלֹּה

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הִגְלֵיתִי (־לִיתִי) הִגְלֵיתָ הִגְלֵית הִגְלָה הִגְלְתָה הִגְלֵינוּ הִגְלֵיתֶם הִגְלֵיתֶן הִגְלוּ

בינוני מַגְלֶה מַגְלָה מַגְלִים מַגְלוֹת

עתיד אַגְלֶה תַּגְלֶה תַּגְלִי יַגְלֶה תַּגְלֶה נַגְלֶה תַּגְלוּ תַּגְלֶינָה יַגְלוּ תַּגְלֶינָה. צווי הַגְלֵה הַגְלִי הַגְלוּ הַגְלֶינָה

מקור הַגְלֵה. שם הפעל הַגְלוֹת. עם בכלם בְּהַגְלוֹת כְּהַגְלוֹת לְהַגְלוֹת מֵהַגְלוֹת

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הָגְלֵיתִי הָגְלֵיתָ הָגְלֵית הָגְלָה הָגְלְתָה הָגְלֵינוּ הָגְלֵיתֶם הָגְלֵיתֶן הָגְלוּ

בינוני מָגְלֶה מָגְלָה מָגְלִים מָגְלוֹת

עתיד אָגְלֶה תָּגְלֶה תָּגְלִי יָגְלֶה תָּגְלֶה נָגְלֶה תָּגְלוּ תָּגְלֶינָה יָגְלוּ תָּגְלֶינָה. מקור הָגְלֵה

בִּנְיַן הִתְפַּעֵל

עבר הִתְגַּלֵּיתִי הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלָּה הִתְגַּלְּתָה הִתְגַּלֵּינוּ הִתְגַּלֵּיתֶם הִתְגַּלֵּיתֶן הִתְגַּלּוּ
בינוני מִתְגַּלֶּה מִתְגַּלָּה מִתְגַּלִּים מִתְגַּלּוֹת
עתיד אֶתְגַּלֶּה תִּתְגַּלֶּה תִּתְגַּלִּי יִתְגַּלֶּה תִּתְגַּלֶּה נִתְגַּלֶּה תִּתְגַּלּוּ ־גַּלֶּינָה...צווי הִתְגַּלֵּה הִתְגַּלִּי ־גַּלּוּ ־גַּלֶּינָה
מקור הִתְגַּלֵּה. שם הפעל הִתְגַּלּוּת. עם בכלם בְּהִתְגַּלּוּת כְּהִתְגַּלּוּת לְהִתְגַּלּוּת מֵהִתְגַּלּוּת

הערה א. גם בגזרת נחי למד הא ישתמש העברי לפעמים בתמונת הבנין המרבע אופן שני להשלים את הדגש אשר בשלשת הבנינים הדגושים, כמו בכפולים ונחי עין וו. ויאמר בשרש שעה: שִׁעֲשַׁעְתִּי שִׁעֲשַׁעְתָּ... שִׁעַשְׁעָה... מְשַׁעֲשֵׁעַ מְשַׁעֲשַׁעַת... אֲשַׁעֲשֵׁעַ תְּשַׁעֲשֵׁעַ תְּשַׁעַשְׁעִי... תְּשַׁעֲשַׁעְנָה (פִּעֵל). שֻׁעֲשַׁעְתִּי שֻׁעֲשַׁעְתָּ... שֻׁעַשְׁעָה... מְשֻׁעֲשָׁע מְשֻׁעֲשַׁעַת... אֲשֻׁעֲשַׁע תְּשֻׁעֲשַׁע תְּשֻׁעַשְׁעִי... תְּשֻׁעֲשַׁעְנָה (פֻּעַל). הִשְׁתַּעֲשַׁעְתִּי הִשְׁתַּעֲשַׁעְתָּ... הִשְׁתַּעַשְׁעָה... מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ מִשְׁתַּעֲשַׁעַת... אֶשְׁתַּעֲשַׁע תִּשְׁתַּעֲשַׁע תִּשְׁתַּעַשְׁעִי (הִתְפַּעֵל).

הערה ב. גם בגזרת השלמים מנהג העברי לכפול לפעמים אחת או שתים מאותיות השרש לחזק הפעולה, לבי סְחַרְחַר (סָחַר), מֵעַי (פָּנַי) חֳמַרְמָרוּ (חָמְרוּ), יחד עֲשִׁירִים שַׁאֲנַנּוּ (שָׁאֲנוּ), היום ההוא יְרַחְקַק, דק מְחֻסְפָּס (מְחֻסָּף). ונמצאו במקרא פעלים אחדים בעלי ארבע אותיות שרשיות, ולא נודע לנו מקורם, ויש אומרים שגם הם עקרם שלש אותיות רק שנוספת בהם אחת מאותיות למנר; ודוד מְכַרְבֵּל במעיל (דה"א טו, כז) עקרו מְכֻבָּל ת׳ מְכֻבָּן, כי יַעְטֹף (איוב כג, ט) ת"י מכבין. יְכַרְסְמֶנָּה חזיר מיער (תהלים פ, יד) יְכַרְסְמֶנָּה, ידבק תחתיה על כרסו, אבל קרסמוה נמלים (פלס ג, ז) ענין אחר הוא. רֻטֲפַשׁ בשרו (איוב לג, כה) טָפַשׁ, טפש כחלב. פִּרְנֵס בתלמוד עקרו פרס לרעב לחמו.

גְּזָרוֹת מֻרְכָּבוֹת

השרשים המרכבים משתי גזרות שונות כמו נָשָׂא יָרַד בּוֹא (נדד) הלוך יִכּוּ בנטיתם על דרך שתי הגזרות יחדו. אך הפעל נָדַד לא יוכל ללכת ע"ד שתי הגזרות כאחד, לכן ילך לפעמים ע"ד חפ"נ אֶדַּד תִּדַּד, ולפי ע"ד הכפולים אנֹד תּנֹד.

חַסְרֵי פֵּא נוּן וְנָחֵי לַמֶד אַלֶף

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר נָשָׂאתִי נָשָׂאתָ נָשָׂאת נָשָׂא נָשְׂאָה נָשָׂאנוּ נְשָׂאתֶם נְשָׂאתֶן נָשְׂאוּ
בינוני נוֹשֵׂא נוֹשֵׂאת נוֹשְׂאִים נוֹשְׂאוֹת. בינוני פעול נָשׂוּא נְשׂוּאָה נְשׂוּאִים נְשׂוּאוֹת
עתיד אֶשָּׂא תִּשָּׂא תִּשְּׂאִי יִשָּׂא תִּשָּׂא נִשָּׂא תִּשְּׂאוּ תִּשֶּׂאנָה יִשְּׂאוּ תִּשֶּׂאנָה. צווי שָׂא שְׂאִי שְׂאוּ שֶׂאנָה
מקור נְשֹׂא. שם הפעל נְשׂוֹא, שְׂאֵת. עם בכלם בִּשְׂאֵת כִּשְׂאֵת לָשֵׂאת מִשְּׂאֵת (בִּנְשֹׂא...)

בִּנְיַן נִפְעַל

עבר נִשֵּׂאתִי נִשֵּׂאתָ נִשֵּׂאת נִשָּׂא נִשְּׂאָה נִשֵּׂאנוּ נִשֵּׂאתֶם נִשֵּׂאתֶן נִשְּׂאוּ
בינוני נִשָּׂא נִשָּׂאָה או נִשֵּׂאת נִשָּׂאִים נִשָּׂאוֹת יתר חלקי הבנין שוים לגזרת נחי למד אלף.

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הִשֵּׂאתִי הִשֵּׂאתָ הִשֵּׂאת הִשִּׂיא הִשִּׂיאָה הִשֵּׂאנוּ הִשֵּׂאתֶם הִשֵּׂאתֶן הִשִּׂיאוּ
בינוני מַשִּׂיא מַשִּׂיאָה או מַשֵּׂאת מַשִּׂיאִים מַשִּׂיאוֹת
עתיד אַשִּׂיא תַּשִּׂיא תַּשִּׂיאִי יַשִּׂיא תַּשִּׂיא נַשִּׂיא תַּשִּׂיאוּ תַּשֶּׂאנָה יַשִּׂיאוּ תַּשֶּׂאנָה
צווי הַשֵּׂא הַשִּׂיאִי הַשִּׂיאוּ הַשֶּׂאנָה
מקור הַשֵּׂא. שם הפעל הַשִּׂיא. עם בכלם בְּהַשִּׂיא כְּהַשִּׂיא לְהַשִּׂיא מֵהַשִּׂיא

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הֻשֵּׂאתִי הֻשֵּׂאתָ הֻשֵּׂאת הֻשָּׂא הֻשְּׂאָה הֻשֵּׂאנוּ הֻשֵּׂאתֶם הֻשֵּׂאתֶן הֻשְּׂאוּ
בינוני מֻשָּׂא מֻשָּׂאָה או מֻשֵּׂאת מֻשָּׂאִים מֻשָּׂאוֹת
עתיד אֻשָּׂא תֻּשָּׂא תֻּשְּׂאִי יֻשָּׂא תֻּשָּׂא נֻשָּׂא תֻּשְּׂאוּ תֻּשֶּׂאנָה יֻשְּׂאוּ תֻּשֶּׂאנָה. מקור הֻשָּׂא

חַסְרֵי פֵּא נוּן וְנָחֵי לָמֶד הֵא

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר נָטִיתִי נָטִיתָ נָטִית נָטָה נָטְתָה נָטִינוּ נְטִיתֶם נְטִיתֶן נָטוּ

בינוני נוֹטֶה נוֹטָה נוֹטִים נוֹטוֹת. בינוני פעול נָטוּי נְטוּיָה נְטוּיִם נְטוּיוֹת

מקור נְטֹה. שם הפעל נְטוֹת. עם בכלם בִּנְטוֹת כִּנְטוֹת לִנְטוֹת מִנְּטוֹת

עתיד אֶטֶּה תִּטֶּה תִּטִּי יִטֶּה תִּטֶּה נִטֶּה תִּטּוּ תִּטֶּינָה יִטּוּ תִּטֶּינָה. צווי נְטֵה נְטִי נְטוּ נְטֶינָה

בִּנְיָן נִפְעַל

עבר נִטֵּיתִי נִטֵּיתָ נִטֵּית נִטָּה נִטְּתָה נִטֵּינוּ נִטֵּיתֶם נִטֵּיתֶן נִטּוּ

בינוני נִטֶּה נִטָּה נִטִּים נִטּוֹת

עתיד אֶנָּטֶה תִּנָּטֶה תִּנָּטִי יִנָּטֶה תִּנָּטֶה נִנָּטֶה תִּנָּטוּ תִּנָּטֶינָה יִנָּטוּ תִּנָּטֶינָה

צווי הִנָּטֵה הִנָּטִי הִנָּטוּ הִנָּטֶינָה

מקור נִטֹּה, הִנָּטֵה. שם הפעל הִנָּטוֹת. עם בכלם בְּהִנָּטוֹת כְּהִנָּטוֹת לְהִנָּטוֹת מֵהִנָּטוֹת

בִּנְיָן הִפְעִיל

עבר הִטֵּיתִי (־יתִי) הִטֵּיתָ הִטֵּית הִטָּה הִטְּתָה הִטִּינוּ הִטִּיתֶם הִטִּיתֶן הִטּוּ

בינוני מַטֶּה מַטָּה מַטִּים מַטּוֹת

עתיד אַטֶּה תַּטֶּה תַּטִּי יַטֶּה תַּטֶּה נַטֶּה תַּטּוּ תַּטֶּינָה יַטּוּ תַּטֶּינָה. צווי הַטֵּה הַטִּי הַטּוּ הַטֶּינָה

מקור הַטֵּה. שם הפעל הַטּוֹת. עם בכלם בְּהַטּוֹת כְּהַטּוֹת לְהַטּוֹת מֵהַטּוֹת

בִּנְיָן הָפְעַל

עבר הֻטֵּיתִי הֻטֵּיתָ הֻטֵּית הֻטָּה הֻטְּתָה הֻטֵּינוּ הֻטֵּיתֶם הֻטֵּיתֶן הֻטּוּ

בינוני מֻטֶּה מֻטָּה מֻטִּים מֻטּוֹת

עתיד אֻטֶּה תֻּטֶּה תֻּטִּי יֻטֶּה תֻּטֶּה נֻטֶּה תֻּטּוּ תֻּטֶּינָה יֻטּוּ תֻּטֶּינָה. מקור הֻטֵּה

נָחֵי פֵּא יוּד וְנָחֵי לָמֶד אַלֶף

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר א יָצָאתִי יָצָאתָ יָצָאת יָצָא יָצְאָה יָצָאנוּ יְצָאתֶם יְצָאתֶן יָצְאוּ

עבר ב יָרֵאתִי יָרֵאתָ יָרֵאת יָרֵא יָרְאָה יָרֵאנוּ יְרֵאתֶם יְרֵאתֶן יָרְאוּ

בינוני יוֹצֵא יוֹצֵאת יוֹצְאִים יוֹצְאוֹת. יָרֵא יְרֵאָה יְרֵאִים יְרֵאוֹת

עתיד א אֵצֵא תֵּצֵא תֵּצְאִי יֵצֵא תֵּצֵא נֵצֵא תֵּצְאוּ תֵּצֶאנָה יֵצְאוּ תֵּצֶאנָה. צווי צֵא צְאִי צְאוּ צֶאנָה

עתיד ב אִירָא תִּירָא תִּירְאִי יִירָא תִּירָא נִירָא תִּירְאוּ תִּירֶאנָה יִירְאוּ תִּירֶאנָה. צווי יְרָא יִרְאִי יִרְאוּ יְרֶאנָה

מקור יְצֹא. שם הפעל צֵאת. עם בכלם בְּצֵאת כְּצֵאת לָצֵאת מִצֵּאת. יְרֹא, יִרְאָה, בְּיִרְאָה כְּיִרְאָה לְיִרְאָה מִיִּרְאָה

בִּנְיָן נִפְעַל

עבר נוֹרֵאתִי נוֹרֵאתָ נוֹרֵאת ... בינוני נוֹרָא נוֹרָאָה נוֹרָאִים נוֹרָאוֹת. עתיד אִוָּרֵא תִּוָּרֵא תִּוָּרְאִי ...

בִּנְיָן הִפְעִיל

עבר הוֹצֵאתִי הוֹצֵאתָ הוֹצֵאת הוֹצִיא הוֹצִיאָה הוֹצֵאנוּ הוֹצֵאתֶם הוֹצֵאתֶן הוֹצִיאוּ

בינוני מוֹצִיא מוֹצִיאָה או מוֹצֵאת מוֹצִיאִים מוֹצִיאוֹת

עתיד אוֹצִיא תּוֹצִיא תּוֹצִיאִי יוֹצִיא תּוֹצִיא נוֹצִיא תּוֹצִיאוּ תּוֹצֶאנָה יוֹצִיאוּ תּוֹצֶאנָה

צווי הוֹצֵא הוֹצִיאִי הוֹצִיאוּ הוֹצֶאנָה

מקור הוֹצֵא. שם הפעל הוֹצִיא. עם בכלם בְּהוֹצִיא כְּהוֹצִיא לְהוֹצִיא מֵהוֹצִיא

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הוּצֵאתִי הוּצֵאתָ יָצְאַת הוּצָא הוּצְאָה... בינוני מוּצָא מוּצָאָה או מוּצֵאת... עתיד אוּצָא תּוּצָא תּוּצְאִי...

נָחֵי פֵּא יוֹד וְנָחֵי לָמֶד הֵא

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר יָרִיתִי יָרִיתָ יָרִית יָרָה יָרְתָה יָרִינוּ יְרִיתֶם יְרִיתֶן יָרוּ

בינוני יוֹרֶה יוֹרָה יוֹרִים יוֹרוֹת

עתיד אִירֶה תִּירֶה תִּירִי יִירֶה תִּירֶה נִירֶה תִּירוּ תִּירֶינָה יִירוּ תִּירֶינָה. צווי יְרֵה יְרִי יְרוּ יְרֶינָה

מקור יְרֹה. שם הפעל יְרוֹת. עם בכלם בִּירוֹת כִּירוֹת לִירוֹת מִירוֹת

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר הוֹרֵיתִי הוֹרֵיתָ הוֹרֵית... בינוני מוֹרֶה מוֹרָה... עתיד אוֹרֶה תּוֹרֶה תּוֹרִי... צווי הוֹרֵה הוֹרִי...

מקור הוֹרֵה. שם הפעל הוֹרוֹת. עם בכלם בְּהוֹרוֹת כְּהוֹרוֹת לְהוֹרוֹת מֵהוֹרוֹת

נָחֵי עַיִן וָו וְנָחֵי לָמֶד אָלֶף

הַבִּנְיָן הַקַּל

עבר בָּאתִי בָּאתָ בָּאת בָּא בָּאָה בָּאנוּ בָּאתֶם בָּאתֶן בָּאוּ

בינוני בָּא בָּאָה בָּאִים בָּאוֹת

עתיד אָבוֹא תָּבוֹא תָּבוֹאִי יָבוֹא תָּבוֹא נָבוֹא תָּבוֹאוּ תָּבֹאנָה (תְּבוֹאֶינָה) יָבוֹאוּ תָּבֹאנָה (תְּבוֹאֶינָה)

צווי בּוֹא בּוֹאִי בּוֹאוּ בֹּאנָה. מקור בּוֹא — בְּבוֹא כְּבוֹא לָבוֹא מִבּוֹא

בִּנְיַן הִפְעִיל

עבר א הֵבֵאתִי הֵבֵאתָ הֵבֵאת הֵבִיא הֵבִיאָה הֵבֵאנוּ הֲבֵאתֶם הֲבֵאתֶן הֵבִיאוּ

עבר ב הֲבִיאוֹתִי הֲבִיאוֹתָ הֲבִיאוֹת הֵבִיא הֵבִיאָה הֲבִיאוֹנוּ הֲבִיאוֹתֶם הֲבִיאוֹתֶן הֵבִיאוּ

בינוני מֵבִיא מְבִיאָה מְבִיאִים מְבִיאוֹת

עתיד אָבִיא תָּבִיא תָּבִיאִי יָבִיא תָּבִיא נָבִיא תָּבִיאוּ תָּבֵאנָה (תְּבִיאֶינָה) יָבִיאוּ תָּבֵאנָה (תְּבִיאֶינָה)

צווי הָבֵא הָבִיאִי הָבִיאוּ הָבֵאנָה. מקור הָבֵא. שם הפעל הָבִיא. בְּהָבִיא כְּהָבִיא לְהָבִיא...

בִּנְיַן הָפְעַל

עבר הוּבֵאתִי הוּבֵאתָ הוּבֵאת... בינוני מוּבָא מוּבָאָה או מוּבֵאת... עתיד אוּבָא תּוּבָא תּוּבְאִי...

§ מב. מַצַּב הַנְּגִינָה בַּפְּעָלִים. א) הנגינה תבא לעולם בתנועת עַין הַפֹּעַל בין מלעיל ובין מלרע, כמו כָּתַבְתִּי כָּתַבְתָּ אֶכְתֹּב תִּכְתֹּב כָּתוּב בִּכְתֹב. ויוצאים מן הכלל: 1) הַבֵּינוֹנִים (§ לז, הערה). 2) פֹּעַל שסופו תָּם תֶּן לעולם מלרע (§ יז, ב). 3) אם עַין הַפֹּעַל בשוא הנגינה בתנועת לָמֶד הַפֹּעַל, כמו כָּתְבָה כָּתְבוּ יִכְתְּבוּ. ב) בשתי הַגְּזָרוֹת נָחֵי עַיִן וּכְפוּלִים נעתקה תנועת עין הפעל על פא הפעל, ונעתקה שמה גם הנגינה (אם אין סִבָּה מַכְרַחַת המורידה אותה משם), כמו סַבָּה אָסֹב קַמְתִּי קָמָה אָקוּם נָסַבּוּ נְסֹבֶנָה. ג) וָו פְּתוּחָה ואחריה דגש או קמוצה ואחריה אָלֶף בראש הפעל העתיד הוֹפֶכֶת הוראתו לֶעָבָר, ואז נעתקה נגינתו ממלרע למלעיל, כמו מן יֹאמַר יֵשֵׁב—וַיֹּאמֶר וַיֵּשֶׁב. ויוצאים מן הכלל: 1) בגוף מְדַבֵּר בַּעֲדוֹ תִּשָּׁאֵר הנגינה מלרע, כמו וָאֹמַר וָאֵשֵׁב. 2) אם התנועה שלפני האחרונה הברה מרכבת או שיש אחריה שוא נע, כמו וַיִּכְתֹּב וַיְדַבֵּר וַיֵּלְכוּ. ד) תנועה גדולה הברה מרכבת בסוף הפעל העתיד תתחלף לתנועה קטנה בסור מִמֶּנָּה הנגינה, כמו יָקוּם יֵלֵךְ—וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ (§ יח, ג).

לוח הוו המהפכת

נפעל שלמים
אכתב ואכתב
יכתב ויכתב
תכתב ותכתב
נכתב ונכתב

הפעיל שלמים
אלביש ואלביש
ילביש וילבש
תלביש ותלבש
נלביש ונלבש

פעל עין הפעל א ר ע
אברך ואברך
יברך ויברך
תברך ותברך
נברך ונברך

קל נחי פא יוד עתיד א
אלד ואלד
ילד וילד
תלד ותלד
נלד ונלד

הפעיל נחי פא יוד א
אוליד ואולד
יוליד ויולד
תוליד ותולד
נוליד ונולד

הפעיל נחי פא יוד ב
איניק ואינק
ייניק ויינק
תיניק ותינק
ניניק ונינק

הפעיל חסרי פא נון
אגיש ואגש
יגיש ויגש
תגיש ותגש
נגיש ונגש

קל נחי פא אלף
אכל ואכל
יאכל ויאכל
תאכל ותאכל
נאכל ונאכל

אופן אחר
אמר ואמר
יאמר ויאמר
תאמר ותאמר
נאמר ונאמר

קל כפולים
אסב ואסב
יסב ויסב
תסב ותסב
נסב ונסב

הפעיל כפולים
אסב ואסב
יסב ויסב
תסב ותסב
נסב ונסב

קל נחי עין וו
אקום ואקם
יקום ויקם
תקום ותקם
נקום ונקם

קל נחי עין וו אם הלמד ח ע (עיף ע"ם נחי עין יוד)
אנוע ואנע
ינוע וינע
תנוע ותנע
ננוע וננע

ועל דרך זה ילכו השרשים סור צור זור

הפעיל נחי עין
אקים ואקם
יקים ויקם
תקים ותקם
נקים ונקם

הפעיל נחי עין אם הפא ע או הלמד ח ע
אעיד ואעד
יעיד ויעד
תעיד ותעד
נעיד ונעד

פעל כפולים ונחי עין וו
אמודד ואמודד
ימודד וימודד
תמודד ותמודד
נמודד ונמודד

קל נחי למד הא
אגלה ואגל
יגלה ויגל
תגלה ותגל
נגלה ונגל

אופן אחר
אפנה ואפן
יפנה ויפן
תפנה ותפן
נפנה ונפן

קל נחי למד הא אם עין הפעל כר"ת ק"ש
אפתה ואפת
יפתה ויפת
תפתה ותפת
נפתה ונפת

אופן אחר
אשתה ואשת
ישתה וישת
תשתה ותשת
נשתה ונשת

קל נל"ה פ"פ ה ח ע
אענה ואען
יענה ויען
תענה ותען
נענה ונען

פ"פ חת אופן אחר
אחנה ואחן
יחנה ויחן
תחנה ותחן
נחנה ונחן

קל נל"ה ע"פ ה ח ע
אמחה ואמח
ימחה וימח
תמחה ותמח
נמחה ונמח

אופן אחר
אתעה ואתע
יתעה ויתע
תתעה ותתע
נתעה ונתע

נפעל נחי למד הא
אגלה ואגל
יגלה ויגל
תגלה ותגל
נגלה ונגל

פעל נחי למד הא
אגלה ואגל
יגלה ויגל
תגלה ותגל
נגלה ונגל

הפעיל נחי למד הא
אגלה ואגל
יגלה ויגל
תגלה ותגל
נגלה ונגל

הפעיל נל"ה פ"פ החע
אחרה ואחר
יחרה ויחר
תחרה ותחר
נחרה ונחר

הפעיל נל"ה ע"פ החע
אמחה ואמח
ימחה וימח
תמחה ותמח
נמחה ונמח

הפעיל נל"ה עה"פ כרת קם
אשקה ואשק
ישקה וישק
תשקה ותשק
נשקה ונשק

התפעל נחי למד הא
אתגלה ואתגל
יתגלה ויתגל
תתגלה ותתגל
נתגלה ונתגל

פעמים רבות יקצר העתיד בגזרה הזאת גם בלי וו ההפכת, וביחוד כאשר יתחבר למלת אל, כמו אל תפן להבל, אל תרב דברים, אל תתחר במרעים, אל ישת אל דרכיהם לבך, אל תט מאמרי פי, אל תט משפט רעך, אל תגל סודו, יין ושכר אל תשת. ולפי שהצווי שוה אל העתיד יקצר גם הוא פעמים רבות. כמו הרף מאף, גל עין רשע, התגר בו מלחמה, רב שלחיה. הו לארץ נצחו.

קל חסרי פ"נ ונל"ה
אזה ואז
יזה ויז
תזה ותז
נזה ונז

אופן אחר
אטה ואט
יטה ויט
תטה ותט
נטה ונט

הפעיל חסרי פא נון ונחי למד הא
אכה ואך
יכה ויך
תכה ותך
נכה ונך

קל נחי פא יוד ונל"ה
איפה ואיף
ייפה וייף
תיפה ותיף
ניפה וניף

הפעיל נחי פיי ונל"ה
אורה ואור
יורה ויור
תורה ותור
נורה ונור

קל נחי ל"ה היה חיה
אהיה ואהי
יהיה ויהי
תהיה ותהי
נהיה ונהי
ואהי ויהי ותהי ונהי
ואחי ויחי ותחי ונחי

הלק חמישי

§ מג. א) כאשר נחפוץ לְסַפֵּר שֶׁנַּעֲשׂוּ פעֻלות רבות בְּפָעול אחד, מנהג הלשון שלא לְשַׁנּוֹת וַכֵר שֵׁם הפעול אצל כל פעֻלה ופעֻלה, לאמר: קָנִיתִי לֶחֶם וּפִתּוֹתִי את הַלֶּחֶם לְפִתִּים וְאָכַלְתִּי את הַלֶּחֶם, לָקַחְתִּי בָשָׂר צָלִיתִי את הַבָּשָׂר באש וָאֲטַבֵּל את הַבָּשָׂר בַּחַרְדָּל וָאֹכַל את הַבָּשָׂר, אך די לזכור שֵׁם הפעול אצל הַפֹּעַל הראשון לבד, וליתר הַפְּעָלִים תְּחֻבַּרְנָה אותיות הכנוים לְרַמֵּז על הפעול ההוא, ונאמר: קָנִיתִי לֶחֶם וּפִתּוֹתִיו לפתים וַאֲכַלְתִּיו, לָקַחְתִּי בָשָׂר צְלִיתִיו באש וָאֲטַבְּלֵהוּ בחרדל וָאֹכְלֵהוּ. ולפעמים תְּחֻבַּרְנָה אותיות הכנוים למלת אֶת־ הבאה אחר הַפֹּעַל, כמו זָרַעְתִּי חִטִּים וָאֶקְצֹר אותם, אָפִיתִי לֶחֶם וָאֹכַל אותו. הַכִּנּוּיִם האלה נקראים כִּנּוּיֵי הַפָּעוּל.

ב) הכנוים לא יְחֻבְּרוּ רק לפעלים יוצאים, ורק לשלשת הבנינים הַפּוֹעֲלִים: קַל פִּעֵל הִפְעִיל, כמו שְׁמָרַנִי שְׁלָחַנִי הִשְׁלִיכַנִי; ולא לפעלים עומדים או לשלשת הבנינים הַפְּעוּלִים או לבנין הִתְפַּעֵל.

ג) לְגוּף נִסְתָּר יְחֻבְּרוּ עשרה כנוים, לְגוּף מְדַבֵּר בַּעֲדוֹ יְחֻבְּרוּ שמונה כנוים, וּלְגוּף נוכח יְחֻבְּרוּ ששה כנוים, כאשר יְבֹאַר בלוח הכנוים.

לוּחַ הַכִּנּוּיִם

שְׁלֵמִים קַל

פָּקַדְתִּי. פְּקַדְתִּיךָ פְּקַדְתִּיךְ פְּקַדְתִּיו (־תִּיהוּ) פְּקַדְתִּיהָ פְּקַדְתִּיכֶם פְּקַדְתִּיכֶן פְּקַדְתִּים ־תִּין
פָּקַדְתָּ. פְּקַדְתַּנִי פְּקַדְתּוֹ (־תָּהוּ) פְּקַדְתָּהּ פְּקַדְתָּנוּ פְּקַדְתָּם פְּקַדְתָּן
פָּקַדְתְּ. פְּקַדְתִּנִי פְּקַדְתִּיו (־תִּיהוּ) פְּקַדְתִּיהָ פְּקַדְתִּנוּ פְּקַדְתִּים פְּקַדְתִּין
פָּקַד. פְּקָדַנִי פְּקָדְךָ פְּקָדֵךְ פְּקָדוֹ (־דָהוּ) פְּקָדָהּ פְּקָדָנוּ פְּקַדְכֶם ־כֶן פְּקָדָם ־דָן
פָּקְדָה. פְּקָדַתְנִי פְּקָדַתְךָ ־דָתֶךְ ־דָתְהוּ (־דַתּוּ) ־דָתְהָ (־דָתָּה) ־דָתְנוּ פְּקָדַתְכֶם ־כֶן פְּקָדָתַם ־דָתַן
פָּקַדְנוּ. פְּקַדְנוּךָ פְּקַדְנוּךְ פְּקַדְנוּהוּ פְּקַדְנוּהָ פְּקַדְנוּכֶם פְּקַדְנוּכֶן פְּקַדְנוּם פְּקַדְנוּן
פְּקַדְתֶּם ־תֶּן. פְּקַדְתּוּנִי פְּקַדְתּוּהוּ פְּקַדְתּוּהָ פְּקַדְתּוּנוּ פְּקַדְתּוּם פְּקַדְתּוּן
פָּקְדוּ. פְּקָדוּנִי פְּקָדוּךָ פְּקָדוּךְ פְּקָדוּהוּ פְּקָדוּהָ פְּקָדוּנוּ פְּקָדוּכֶם פְּקָדוּכֶן פְּקָדוּם פְּקָדוּן

אֱהֹב. אֱהָבַנִי אֱהָבְךָ אֱהָבֵךְ אֱהָבוֹ (־בָהוּ) אֱהָבָהּ אֱהָבָנוּ אֱהַבְכֶם אֱהַבְכֶן אֱהָבָם אֱהָבָן
אָהֲבָה. אֲהֵבַתְנִי אֲהֵבַתְךָ ־בָתֶךְ ־בָתְהוּ (־בַתּוּ) ־בָתְהָ (־בַתָּה) ־בָתְנוּ אֲהֵבַתְכֶם ־כֶן אֲהֵבָתַם ־בָתַן
אָהֲבוּ. אֲהֵבוּנִי אֲהֵבוּךָ אֲהֵבוּךְ אֲהֵבוּהוּ אֲהֵבוּהָ אֲהֵבוּנוּ אֲהֵבוּכֶם אֲהֵבוּכֶן אֲהֵבוּם אֲהֵבוּן

אֶפְקֹד. אֶפְקָדְךָ אֶפְקָדֵךְ אֶפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) אֶפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) אֶפְקָדְכֶם ־כֶן אֶפְקְדֵם ־דֵן
תִּפְקֹד. תִּפְקְדֵנִי תִּפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) תִּפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) תִּפְקְדֵנוּ תִּפְקְדֵם תִּפְקְדֵן
תִּפְקְדִי. תִּפְקְדִינִי תִּפְקְדִיהוּ תִּפְקְדִיהָ תִּפְקְדִינוּ תִּפְקְדִים תִּפְקְדִין
יִפְקֹד. יִפְקְדֵנִי יִפְקָדְךָ יִפְקְדֵךְ יִפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) יִפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) יִפְקְדֵנוּ יִפְקָדְכֶם ־כֶן יִפְקְדֵם ־דֵן
תִּפְקֹד. תִּפְקְדֵנִי תִּפְקָדְךָ תִּפְקְדֵךְ תִּפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) תִּפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) תִּפְקְדֵנוּ תִּפְקָדְכֶם ־כֶן תִּפְקְדֵם ־דֵן
נִפְקֹד. נִפְקָדְךָ נִפְקְדֵךְ נִפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) נִפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) נִפְקָדְכֶם ־כֶן נִפְקְדֵם ־דֵן
תִּפְקְדוּ ־קֹדְנָה. תִּפְקְדוּנִי תִּפְקְדוּהוּ תִּפְקְדוּהָ תִּפְקְדוּנוּ תִּפְקְדוּם תִּפְקְדוּן
יִפְקְדוּ. יִפְקְדוּנִי יִפְקְדוּךָ יִפְקְדוּךְ יִפְקְדוּהוּ ־דוּהָ יִפְקְדוּנוּ יִפְקְדוּכֶם ־כֶן יִפְקְדוּם ־דוּן
תִּפְקֹדְנָה. תִּפְקְדוּנִי תִּפְקְדוּךָ תִּפְקְדוּךְ תִּפְקְדוּהוּ ־דוּהָ תִּפְקְדוּנוּ תִּפְקְדוּכֶם ־כֶן תִּפְקְדוּם ־דוּן

אֶלְבַּשׁ. אֶלְבָּשְׁךָ אֶלְבָּשֵׁךְ אֶלְבָּשֵׁהוּ (־שֶׁנּוּ) אֶלְבָּשֶׁהָ (־שֶׁנָּה) אֶלְבָּשְׁכֶם ־כֶן אֶלְבָּשֵׁם אֶלְבָּשֵׁן
תִּלְבַּשׁ. תִּלְבָּשֵׁנִי תִּלְבָּשֵׁהוּ (־שֶׁנּוּ) תִּלְבָּשֶׁהָ (־שֶׁנָּה) תִּלְבָּשֵׁנוּ תִּלְבָּשֵׁם תִּלְבָּשֵׁן
תִּלְבְּשִׁי. תִּלְבָּשִׁינִי תִּלְבָּשִׁיהוּ תִּלְבָּשִׁיהָ תִּלְבָּשִׁינוּ תִּלְבָּשִׁים תִּלְבָּשִׁין
יִלְבַּשׁ. יִלְבָּשֵׁנִי יִלְבָּשְׁךָ יִלְבָּשֵׁךְ ־בָּשֵׁהוּ (־שֶׁנּוּ) יִלְבָּשֶׁהָ (־שֶׁנָּה) יִלְבָּשֵׁנוּ ־בָּשְׁכֶם ־כֶן יִלְבָּשֵׁם ־שֵׁן
תִּלְבַּשׁ. תִּלְבָּשֵׁנִי ־בָּשְׁךָ ־בָּשֵׁךְ ־בָּשֵׁהוּ (־שֶׁנּוּ) ־בָּשֶׁהָ (־שֶׁנָּה) ־בָּשֵׁנוּ תִּלְבָּשְׁכֶם ־כֶן תִּלְבָּשֵׁם ־שֵׁן

נלבש

נלבש. נלבשך נלבשך נלבשהו (־שנו) נלבשה (־שנה) נלבשכם ־כן נלבשם ־שן
תלבשו ־בשנה. תלבשוני תלבשוהו תלבשוה תלבשונו תלבשום תלבשון
ילבשו. ילבשוני ילבשוך ילבשוך ילבשוהו ילבשוה ילבשונו ילבשוכם ילבשוכן ילבשום ־שון
תלבשנה. תלבשוני תלבשוך ־בשוך תלבשוהו תלבשוה תלבשונו תלבשוכם ־כן תלבשום ־שון

פקד. פקדני פקדהו פקדה פקדנו פקדם ־דן
פקדי. פקדיני פקדיהו ־דיה ־דינו ־דים ־דין
פקדו פקדנה. פקדוני פקדוהו ־דוה ־דונו...

לבש. לבשני לבשהו לבשה לבשנו ־שם ־שן
לבשי. לבשיני ־שיהו ־שיה לבשינו ־שים ־שין
לבשו לבשנה. לבשוני ־שוהו ־שוה ־שונו...

פוקד. פוקדי פוקדך פוקדך פוקדו פוקדה פוקדנו פוקדכם פוקדכן פוקדם פוקדן
צין הפעל אהחע גאלי גאלך גאלך גאלו גאלה גאלנו גאלכם גאלכן גאלם גאלן
פוקדים. פוקדי פוקדיך פוקדיך פוקדיו פוקדיה פוקדינו פוקדיכם ־כן פוקדיהם ־הן
פוקדת. פוקדתי פוקדתך פוקדתך פוקדתו פוקדתה פוקדתנו פוקדתכם ־כן פוקדתם ־תן
פוקדות. פוקדותי פוקדותיך פוקדותיך פוקדותיו ־תיה פוקדותינו פוקדותיכם ־כן...

פקוד. פקודי פקודך פקודך פקודו פקודה פקודנו פקודכם פקודכן פקודם פקודן
פקודים. פקודי פקודיך פקודיך פקודיו פקודיה פקודינו פקודיכם ־כן פקודיהם ־הן
פקודה. פקודתי פקודתך פקודתך פקודתו פקודתה פקודתנו פקודתכם ־כן פקודתם ־תן
פקודות. פקודותי פקודותיך פקודותיך פקודותיו פקודותיה פקודותינו פקודותיכם...

פקד. פקדי פקדך (פקדך) פקדך פקדו פקדה פקדנו פקדכם ־כן (פקדכם ־כן) פקדם ־דן

הערה. הבינונים ושם הפעל בהיותם כוללים הוראת שם ופעל כאחד, יכולים כנוייהם להתבאר בשני אופנים:
1) לכנויי הקנין (§ כד), וטעם אוכלי האוכל אשר לי, אכלי—אכילתי את הלחם. 2) לכנויי הפעול (מא, א),
טעם אוכלי האוכל אותי, אכלי—אכל אותי. והמדקדק ר' יהודה ייטעלס כתב באחד ממכתביו בראותיך הולך
תחת בראותי אותך, הרכיב כנוי על כנוי, אמנם קצור נאה הוא בשפת עבר, אך לא מצאנו דוגמתו בספרי הקדש.

מצאתי. מצאתיך מצאתיך מצאתיו (־תיהו) מצאתיה מצאתיכם ־כן מצאתים מצאתין
מצאת. מצאתני מצאתו (־תהו) מצאתה מצאתנו מצאתם מצאתן
מצאת. מצאתני מצאתיו (־תיהו) מצאתיה מצאתנו מצאתים מצאתין
מצא. מצאני מצאך מצאך מצאו (־אהו) מצאה מצאנו מצאכם ־כן מצאם מצאן
מצאה. מצאתני מצאתך ־אתך ־אתהו (־אתו) ־אתה (־אתה) ־אתנו מצאתכם ־כן מצאתם ־אתן
מצאנו. מצאנוך מצאנוך מצאנוהו מצאנוה מצאנוכם מצאנוכן מצאנום מצאנון
מצאתם ־תן. מצאתוני מצאתוהו מצאתוה מצאתונו מצאתום מצאתון
מצאו. מצאוני מצאוך מצאוך מצאוהו מצאוה מצאונו מצאוכם מצאוכן מצאום מצאון

שנאתי. שנאתיך שנאתיך שנאתיו (־תיהו) שנאתיה שנאתיכם ־כן שנאתים שנאתין
שנאת. שנאתני שנאתו (־תהו) שנאתה שנאתנו שנאתם שנאתן
שנאת. שנאתני שנאתיו (־תיהו) שנאתיה שנאתנו שנאתים שנאתין
שנא. שנאני שנאך שנאך שנאו (־אהו) שנאה שנאנו שנאכם ־כן שנאם שנאן
שנאה. שנאתני שנאתך ־אתך ־אתהו (־אתו) ־אתה (־אתה) ־אתנו שנאתכם ־כן שנאתם ־אתן
שנאנו. שנאנוך שנאנוך שנאנוהו שנאנוה שנאנוכם שנאנוכן שנאנום שנאנון
שנאתם ־תן. שנאתוני שנאתוהו שנאתוה שנאתונו שנאתום שנאתון
שנאו. שנאוני שנאוך שנאוך שנאוהו שנאוה שנאונו שנאוכם שנאוכן שנאום שנאון

קַל נחי לָמֶד אָלֶף בניני

מוֹצָא. מוֹצָאִי מוֹצָאֲךָ מוֹצָאֵךְ... מוֹצֵאת. מוֹצֵאתִי מוֹצֵאתְךָ מוֹצֵאתֵךְ...
מוֹצְאִים מוֹצְאוֹת, ובינוני פעול. ושֵׁם הַפֹּעַל, הולכים בכנוייהם על דרך השלמים; וכן העתיד והצווי,
העתיד על דרך אֶפְעַל והצווי על דרך פְּעַל. וכן משפט כל העתידים והצוויים שתנועת עַיִן פָּעְלָם פתח או קמץ:
אֶקַּח אֵדַע אִירַשׁ אֶשָּׂא אִירָא, קַח דַּע יְנַק שָׂא יְרָא, בחבור הכנויים: אֶקָּחֲךָ אֵדָעֲךָ אִירָשְׁךָ
אֶשָּׂאֲךָ אִירָאֲךָ, קָחֵנִי דָּעֵנִי יְנָקֵנִי שָׂאֵנִי יְרָאֵנִי; מלבד עתיד נָחֵי פֵּא אָלֶף, ואלה כנוייו:

קַל עתיד נחי פֵּא אָלֶף

אֹכַל. אֹכַלְךָ אֹכְלֵךְ אֹכְלֵהוּ (־לֶנּוּ) אֹכְלֶהָ (־לֶנָּה) אֹכַלְכֶם אֹכַלְכֶן אֹכְלֵם אֹכְלֵן
תֹּאכַל. תֹּאכְלֵנִי תֹּאכְלֵהוּ (־לֶנּוּ) תֹּאכְלֶהָ (־לֶנָּה) תֹּאכְלֵנוּ תֹּאכְלֵם תֹּאכְלֵן
תֹּאכְלִי. תֹּאכְלִינִי תֹּאכְלִיהוּ תֹּאכְלִיהָ תֹּאכְלִינוּ תֹּאכְלִים תֹּאכְלִין
יֹאכַל. יֹאכְלֵנִי יֹאכַלְךָ יֹאכְלֵךְ יֹאכְלֵהוּ (־לֶנּוּ) יֹאכְלֶהָ (־לֶנָּה) יֹאכְלֵנוּ יֹאכַלְכֶם ־כֶן יֹאכְלֵם יֹאכְלֵן
תֹּאכַל. תֹּאכְלֵנִי תֹּאכַלְךָ ־כְלֵךְ תֹּאכְלֵהוּ (־לֶנּוּ) תֹּאכְלֶהָ (־לֶנָּה) ־כְלֵנוּ תֹּאכַלְכֶם ־כֶן תֹּאכְלֵם ־כְלֵן
נֹאכַל. נֹאכַלְךָ נֹאכְלֵךְ נֹאכְלֵהוּ (־לֶנּוּ) נֹאכְלֶהָ (־לֶנָּה) נֹאכַלְכֶם נֹאכַלְכֶן נֹאכְלֵם נֹאכְלֵן
תֹּאכְלוּ ־כַלְנָה. תֹּאכְלוּנִי תֹּאכְלוּהוּ תֹּאכְלוּהָ תֹּאכְלוּנוּ תֹּאכְלוּם תֹּאכְלוּן
יֹאכְלוּ. יֹאכְלוּנִי יֹאכְלוּךָ יֹאכְלוּךְ יֹאכְלוּהוּ יֹאכְלוּהָ יֹאכְלוּנוּ יֹאכְלוּכֶם ־כֶן יֹאכְלוּם יֹאכְלוּן
תֹּאכַלְנָה. תֹּאכְלוּנִי תֹּאכְלוּךָ תֹּאכְלוּךְ תֹּאכְלוּהוּ תֹּאכְלוּהָ תֹּאכְלוּנוּ תֹּאכְלוּכֶם ־כֶן תֹּאכְלוּם תֹּאכְלוּן

נִפְעַל שלמים שם הפעל נל״א

הִפָּקֵד. הִפָּקְדִי הִפָּקֶדְךָ הִפָּקְדֵךְ הִפָּקְדוֹ הִפָּקְדָהּ הִפָּקְדֵנוּ הִפָּקֶדְכֶם ־כֶן הִפָּקְדָם הִפָּקְדָן
הִמָּצֵא. הִמָּצְאִי הִמָּצַאֲךָ הִמָּצְאֵךְ הִמָּצְאוֹ הִמָּצְאָהּ הִמָּצְאֵנוּ הִמָּצַאֲכֶם ־כֶן הִמָּצְאָם הִמָּצְאָן

בִּנְיַן פֹּעַל שְׁלֵמִים

כנויי העבר

פָּקַדְתִּי. פְּקַדְתִּיךָ פְּקַדְתִּיךְ פְּקַדְתִּיו (־תִּיהוּ) פְּקַדְתִּיהָ פְּקַדְתִּיכֶם ־כֶן פְּקַדְתִּים פְּקַדְתִּין
פָּקַדְתָּ: פְּקַדְתַּנִי פְּקַדְתּוֹ (־תָּהוּ) פְּקַדְתָּהּ פְּקַדְתָּנוּ פְּקַדְתָּם פְּקַדְתָּן
פָּקַדְתְּ. פְּקַדְתִּנִי פְּקַדְתִּיו (־תִּיהוּ) פְּקַדְתִּיהָ פְּקַדְתִּנוּ פְּקַדְתִּים פְּקַדְתִּין
פָּקַד. פְּקָדַנִי פְּקָדְךָ (שְׁלָחֲךָ) פְּקָדֵךְ פְּקָדוֹ (־דָהוּ) פְּקָדָהּ פְּקָדָנוּ פְּקַדְכֶם ־כֶן פְּקָדָם פְּקָדָן
פָּקְדָה. פְּקָדַתְנִי פְּקָדַתְךָ ־דָתֵךְ ־דָתְהוּ (־דַתּוּ) ־דָתָהּ (־דַתָּה) ־דָתְנוּ פְּקָדַתְכֶם ־כֶן פְּקָדָתַם ־דָתָן
פָּקַדְנוּ. פְּקַדְנוּךָ פְּקַדְנוּךְ פְּקַדְנוּהוּ פְּקַדְנוּהָ פְּקַדְנוּכֶם פְּקַדְנוּכֶן פְּקַדְנוּם פְּקַדְנוּן
פְּקַדְתֶּם ־תֶּן. פְּקַדְתּוּנִי פְּקַדְתּוּהוּ פְּקַדְתּוּהָ פְּקַדְתּוּנוּ פְּקַדְתּוּם פְּקַדְתּוּן
פָּקְדוּ. פְּקָדוּנִי פְּקָדוּךָ פְּקָדוּךְ פְּקָדוּהוּ פְּקָדוּהָ פְּקָדוּנוּ פְּקָדוּכֶם פְּקָדוּכֶן פְּקָדוּם פְּקָדוּן

כנויי העתיד

אֶפְקֹד. אֶפְקָדְךָ (אֲבָרֶכְךָ) אֶפְקְדֵךְ אֶפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) אֶפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) אֶפְקָדְכֶם ־כֶן אֶפְקְדֵם...
תִּפְקֹד. תִּפְקְדֵנִי תִּפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) תִּפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) תִּפְקְדֵנוּ תִּפְקְדֵם תִּפְקְדֵן
תִּפְקְדִי. תִּפְקְדִינִי תִּפְקְדִיהוּ תִּפְקְדִיהָ תִּפְקְדִינוּ תִּפְקְדִים תִּפְקְדִין
יִפְקֹד. יִפְקְדֵנִי יִפְקָדְךָ יִפְקְדֵךְ יִפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) יִפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) יִפְקְדֵנוּ יִפְקָדְכֶם ־כֶן יִפְקְדֵם ־דֵן
תִּפְקֹד. תִּפְקְדֵנִי תִּפְקָדְךָ תִּפְקְדֵךְ תִּפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) תִּפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) תִּפְקְדֵנוּ ־קָדְכֶם ־כֶן תִּפְקְדֵם ־דֵן
נִפְקֹד. נִפְקָדְךָ נִפְקְדֵךְ נִפְקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) נִפְקְדֶהָ (־דֶנָּה) נִפְקָדְכֶם נִפְקָדְכֶן נִפְקְדֵם נִפְקְדֵן
תִּפְקְדוּ ־קֹדְנָה. תִּפְקְדוּנִי תִּפְקְדוּהוּ תִּפְקְדוּהָ תִּפְקְדוּנוּ תִּפְקְדוּם תִּפְקְדוּן
יִפְקְדוּ. יִפְקְדוּנִי יִפְקְדוּךָ יִפְקְדוּךְ יִפְקְדוּהוּ יִפְקְדוּהָ יִפְקְדוּנוּ יִפְקְדוּכֶם יִפְקְדוּכֶן יִפְקְדוּם יִפְקְדוּן
תִּפְקֹדְנָה. תִּפְקְדוּנִי תִּפְקְדוּךָ תִּפְקְדוּךְ תִּפְקְדוּהוּ תִּפְקְדוּהָ תִּפְקְדוּנוּ תִּפְקְדוּכֶם ־כֶן תִּפְקְדוּם ־דוּן

הערה. ובהסיר אותיות אית״ן מן העתיד יִשָּׁאֵר הצווי (§ לז). — נָחֵי פֵּא יוּד קל עתיד א הולכים בכנוייהם
על דרך הַפֹּעַל, שיתחלף צֵרֵה העין בסגל לפני ךָ כֶם כֶן: אֵלֶדְךָ אֵלְדֵךְ אֵלְדֵהוּ... אֵלֶדְכֶם אֵלֶדְכֶן אֵלְדֵם אֵלְדֵן

עתיד נחי למד אלף

אֶמְלָא. אֶמְלָאֲךָ (אֲשַׁלֵּחֲךָ) אֶמְלָאֵךְ אֶמְלָאֵהוּ (־אֶנּוּ) ... אֶמְלָאֲכֶם ־כֶן (אֲשַׁלֵּחֲכֶם) אֶמְלָאֵם ־אֵן
יִמְלָא. יִמְלָאֵנִי יִמְלָאֲךָ יִמְלָאֵךְ יִמְלָאֵהוּ (־אֶנּוּ) ... יִמְלָאֵנוּ יִמְלָאֲכֶם ־כֶן יִמְלָאֵם יִמְלָאֵן
תִּמְלָא. תִּמְלָאֵנִי תִּמְלָאֲךָ תִּמְלָאֵךְ תִּמְלָאֵהוּ (־אֶנּוּ) ... תִּמְלָאֵנוּ תִּמְלָאֲכֶם ־כֶן תִּמְלָאֵם תִּמְלָאֵן
נִמְלָא. נִמְלָאֲךָ נִמְלָאֵךְ נִמְלָאֵהוּ (־אֶנּוּ) ... נִמְלָאֲכֶם ־כֶן נִמְלָאֵם נִמְלָאֵן

בִּנְיַן הִפְעִיל

	הִפְקַדְתִּי	הִפְקַדְתָּ	הִפְקַדְתְּ	הִפְקִיד	הִפְקִידָה	הִפְקַדְנוּ	הִפְקַדְתֶּם-תֶּן	הִפְקִידוּ
חַסְרֵי פֵּא נוּן	הִגַּשְׁתִּי, הִגַּשְׁתִּיךָ	הִגַּשְׁתָּ, הִגַּשְׁתַּנִי	הִגַּשְׁתְּ, הִגַּשְׁתִּנִי	הִגִּישׁ, הִגִּישַׁנִי	הִגִּישָׁה, הִגִּישַׁתְנִי	הִגַּשְׁנוּ, הִגַּשְׁנוּךָ	הִגַּשְׁתֶּם-תֶּן, -תֻּנִי	הִגִּישׁוּ, הִגִּישׁוּנִי
נָחֵי פ"י א	הוֹלַדְתִּי, הוֹלַדְתִּיךָ	הוֹלַדְתָּ, הוֹלַדְתַּנִי	הוֹלַדְתְּ, -תִּנִי	הוֹלִיד, הוֹלִידַנִי	הוֹלִידָה, הוֹלִידַתְנִי	הוֹלַדְנוּ, הוֹלַדְנוּךָ	הוֹלַדְתֶּם-תֶּן, -תֻּנִי	הוֹלִידוּ, הוֹלִידוּנִי
נָחֵי פ"י ב	הֵינַקְתִּי, הֵינַקְתִּיךָ	הֵינַקְתָּ, הֵינַקְתַּנִי	הֵינַקְתְּ, הֵינַקְתִּנִי	הֵינִיק, הֵינִיקַנִי	הֵינִיקָה, הֵינִיקַתְנִי	הֵינַקְנוּ, הֵינַקְנוּךָ	הֵינַקְתֶּם-תֶּן, -תֻּנִי	הֵינִיקוּ, הֵינִיקוּנִי
נָחֵי ל"א	הִמְצֵאתִי, הִמְצֵאתִיךָ	הִמְצֵאתָ, הִמְצֵאתַנִי	הִמְצֵאת, -תִּנִי	הִמְצִיא, -אַנִי	הִמְצִיאָה, -אַתְנִי	הִמְצֵאנוּ, הִמְצֵאנוּךָ	הִמְצֵאתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הִמְצִיאוּ, הִמְצִיאוּנִי
נפ"י ונל"א	הוֹצֵאתִי, הוֹצֵאתִיךָ	הוֹצֵאתָ, הוֹצֵאתַנִי	הוֹצֵאת, -תִּנִי	הוֹצִיא, -אַנִי	הוֹצִיאָה, -אַתְנִי	הוֹצֵאנוּ, הוֹצֵאנוּךָ	הוֹצֵאתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הוֹצִיאוּ, הוֹצִיאוּנִי
נָחֵי ע ונל"א	הֵבֵאתִי, הֲבֵאתִיךָ	הֵבֵאתָ, הֲבֵאתַנִי	הֵבֵאת, הֲבֵאתִנִי	הֵבִיא, הֱבִיאַנִי	הֵבִיאָה, הֱבִיאַתְנִי	הֵבֵאנוּ, הֲבֵאנוּךָ	הֲבֵאתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הֵבִיאוּ, הֱבִיאוּנִי
נָחֵי לַמֶּד הֵא	הִגְלֵיתִי, הִגְלֵיתִיךָ	הִגְלֵיתָ, הִגְלֵיתַנִי	הִגְלֵית, הִגְלֵיתִנִי	הִגְלָה, הִגְלַנִי	הִגְלְתָה, הִגְלַתְנִי	הִגְלִינוּ, הִגְלִינוּךָ	הִגְלֵיתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הִגְלוּ, הִגְלוּנִי
נפ"י ונל"ה	הוֹרֵיתִי, הוֹרֵיתִיךָ	הוֹרֵיתָ, הוֹרֵיתַנִי	הוֹרֵית, הוֹרֵיתִנִי	הוֹרָה, הוֹרַנִי	הוֹרְתָה, הוֹרַתְנִי	הוֹרִינוּ, הוֹרִינוּךָ	הוֹרֵיתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הוֹרוּ, הוֹרוּנִי
כְּפוּלִים	הֲסִבּוֹתִי, הֲסִבּוֹתִיךָ	הֲסִבּוֹתָ, הֲסִבּוֹתַנִי	הֲסִבּוֹת, -תִּנִי	הֵסֵב, הֲסִבַּנִי	הֵסַבָּה, הֲסִבַּתְנִי	הֲסִבּוֹנוּ, הֲסִבּוֹנוּךָ	הֲסִבּוֹתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הֵסַבּוּ, הֲסִבּוּנִי
נָחֵי עַיִן וָו	הֲקִימוֹתִי, הֲקִימוֹתִיךָ	הֲקִימוֹתָ, הֲקִימוֹתַנִי	הֲקִימוֹת, -תִּנִי	הֵקִים, הֱקִימַנִי	הֵקִימָה, הֱקִימַתְנִי	הֲקִימוֹנוּ, הֲקִימוֹנוּךָ	הֲקִימוֹתֶם-תֶּן, -תֻּנִי	הֵקִימוּ, הֱקִימוּנִי
נע"ו ל"פ תָּו	הֵמַתִּי, הֱמִתִּיךָ	הֵמַתָּ, הֱמַתַּנִי	הֵמַתְּ, הֱמַתִּנִי	הֵמִית, הֱמִיתַנִי	הֵמִיתָה, הֱמִיתַתְנִי	הֵמַתְנוּ, הֱמַתְנוּךָ	הֲמַתֶּם-תֶּן, -תֻּנִי	הֵמִיתוּ, הֱמִיתוּנִי
עָבָר שְׁלֵמִים		הִפְקַדְתַּנִי	הִפְקַדְתִּנִי	הִפְקִידַנִי	הִפְקִידַתְנִי		הִפְקַדְתּוּנִי	הִפְקִידוּנִי
	הִפְקַדְתִּיךָ			הִפְקִידְךָ	הִפְקִידַתְךָ	הִפְקַדְנוּךָ		הִפְקִידוּךָ
	הִפְקַדְתִּיךְ			הִפְקִידֵךְ	הִפְקִידָתֵךְ	הִפְקַדְנוּךְ		הִפְקִידוּךְ
	הִפְקַדְתִּיו-תִּיהוּ	הִפְקַדְתּוֹ-תָּהוּ	הִפְקַדְתִּיו-תִּיהוּ	הִפְקִידוֹ-דֵהוּ	הִפְקִידַתְהוּ-דָתוּ	הִפְקַדְנוּהוּ	הִפְקַדְתּוּהוּ	הִפְקִידוּהוּ
	הִפְקַדְתִּיהָ	הִפְקַדְתָּהּ	הִפְקַדְתִּיהָ	הִפְקִידָהּ	הִפְקִידַתָּה-דָתָּה	הִפְקַדְנוּהָ	הִפְקַדְתּוּהָ	הִפְקִידוּהָ
		הִפְקַדְתָּנוּ	הִפְקַדְתִּנוּ	הִפְקִידָנוּ	הִפְקִידַתְנוּ		הִפְקַדְתּוּנוּ	הִפְקִידוּנוּ
	הִפְקַדְתִּיכֶם			הִפְקִידְכֶם	הִפְקִידַתְכֶם	הִפְקַדְנוּכֶם		הִפְקִידוּכֶם
	הִפְקַדְתִּיכֶן			הִפְקִידְכֶן	הִפְקִידַתְכֶן	הִפְקַדְנוּכֶן		הִפְקִידוּכֶן
	הִפְקַדְתִּים	הִפְקַדְתָּם	הִפְקַדְתִּים	הִפְקִידָם	הִפְקִידָתַם	הִפְקַדְנוּם	הִפְקַדְתּוּם	הִפְקִידוּם
	הִפְקַדְתִּין	הִפְקַדְתָּן	הִפְקַדְתִּין	הִפְקִידָן	הִפְקִידָתַן	הִפְקַדְנוּן	הִפְקַדְתּוּן	הִפְקִידוּן

בנין הפעיל

	אפקיד	תפקיד	תפקידי	יפקיד	תפקיד	נפקיד	תפקידו-קדנה	יפקידו
חסרי פא נון	אגיש / אגישך	תגיש / תגישני	תגישי / תגישיני	יגיש / יגישני	תגיש / תגישני	נגיש / נגישך	תגישו-גשנה / -שוני	יגישו / יגישוני
נחי פא יוד א	אוליד / אולידך	תוליד / תולידני	תולידי / תולידיני	יוליד / יולידני	תוליד / תולידני	נוליד / נולידך	תולידו-לדנה / -דוני	יולידו / יולידוני
נחי פא יוד ב	איניק / איניקך	תיניק / תיניקני	תיניקי / תיניקיני	ייניק / ייניקני	תיניק / תיניקני	ניניק / ניניקך	תיניקו-נקנה / -קוני	ייניקו / ייניקוני
נחי למד אלף	אמציא / אמציאך	תמציא / תמציאני	תמציאי / תמציאיני	ימציא / ימציאני	תמציא / תמציאני	נמציא / נמציאך	תמציאו-צאנה / -אוני	ימציאו / ימציאוני
נחי פ"י ונחי ל"א	אוציא / אוציאך	תוציא / תוציאני	תוציאי / תוציאיני	יוציא / יוציאני	תוציא / תוציאני	נוציא / נוציאך	תוציאו-צאנה / -אוני	יוציאו / יוציאוני
נחי עין ונחי ל"א	אביא / אביאך	תביא / תביאני	תביאי / תביאיני	יביא / יביאני	תביא / תביאני	נביא / נביאך	תביאו-ביאנה / -אוני	יביאו / יביאוני
נחי למד הא	אגלה / אגלך	תגלה / תגלני	תגלי / תגליני	יגלה / יגלני	תגלה / תגלני	נגלה / נגלך	תגלו-לינה / -לוני	יגלו / יגלוני
נחי פ"י ונחי ל"ה	אורה / אורך	תורה / תורני	תורי / תוריני	יורה / יורני	תורה / תורני	נורה / נורך	תורו-רינה / -רוני	יורו / יורוני
כפולים	אסב / אסבך	תסב / תסבני	תסבי / תסביני	יסב / יסבני	תסב / תסבני	נסב / נסבך	תסבו-סבינה / -בוני	יסבו / יסבוני
נחי עין וו	אשיב / אשיבך	תשיב / תשיבני	תשיבי / תשיביני	ישיב / ישיבני	תשיב / תשיבני	נשיב / נשיבך	תשיבו-בינה / -בוני	ישיבו / ישיבוני
עתיד שלמים		תפקידני	תפקידיני	יפקידני	תפקידני		נכח תפקידוני	יפקידוני
	אפקידך			יפקידך	תפקידך	נפקידך	תפקידוך	יפקידוך
	אפקידך			יפקידך	תפקידך	נפקידך	תפקידוך	יפקידוך
	אפקידהו-דנו	תפקידהו-דנו	תפקידיהו	יפקידהו-דנו	תפקידהו-דנו	נפקידהו-דנו	נכח תפקידוהו	יפקידוהו
	אפקידה-דנה	תפקידה-דנה	תפקידיה	יפקידה-דנה	תפקידה-דנה	נפקידה-דנה	נכח תפקידוה	יפקידוה
		תפקידנו	תפקידינו	יפקידנו	תפקידנו		נכח תפקידונו	יפקידונו
	אפקידכם			יפקידכם	תפקידכם	נפקידכם	תפקידוכם	יפקידוכם
	אפקידכן			יפקידכן	תפקידכן	נפקידכן	תפקידוכן	יפקידוכן
	אפקידם	תפקידם	תפקידים	יפקידם	תפקידם	נפקידם	נכח תפקידום	יפקידום
	אפקידן	תפקידן	תפקידין	יפקידן	תפקידן	נפקידן	נכח תפקידון	יפקידון

בֵּינוֹנֵי הִפְעִיל וְהָפְעַל

	מַפְקִיד א)	מַפְקֶדֶת ג)	מַפְקִידִים	מַפְקִידוֹת	מֻפְקָד	מֻפְקֶדֶת	מֻפְקָדִים	מֻפְקָדוֹת
נפ"י א	מוֹלִיד, מוֹלִידִי	מוֹלֶדֶת, מוֹלַדְתִּי	מוֹלִידִים, מוֹלִידַי	מוֹלִידוֹת, מוֹלִידוֹתַי	מוּלָד, מוּלָדִי	מוּלֶדֶת, מוּלַדְתִּי	מוּלָדִים, מוּלָדַי	מוּלָדוֹת, מוּלְדוֹתַי
נפ"י ב	מֵינִיק, מֵינִיקִי	מֵינֶקֶת, מֵינַקְתִּי	מֵינִיקִים, מֵינִיקַי	מֵינִיקוֹת, מֵינִיקוֹתַי	מוּנָק, מוּנָקִי	מוּנֶקֶת, מוּנַקְתִּי	מוּנָקִים, מוּנָקַי	מוּנָקוֹת, מוּנְקוֹתַי
כפולים	מֵסֵב, מְסִבִּי	מְסִבָּה, מְסִבָּתִי	מְסִבִּים, מְסִבַּי	מְסִבּוֹת, מְסִבּוֹתַי	מוּסָב, מוּסַבִּי	מוּסַבָּה, מוּסַבָּתִי	מוּסַבִּים, מוּסַבַּי	מוּסַבּוֹת, מוּסַבּוֹתַי
נחי עין וי	מֵשִׁיב, מְשִׁיבִי	מְשִׁיבָה, מְשִׁיבָתִי	מְשִׁיבִים, מְשִׁיבַי	מְשִׁיבוֹת, מְשִׁיבוֹתַי	מוּשָׁב, מוּשָׁבִי	מוּשֶׁבֶת, מוּשַׁבְתִּי	מוּשָׁבִים, מוּשָׁבַי	מוּשָׁבוֹת, מוּשְׁבוֹתַי
נחי למד הא	מַגְלֶה, מַגְלִי	מַגְלָה, מַגְלָתִי	מַגְלִים, מַגְלַי	מַגְלוֹת, מַגְלוֹתַי	מָגְלֶה, מָגְלִי	מָגְלָה, מָגְלָתִי	מָגְלִים, מָגְלַי	מָגְלוֹת, מָגְלוֹתַי
נפ"י ונל"ה	מוֹרֶה, מוֹרִי	מוֹרָה, מוֹרָתִי	מוֹרִים, מוֹרַי	מוֹרוֹת, מוֹרוֹתַי	מוּנֶה, מוּנִי	מוּנָה, מוּנָתִי	מוּנִים, מוּנַי	מוּנוֹת, מוּנוֹתַי
שלמים	מַפְקִידִי	מַפְקַדְתִּי	מַפְקִידַי	מַפְקִידוֹתַי	מֻפְקָדִי	מֻפְקַדְתִּי	מֻפְקָדַי	מֻפְקְדוֹתַי
	מַפְקִידְךָ -דֵךְ	מַפְקַדְתְּךָ -תֵּךְ	מַפְקִידֶיךָ -דַיִךְ	מַפְקִידוֹתֶיךָ -תַיִךְ	מֻפְקָדְךָ -דֵךְ	מֻפְקַדְתְּךָ -תֵּךְ	מֻפְקָדֶיךָ -דַיִךְ	מֻפְקְדוֹתֶיךָ -תַיִךְ
	מַפְקִידוֹ -דָהּ	מַפְקַדְתּוֹ -תָּהּ	מַפְקִידָיו -דֶיהָ	מַפְקִידוֹתָיו -תֶיהָ	מֻפְקָדוֹ -דָהּ	מֻפְקַדְתּוֹ -תָּהּ	מֻפְקָדָיו -דֶיהָ	מֻפְקְדוֹתָיו -תֶיהָ
	מַפְקִידֵנוּ	מַפְקַדְתֵּנוּ	מַפְקִידֵינוּ	מַפְקִידוֹתֵינוּ	מֻפְקָדֵנוּ	מֻפְקַדְתֵּנוּ	מֻפְקָדֵינוּ	מֻפְקְדוֹתֵינוּ
	מַפְקִידְכֶם -כֶן	מַפְקַדְתְּכֶם -כֶן	מַפְקִידֵיכֶם -כֶן	מַפְקִידוֹתֵיכֶם -כֶן	מֻפְקַדְכֶם -כֶן	מֻפְקַדְתְּכֶם -כֶן	מֻפְקְדֵיכֶם -כֶן	מֻפְקְדוֹתֵיכֶם -כֶן
	מַפְקִידָם -דָן	מַפְקַדְתָּם -תָּן	מַפְקִידֵיהֶם -הֶן	מַפְקִידוֹתֵיהֶם -הֶן	מֻפְקָדָם -דָן	מֻפְקַדְתָּם -תָּן	מֻפְקְדֵיהֶם -הֶן	מֻפְקְדוֹתֵיהֶם -הֶן

בֵּינוֹנֵי פֹּעֵל וּפֹעָל

	מְפַקֵּד ג)	מְפַקֶּדֶת	מְפַקְּדִים	מְפַקְּדוֹת	מְפֻקָּד ג)	מְפֻקֶּדֶת	מְפֻקָּדִים	מְפֻקָּדוֹת
שלמים	מְפַקְּדִי	מְפַקַּדְתִּי	מְפַקְּדַי	מְפַקְּדוֹתַי	מְפֻקָּדִי	מְפֻקַּדְתִּי	מְפֻקָּדַי	מְפֻקְּדוֹתַי
	מְפַקֶּדְךָ -דֵךְ	מְפַקַּדְתְּךָ -תֵּךְ	מְפַקְּדֶיךָ -דַיִךְ	מְפַקְּדוֹתֶיךָ -תַיִךְ	מְפֻקָּדְךָ -דֵךְ	מְפֻקַּדְתְּךָ -תֵּךְ	מְפֻקָּדֶיךָ -דַיִךְ	מְפֻקְּדוֹתֶיךָ -תַיִךְ
	מְפַקְּדוֹ -דָהּ	מְפַקַּדְתּוֹ -תָּהּ	מְפַקְּדָיו -דֶיהָ	מְפַקְּדוֹתָיו -תֶיהָ	מְפֻקָּדוֹ -דָהּ	מְפֻקַּדְתּוֹ -תָּהּ	מְפֻקָּדָיו -דֶיהָ	מְפֻקְּדוֹתָיו -תֶיהָ
	מְפַקְּדֵנוּ	מְפַקַּדְתֵּנוּ	מְפַקְּדֵינוּ	מְפַקְּדוֹתֵינוּ	מְפֻקָּדֵנוּ	מְפֻקַּדְתֵּנוּ	מְפֻקָּדֵינוּ	מְפֻקְּדוֹתֵינוּ
	מְפַקֶּדְכֶם -כֶן	מְפַקַּדְתְּכֶם -כֶן	מְפַקְּדֵיכֶם -כֶן	מְפַקְּדוֹתֵיכֶם -כֶן	מְפֻקַּדְכֶם -כֶן	מְפֻקַּדְתְּכֶם -כֶן	מְפֻקְּדֵיכֶם -כֶן	מְפֻקְּדוֹתֵיכֶם -כֶן
	מְפַקְּדָם -דָן	מְפַקַּדְתָּם -תָּן	מְפַקְּדֵיהֶם -הֶן	מְפַקְּדוֹתֵיהֶם -הֶן	מְפֻקָּדָם -דָן	מְפֻקַּדְתָּם -תָּן	מְפֻקְּדֵיהֶם -הֶן	מְפֻקְּדוֹתֵיהֶם -הֶן

א) כנטית מַפְעִיל בשמות. מֵסֵב מֵשִׁיב תשתנה התנועה השלישית לשוא. מַגְלֶה=מַפְעֶה. ב) כפֻעַל ב. מְסִבָּה=מַפְלָה. כּגְלָה=מָפְעָה. ג) כנטית פֹּעֵל. פֹּעָל.

קַל כְּפוּלִים, נָחֵי עַיִן וָו, נָחֵי לָמֶד הֵא

	סַבּוֹתִי	סַבּוֹתָ	סַבּוֹת	סַב	סַבָּה	סַבּוֹנוּ	סַבּוֹתֶם -תֶן	סַבּוּ
קל נחי ע״ו ו קל נחי ל״ה פעל נחי ל״ה	שַׂמְתִּי, שַׂמְתִּיךָ גָּלִיתִי, גְּלִיתִיךָ גִּלִּיתִי, גִּלִּיתִיךָ	שַׂמְתָּ, שַׂמְתַּנִי גָּלִיתָ, גְּלִיתַנִי גִּלִּיתָ, גִּלִּיתַנִי	שַׂמְתְּ, שַׂמְתִּנִי גָּלִית, גְּלִיתִנִי גִּלִּית, גִּלִּיתִנִי	שָׂם, שָׂמַנִי גָּלָה, גָּלַנִי גִּלָּה, גִּלַּנִי	שָׂמָה, שָׂמַתְנִי גָּלְתָה, גְּלָתְנִי גִּלְּתָה, גִּלַּתְנִי	שַׂמְנוּ, שַׂמְנוּךָ גָּלִינוּ, גְּלִינוּךָ גִּלִּינוּ, גִּלִּינוּךָ	שַׂמְתֶּם -תֶן, -תֻנִי גְּלִיתֶם -תֶן, -תֻנִי גִּלִּיתֶם -תֶן, -תֻנִי	שָׂמוּ, שָׂמוּנִי גָּלוּ, גָּלוּנִי גִּלּוּ, גִּלּוּנִי
עבר קל כפולים	סַבּוֹתִיךָ -תִיךְ סַבּוֹתִיו (-תִיהוּ) סַבּוֹתִיהָ סַבּוֹתִיכֶם -כֶן סַבּוֹתִים -תִין	סַבּוֹתַנִי סַבּוֹתוֹ (-תָהוּ) סַבּוֹתָהּ סַבּוֹתָנוּ סַבּוֹתָם -תָן	סַבּוֹתִנִי סַבּוֹתִיו (-תִיהוּ) סַבּוֹתִיהָ סַבּוֹתִנוּ סַבּוֹתִים -תִין	סַבַּנִי סַבְּךָ -בֵּךְ סַבּוֹ (-בָּהוּ) סַבָּהּ סַבָּנוּ סַבְּכֶם -כֶן סַבָּם -בָּן	סַבַּתְנִי סַבַּתְךָ -בָּתֵךְ סַבַּתְהוּ (-בַּתּוּ) סַבַּתְהָ (-בַּתָּה) סַבַּתְנוּ סַבַּתְכֶם -כֶן סַבָּתַם -בָּתַן	סַבּוֹנוּךָ -נוּךְ סַבּוֹנוּהוּ סַבּוֹנוּהָ סַבּוֹנוּכֶם -כֶן סַבּוֹנוּם -נוּן	סַבּוֹתֻנִי סַבּוֹתֻהוּ סַבּוֹתֻהָ סַבּוֹתֻנוּ סַבּוֹתוּם -תוּן	סַבּוּנִי סַבּוּךָ -בּוּךְ סַבּוּהוּ סַבּוּהָ סַבּוּנוּ סַבּוּכֶם -כֶן סַבּוּם -בּוּן
קל נחי ע״ו ו קל נחי ל״ה פעל נחי ל״ה	אָצוּד, אֲצוּדְךָ אֶגְלֶה, אֶגְלְךָ אֲגַלֶּה, אֲגַלְּךָ	תָּצוּד, תְּצוּדֵנִי תִּגְלֶה, תִּגְלֵנִי תְּגַלֶּה, תְּגַלֵּנִי	תָּצוּדִי, תְּצוּדִינִי תִּגְלִי, תִּגְלִינִי תְּגַלִּי, תְּגַלִּינִי	יָצוּד, יְצוּדֵנִי יִגְלֶה, יִגְלֵנִי יְגַלֶּה, יְגַלֵּנִי	תָּצוּד, תְּצוּדֵנִי תִּגְלֶה, תִּגְלֵנִי תְּגַלֶּה, תְּגַלֵּנִי	נָצוּד, נְצוּדְךָ נִגְלֶה, נִגְלְךָ נְגַלֶּה, נְגַלְּךָ	תָּצוּדוּ -צוּדֶינָה, -דוּנִי תִּגְלוּ -לֶינָה, -לוּנִי תְּגַלּוּ -לֶּינָה, -לּוּנִי	יָצוּדוּ, יְצוּדוּנִי יִגְלוּ, יִגְלוּנִי יְגַלּוּ, יְגַלּוּנִי
	אָסֹב	תָּסֹב	תָּסֹבִּי	יָסֹב	תָּסֹב	נָסֹב	תָּסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה	יָסֹבּוּ
עתיד קל כפולים	אֲסֻבְּךָ (אֲחָנְךָ) -בֵּךְ אֲסֻבֵּהוּ (-בֶּנּוּ) אֲסֻבֶּהָ (-בֶּנָּה) אֲסֻבְּכֶם -כֶן אֲסֻבֵּם -בֵּן	תְּסֻבֵּנִי (תְּחָנֵּנִי) תְּסֻבֵּהוּ (-בֶּנּוּ) תְּסֻבֶּהָ (-בֶּנָּה) תְּסֻבֵּנוּ תְּסֻבֵּם -בֵּן	תְּסֻבִּינִי (תְּחָנִּינִי) תְּסֻבִּיהוּ תְּסֻבִּיהָ תְּסֻבִּינוּ תְּסֻבִּים -בִּין	יְסֻבֵּנִי (יְחָנֵּנִי) יְסֻבְּךָ יְסֻבֵּךְ יְסֻבֵּהוּ (-בֶּנּוּ) יְסֻבֶּהָ (-בֶּנָּה) יְסֻבֵּנוּ יְסֻבְּכֶם -כֶן יְסֻבֵּם -בֵּן	תְּסֻבֵּנִי (תְּחָנֵּנִי) תְּסֻבְּךָ תְּסֻבֵּךְ תְּסֻבֵּהוּ (-בֶּנּוּ) תְּסֻבֶּהָ (-בֶּנָּה) תְּסֻבֵּנוּ תְּסֻבְּכֶם -כֶן תְּסֻבֵּם -בֵּן	נְסֻבְּךָ (נְחָנְךָ) -בֵּךְ נְסֻבֵּהוּ (-בֶּנּוּ) נְסֻבֶּהָ (-בֶּנָּה) נְסֻבְּכֶם -כֶן נְסֻבֵּם -בֵּן	תְּסֻבּוּנִי (תְּחָנּוּנִי) תְּסֻבּוּךָ -בּוּךְ תְּסֻבּוּהוּ תְּסֻבּוּהָ תְּסֻבּוּנוּ תְּסֻבּוּכֶם -כֶן תְּסֻבּוּם -בּוּן	יְסֻבּוּנִי (יְחָנּוּנִי) יְסֻבּוּךָ -בּוּךְ יְסֻבּוּהוּ יְסֻבּוּהָ יְסֻבּוּנוּ יְסֻבּוּכֶם -כֶן יְסֻבּוּם -בּוּן

	פָּקֵד	פָּקְדִי	פָּקְדוּ פְּקֹדְנָה
שְׁלֵמִים הִפְעִיל	הַפְקֵד , הַפְקִידֵנִי	הַפְקִידִי , הַפְקִידִינִי	הַפְקִידוּ ־קֵדְנָה , הַפְקִידוּנִי
נָחֵי פֵּא יוּד קַל א	לֵד , לְדֵנִי	לְדִי , לְדִינִי	לְדוּ לֵדְנָה , לְדוּנִי
נָחֵי לָמֶד הֵא קַל	גְּלֵה , גְּלֵנִי	גְּלִי , גְּלִינִי	גְּלוּ גְּלֶינָה , גְּלוּנִי
נָחֵי לָמֶד הֵא הִפְעִיל	הַגְלֵה , הַגְלֵנִי	הַגְלִי , הַגְלִינִי	הַגְלוּ הַגְלֶינָה , הַגְלוּנִי
נָחֵי פֵּא יוּד הִפְעִיל א	הוֹלֵד , הוֹלִידֵנִי	הוֹלִידִי , הוֹלִידִינִי	הוֹלִידוּ ־לֵדְנָה , הוֹלִידוּנִי
נָחֵי פֵּא יוּד הִפְעִיל ב	הֵינֵק , הֵינִיקֵנִי	הֵינִיקִי , הֵינִיקִינִי	הֵינִיקוּ ־נֵקְנָה , הֵינִיקוּנִי
נָחֵי עַיִן וָו קַל	צוּד , צוּדֵנִי	צוּדִי , צוּדִינִי	צוּדוּ צֹדְנָה , צוּדוּנִי
נָחֵי עַיִן וָו הִפְעִיל	הָקֵם , הֲקִימֵנִי	הָקִימִי , הֲקִימִינִי	הָקִימוּ ־קֵמְנָה , הֲקִימוּנִי
כְּפוּלִים קַל	סֹב , סָבֵּנִי (חָנֵּנִי)	סֹבִּי , סָבִּינִי (חָנִּינִי)	סֹבּוּ סֻבֶּינָה , סָבּוּנִי (חָנּ־)
מְרֻבָּע	סוֹבֵב , סוֹבְבֵנִי	סוֹבְבִי , סוֹבְבִינִי	סוֹבְבוּ ־בֵבְנָה , סוֹבְבוּנִי
כְּפוּלִים הִפְעִיל	הָסֵב , הֲסִבֵּנִי	הָסֵבִּי , הֲסִבִּינִי	הָסֵבּוּ הֲסִבֶּינָה , הֲסִבּוּנִי
חַפ״נ וְנָל״א הִפְעִיל	הַשֵּׂא , הַשִּׂיאֵנִי	הַשִּׂיאִי , הַשִּׂיאִינִי	הַשִּׂיאוּ הַשֶּׂאנָה, הַשִּׂיאוּנִי
[illegible]	פָּקְדֵנִי פָּקְדֵהוּ (־דֶנּוּ) פָּקְדֶהָ (־דֶנָּה ־דֶהָ) פָּקְדֵנוּ פָּקְדֵם פָּקְדֵן	פִּקְדִינִי פִּקְדִיהוּ פִּקְדִיהָ פִּקְדִינוּ פִּקְדִים פִּקְדִין	פִּקְדוּנִי פִּקְדוּהוּ פִּקְדוּהָ פִּקְדוּנוּ פִּקְדוּם פִּקְדוּן

§ מד. גם מלות הטעם הדורשות אחריהן שֵׁם, תִּתְחַבֵּרְנָה עם הכנוים לִרְמֹז על הַשֵּׁם המצטרף אליהן, כמו אֵת אַיֵּה אֵצֶל אַחַר אודות אֶל אֵין בִּלְתִּי בַּעֲבוּר בִּלְעֲדֵי בְּעַד בִּגְלַל בֵּין זוּלַת כֹּל לִפְנֵי לְמַעַן לִקְרַאת לְעֻמַּת מִן נֶגֶד נֹכַח עַד עִם עַל עוֹד תַּחַת, בְּהִתְחַבְּרָן עם הכנוים: אֵת להוראת עִם, אִתִּי אִתְּךָ אִתָּךְ אִתּוֹ אִתָּהּ אִתָּנוּ אִתְּכֶם אִתְּכֶן אִתָּם אִתָּן. אֵת להוראת הַפָּעוּל, אוֹתִי אוֹתְךָ אוֹתָךְ אוֹתוֹ אוֹתָהּ אוֹתָנוּ אֶתְכֶם אֶתְכֶן אוֹתָם אוֹתָן. אַיֵּה, אֵי (כנטית משקל פַּל דֵּי, ושוגים המנקדים אֵיכֶם). אֵצֶל, אֶצְלִי אֶצְלְךָ... (נוטה כמשקל פֵּעֶל). אַחַר, אַחֲרַי, אַחֲרֶיךָ ־רַיִךְ אַחֲרָיו ־רֶיהָ אַחֲרֵינוּ אַחֲרֵיכֶם ־כֶן אַחֲרֵיהֶם ־הֶן. אודות, אוֹדוֹתַי אוֹדוֹתֶיךָ אוֹדוֹתַיִךְ אוֹדוֹתָיו אוֹדוֹתֶיהָ אוֹדוֹתֵינוּ אוֹדוֹתֵיכֶם ־כֶן אוֹדוֹתֵיהֶם ־הֶן. אֶל, אֵלַי, אֵלֶיךָ אֵלַיִךְ אֵלָיו אֵלֶיהָ אֵלֵינוּ אֲלֵיכֶם ־כֶן אֲלֵיהֶם ־הֶן. אֵין (תמיד לפני שֵׁם או בֵּינוֹנִי) אֵינֶנִּי אֵינְךָ אֵינֵךְ אֵינֶנּוּ אֵינֶנָּה אֵינֶנּוּ אֵינְכֶם אֵינְכֶן אֵינָם אֵינָן. בִּלְתִּי, בִּלְתִּי בִּלְתְּךָ בִּלְתֵּךְ בִּלְתּוֹ בִּלְתָּהּ בִּלְתֵּנוּ בִּלְתְּכֶם ־כֶן בִּלְתָּם בִּלְתָּן. בַּעֲבוּר, בַּעֲבוּרִי בַּעֲבוּרְךָ בַּעֲבוּרֵךְ בַּעֲבוּרוֹ בַּעֲבוּרָהּ בַּעֲבוּרֵנוּ בַּעֲבוּרְכֶם ־כֶן בַּעֲבוּרָם ־רָן. בִּלְעֲדֵי, בִּלְעָדַי בִּלְעָדֶיךָ בִּלְעָדַיִךְ בִּלְעָדָיו ־דֶיהָ ־דֵינוּ בִּלְעֲדֵיכֶם ־כֶן בִּלְעֲדֵיהֶם ־הֶן. מִבַּלְעֲדֵי, מִבַּלְעָדַי מִבַּלְעָדֶיךָ... בְּעַד, בַּעֲדִי בַּעַדְךָ בַּעֲדֵךְ בַּעֲדוֹ בַּעֲדָהּ בַּעֲדֵנוּ בַּעַדְכֶם בַּעַדְכֶן בַּעֲדָם בַּעֲדָן. בִּגְלַל, בִּגְלָלִי בִּגְלָלְךָ (נוטה כמשקל פֶּעֶל א). בֵּין, בֵּינִי בֵּינְךָ בֵּינֵךְ בֵּינוֹ בֵּינָהּ בֵּינֵנוּ בֵּינְכֶם ־כֶן בֵּינָם בֵּינָן. ונמצא גם בֵּינֵינוּ בֵּינֵיכֶם ־כֶן בֵּינֵיהֶם ־הֶן. ונמצא גם בֵּינוֹת בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינוֹתָם. זוּלַת, זוּלָתִי זוּלָתְךָ זוּלָתֵךְ זוּלָתוֹ זוּלָתָהּ זוּלָתֵנוּ זוּלַתְכֶם ־כֶן זוּלָתָם ־תָן. כֹּל, כָּל־, כֻּלִּי כֻּלְּךָ כֻּלֵּךְ כֻּלּוֹ כֻּלָּהּ כֻּלָּנוּ כֻּלְּכֶם כֻּלְּכֶן כֻּלָּם כֻּלָּן (כנטית משקל פֹּל עֹז). לִפְנֵי, לְפָנַי לְפָנֶיךָ לְפָנַיִךְ לְפָנָיו לְפָנֶיהָ לְפָנֵינוּ . . . (כנטית משקל פֶּעָה). לְמַעַן, לְמַעֲנִי לְמַעַנְךָ לְמַעֲנֵךְ לְמַעֲנוֹ לְמַעֲנָהּ לְמַעֲנֵנוּ לְמַעַנְכֶם ־כֶן לְמַעֲנָם ־נָן. לִקְרַאת, לִקְרָאתִי לִקְרָאתְךָ לִקְרָאתֵךְ לִקְרָאתוֹ לִקְרָאתָהּ לִקְרָאתֵנוּ לִקְרַאתְכֶם ־כֶן לִקְרָאתָם ־תָן. לְעֻמַּת, לְעֻמָּתִי לְעֻמָּתְךָ לְעֻמָּתֵךְ לְעֻמָּתוֹ לְעֻמָּתָהּ לְעֻמָּתֵנוּ

לעמתכם

לְעֻמַּתְכֶם ־כֶן לְעֻמָּתָם ־תָן. מִן, מִמֶּנִּי מִמְּךָ מִמֵּךְ מִמֶּנּוּ מִמֶּנָּה מִמֶּנּוּ מִכֶּם מִכֶּן מֵהֶם מֵהֶן.
נֶגֶד, נֶגְדִּי נֶגְדְּךָ נֶגְדֵּךְ נֶגְדּוֹ נֶגְדָּהּ נֶגְדֵּנוּ נֶגְדְּכֶם ־כֶן נֶגְדָּם ־דָן. נֹכַח, נִכְחִי נִכְחֲךָ נִכְחֵךְ נִכְחוֹ נִכְחָהּ נִכְחֵנוּ נִכְחֲכֶם ־כֶן נִכְחָם ־חָן. עַד, עָדַי, עָדֶיךָ עָדַיִךְ עָדָיו עָדֶיהָ עָדֵינוּ עֲדֵיכֶם ־כֶן ־הֶם ־הֶן.
עִם עִמִּי (עִמָּדִי) עִמְּךָ עִמָּךְ עִמּוֹ עִמָּהּ עִמָּנוּ עִמָּכֶם ־כֶן ־הֶם ־הֶן (עִמָּם עִמָּן). עַל, עָלַי, עָלֶיךָ עָלַיִךְ... (נוסח כמו עַד). עוֹד, עוֹדִי (עוֹדֶנִּי) עוֹדְךָ עוֹדֵךְ עוֹדֶנּוּ עוֹדֶנָּה עוֹדֵנוּ עוֹדְכֶם עוֹדְכֶן עוֹדָם עוֹדָן.
תַּחַת, תַּחְתַּי תַּחְתֶּיךָ תַּחְתַּיִךְ... (נוסח כמו אַחַר).

§ מה. אותיות משה וכלב מְשַׁמְּשׁוֹת בראש המלה. הַמֵּם, נגזרת ממלת מִן, ותנועתה חיריק קטן ואחריו דגש להשלים את הנון (§ טו, ז) כמו שִׁטָּה מִכֶּסֶל. — הַשִּׁין, נגזרת ממלת אֲשֶׁר, ותנועתה סגל ואחריו דגש להשלים הריש, כמו שֶׁכָּכָה לּוֹ. — הַהֵא, א) תשמש בראש שֵׁם כְּלָלִי נִפְרָד (§ כג, ג) אם הַשֵּׁם יָדוּעַ במאמר מאשר נזכר לפניו או מאשר יְבֹאַר לאחריו, כמו ויטע ה׳ גַּן בעדן וישם בתוך הַגָּן (נזכר לפניו) את הָאָדָם (מְבֹאָר לאחריו) אשר יצר. או שהוא נִכָּר לָרַבִּים, כמו הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נבראו, הֶחָכָם עיניו בראשו וְהַכְּסִיל בחשך הולך; הַהֵא הזאת נקראת הֵא הַיְדִיעָה. ב) תשמש לִקְרִיאָה (אנרופונג), כמו הַנְּעָרִים! גְּשׁוּ הֵנָּה, בן מי אתה הַנַּעַר! תנועת הֵא הַיְדִיעָה וְהַקְּרִיאָה פתח ואחריו דגש (וראה § טו, ו ובהערה למשקל פָּעַל א). ג) תשמש לִשְׁאֵלָה וּלְתִמָּהוֹן, כמו הֲלָמַדְתָּ? הֲשָׁמַרְתָּ? הַיִּמָּלֵט עושה רע? הֲיִפָּלֵא מה׳ דָּבָר? תנועת הַהֵא הזאת חטף פתח, ולפני שוא או אות אהחע ישתנה לפתח, כמו הַאַתָּה זה רעי? הַאִישׁ כמוך [illegible]? הַבְּדֶרֶךְ רשעים תלך? — הַוָּו, משמשת לְחַבֵּר פעלים או שמות או מלות הטעם, כמו רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן אָכְלוּ וְשָׁתוּ כִּי יֵשׁ וָיֵשׁ, ומהפכת פעל עבר לעתיד (§ יז, ד) ופעל עתיד לעבר כמו יֹאמַר וַיֹּאמֶר. נִקּוּד וָו הַחִבּוּר והמהפכת לעתיד שוא, ולפני שוא או אות במפ ישתנה השוא לשורוק, כמו וּבְאֵר (מלבד וֶהְיֵה וֶחְיֵה וִהְיוּ וִחְיוּ) וּבֵן וּמֵת וּפַר. ולפני נגינה מפסקת ישתנה לקמץ, כמו: וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לא ישבותו, מִי וָמִי. — הַכַּף נגזרת ממלת כְּמוֹ. הַלָּמֶד, נגזרת ממלת אֶל. הַבֵּית, מוֹרָה (אין, מיט, מיטטעלסט, פיר, אן); נִקּוּדָן שְׁוָא, כמו: כְּדָבָר לְדָבָר בְּדָבָר, ולפני שוא ישתנה שְׁוָאָן לחיריק, כמו: כִּבְאֵר לִבְאֵר בִּבְאֵר, ולפני חָטֵף ישתנה לתנועת הֶחָטֵף, כמו: כַּאֲשֶׁר לַאֲשֶׁר בַּאֲשֶׁר כֶּאֱמֶת לֶאֱמֶת בֶּאֱמֶת כָּאֳנִי לָאֳנִי בָּאֳנִי, וכן הוא גם משפט הַוָּו, כמו: וַאֲשֶׁר וֶאֱמֶת וָאֳנִי, ולפני יוד שואית ישתנה לחיריק גדול והיוד נח נסתר, כמו: וִימֵי כִּימֵי לִימֵי בִּימֵי. —

§ מו. א) אותיות בכלם שו תִּקְדַּמְנָה בְּשִׁמּוּשָׁן להא הידיעה, כמו בְּהַשָּׁמַיִם כְּהַשָּׁמַיִם לְהַשָּׁמַיִם מֵהַשָּׁמַיִם... וברוב פעמים תסור ההא מן המלה ותנועתה נֶעְתֶּקֶת על אותיות בכל שלפניה, כמו בַּשָּׁמַיִם כַּשָּׁמַיִם לַשָּׁמַיִם (§ י, ח). ב) הא הַשְּׁאֵלָה וְהַתִּמָּהוֹן תִּקְדַּם לאותיות בכלם, כמו: הַבְחַיֶּיךָ תִּבְטָח? הֲבִימֵי אֱלוֹהַּ יָמֶיךָ? הַלְאִישׁ כָּמוֹךָ רֶשַׁע? הֲמִמְּךָ עָשִׂיתָ זאת? — ג) השם לא יִסָּמֵךְ על אותיות בכלם המשמשות, לאמר, שֹׁכְנֵי בָּאֳהָלִים; או על מלת הטעם, לאמר, הוֹלְכֵי עַל דֶּרֶךְ. ד) לִפְעָמִים תשמשנה שתי אותיות בכלם זו על זו, כמו כְּבָרִאשֹׁנָה כְּבַתְּחִלָּה לְמִיּוֹם.

§ מז. גם אותיות כלב תִּתְחַבֵּרְנָה עם הכנוים. הַכַּף, כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ כָּמוֹךְ כָּמוֹהוּ כָּמוֹהָ כָּמוֹנוּ כְּמוֹכֶם כְּמוֹכֶן כְּמוֹהֶם כְּמוֹהֶן (כָּכֶם כָּכֶן כָּהֶם כָּהֵן). הַלָּמֶד, לִי לְךָ לָךְ לוֹ לָהּ לָנוּ לָכֶם לָכֶן לָהֶם לָהֶן. הַבֵּית, בִּי בְּךָ בָּךְ בּוֹ בָּהּ בָּנוּ בָּכֶם בָּכֶן בָּהֶם בָּהֶן.

